

Certamen Marià (literari i audiovisual)

en honor a la Mare de Déu de la Jonquera,
patrona de La Pobla de Cérvoles

Lleida, 4 d'octubre de 2015

Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfica-Mariana de Lleida

Pontificia i Reial Acadèmia
Bibliogràfica - Mariana de Lleida

Certamen Marià
en honor a la
Mare de Déu de la Jonquera,
patrona de la Pobla de Cérvols

Distribució i encàrrecs a
Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida
Carrer Acadèmia, 17
25002 Lleida
telèfons: 973-26 61 61 i 609 054 375

Títol: Certamen Marià en honor a la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de La Pobla de Cérvoles

Edita: Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida
Carrer Acadèmia, 17; 25002 Lleida

Imatge de la portada: *La Mare de Déu de la Jonquera, de La Pobla de Cérvoles*

Coordinador de l'edició: Juan Luis Salinas

Disseny de la portada, paginació i edició: J.L. Salinas

Suport tècnic en la digitalització: Javier Salinas

Impressió: Arts Gràfiques de la Diputació de Lleida

Primera edició: novembre del 2015

Dipòsit Legal: L- 1560-2015

*Aquesta publicació està protegida per la llei,
raó per la qual s'haurà de demanar permís per la seva reproducció i queden
reservats tots els drets.*

Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica - Mariana de Lleida

Certamen Marià
en honor a la
Mare de Déu de la Jonquera,
patrona de la Pobla de Cérvoles

La Junta de l'Acadèmia Mariana va prendre la decisió de
publicar el present recull dels poemes guardonats al
Certamen Marià (literari i audiovisual)
que es celebrà el 4 d'octubre de 2015
en honor a la
Mare de Déu de la Jonquera,
patrona de la Pobla de Cérvoles,
el qual va estar organitzat per la
Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida.
Lleida, octubre de 2015

Casa de l'Església-ACADÈMIA MARIANA

● Índex

● Introducció	9
● Petita ressenya sobre la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca	17
● Breu nota sobre l'Acadèmia Mariana	23
● Síntesi de la història de la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Pobla de Cérvoles	29
● Origen i vida de l'advocació de la Mare de Déu de la Jonquera	35
● Convocatòria i bases del Certamen Marià de l'any 2015	49
● La festa de la patrona de Lleida, la Verge Blanca de l'Acadèmia	59
● Homilia de Mons. Jaume Pujol Balcells	61
● Programa de l'acte de lliurament de guardons del Certamen	67
● Paraules del Mantenedor del Certamen per Joan J. Busqueta Riu	71
● Veredictes del Jurat del Certamen Marià de l'any 2015	79
● Recull de les obres premiades al Certamen Marià de l'any 2015	85
- <i>Carta de una hija a su padre</i> de Arturo Muñoz González	87
- <i>Lalia</i> de Àgia Tost i García	89
- <i>La dona pobra</i> de Mónica Arqués Bieto	97
- <i>María, inspiradora de generosidad</i> de Pedro Javier Gómez Fernández	99
- <i>Vida de María</i> de Emma Tost García	101
- <i>María, ejemplo de amor de madre</i> de Fabio Ángel Gómez Fernández	107

- <i>María es madre</i> de Francisco Javier Salinas Sánchez	109
- <i>Madre acogedora y madre de la misericordia</i> de Carmen Álvarez Alonso	111
- <i>Als braços de Maria</i> de Josep Salvia Vidal	141
- <i>María acogedora</i> de Lázaro Domínguez Gallego	151
- <i>Tríptico a la Virgen de la Academia</i> de Lázaro Domínguez Gallego	155
- <i>A la Virgen de la Academia</i> de Eumelia Sanz Vaca	159
- <i>Rosa sense espina</i> de Lluís Coll Gilabert	161
- <i>A la Verge de la Jonquera</i> de Josep Bochaca Romaguera	163
- <i>En penombra</i> de Juan Lorenzo Collado Gómez	165
- <i>La medalla</i> de Manuel Laespada Vizcaino	169
● Salutacions	173
- <i>del Pare José Alegre Vilas,</i> Abad del Monestir de Poblet	175
- <i>del Sr. Jaume Estradé Vall,</i> Alcalde de La Pobra de Cérvoles	177
- <i>de Mons. Jaume Pujol Balcells,</i> Arquebisbe de Tarragona	179
- <i>del Sr. Joan Viñas Salas,</i> Director de l'Acadèmia Mariana	181
- <i>de la Sra. Sara Mestres Llusá,</i> Regidora de l'Ajuntament de Lleida	183
- <i>de Mons. Salvador Giménez Valls,</i> Bisbe de Lleida	185
● Programa del concert ofert per l'Orquestrina de La Pobra de Cérvoles (OPC)	189

● Introducció

Fóra bo que aquesta introducció al recull d'escrits del Certamen Marià d'enguany, no es basés en narrar les aparicions, miracles, troballes o dades històriques referents a fets marians que es poden consultar en qualsevol llibre o en d'altres sistemes de conservació d'informació. Seria interessant que fos quelcom que ens portés a aprofundir en el nostre interior i a copsar, a nivell personal, però també com a comunitat o grup social, el grau d'aplicació d'aquella proposta-súplica que ens fes el Crist quan, moments abans de morir, ens proposà tenir a Maria com a mare: *"digué al deixeble: Aquí tens la teva mare"*. De ben segur que l'altra part de la proposta :*"Dona, aquí tens el teu fill"* (la que va dir primer, adreçant-se a ella) s'ha complert amb escreix perquè ella sempre ha estat amatent vetllant contínuament per nosaltres, abastint-nos i embolcallant-nos per auxiliar-nos en les nostres necessitats, acaronant-nos i esperonant-nos en les nostres tribulacions, recolzant-nos i aixoplugant-nos en les nostres incerteses i pors,... Sabem, però, que Joan, el primer que va rebre la invitació, *d'aleshores ençà la va acollir a casa seva* (Jn 19,26-27).

Tan mateix fóra bo que tot aquest recull tingués la mateixa finalitat i, després d'honorar, lloar i enaltir la Mare de Déu, Maria de Natzaret, contribuís a augmentar la presència d'ella entre nosaltres i la confiança que pertoca tenir amb la mare.

Acollir la Mare de Déu a casa nostra, en mi mateix, és tenir-la present en la nostra vida com una mena de custodi permanent, un reforç continu, una guia per superar la nostra ignorància, una mare que sempre està per nosaltres i ens cuida, ens protegeix,... ens estima sense cap límit ni condicionament impositat. Acollir-la vol dir tenir-la present, comptar amb ella, veure-la com una fita que il·lumina el camí i ens referencia les nostres accions. Acollir-la, també, ha de suposar la nostra dedicació i la consideració que per la nostra part hem de tenir vers ella des de la confiança, la veneració i l'amor. Acollir-la, com sempre passa quan s'acull, és acceptar-la i veure en ella, en la realitat, el pont i la llum que li il·lumina per tal que nosaltres puguem arribar al Crist, el seu fill estimat.

Hi ha celebracions de la Mare de Déu, amb les seves corresponents imatges, que es refereixen a les aparicions que ella ha tingut entre nosaltres. Les hi ha que es refereixen als moments importants de la seva vida o a característiques teològiques i qualitats que li són pròpies. D'altres a advocacions fan referència a imatges d'indrets concrets i d'altres a les imatges que, una vegada amagades per protegir-les de la profanació, han estat retrobades amb el pas del temps. Festejar la Mare de Déu de l'Acadèmia ens porta a honorar una altra imatge convidada de manera que, al cap i a la fi, es lloa Maria i ella ens duu al Crist, donat que el costum, des de ja fa 153 anys, ha estat sempre el de convidar una altra imatge referent a una advocació, indret, situació,... que ens permet honorar-la en el fons del que és Maria de Natzaret, la Mare de Déu.

Honorar-la també és dedicar-li les nostres potencialitats i el nostre temps per tal de fer possible que aquesta manera peculiar, el Certamen Marià, pugui ser realitat. En aquest aspecte cal dir i agrair, la gran participació de persones que, d'una manera directa o indirecta, ho han fet possible. Ara la societat li diu participació o treball de voluntariat, a l'Església, de sempre, s'ha considerat dedicació ficant en comú el que hom té i sap fer. Així cal ser-ne conscients que sense l'acceptació del rector i l'alcalde de La Pobla de Cérvoles, i la il·lusió de tot el poble que van considerar la invitació com un moment d'exaltació de la Mare de Déu de la Jonquera, la seva patrona, consentint en treure-la del municipi en peregrinació, per primera vegada en tota la vida, per assistir a la festa que a Lleida li volia dedicar l'Acadèmia Mariana, no hauria estat possible la festa que hem celebrat. No cal dir la gratitud que l'Acadèmia sent davant tanta generositat i amor a la Mare.

També cal agrair a la cinquantena de persones que, de manera molt directa i implicada en un moment o altre de la preparació, s'han prestat de forma ben amable i entregada, oferint la seva disponibilitat i prenent part en l'organització per tal que fos possible arribar a la realització del certamen d'enguany. Des dels membres de la Junta de l'Acadèmia, els de la comissió organitzadora¹, els membres del Jurat, l'equip d'acollida durant l'acte², el Josep M. Currià, l'Anna M. Gaya i l'equip de la Delegació de Mitjans de Comunicació del Bisbat, amb el Jordi Pèrez, que cobriren discretament l'enregistrament gràfic, la Montserrat Cauapé i l'Albert Font que han estat els presentadors i conductors de l'esdeveniment, la Emma Palau que

---

¹ Cal valorar la dedicació de la Cecília Domenech, el Ferran Grau, l'Hermínia Tomàs, la Conchi Santiago, el Manuel Lana, la Rosa Montfort i la Dolors Piñol.

² Gràcies també a l'Ahmed Boutkhamouine, la Irene Sánchez Cabezudo, la Laura Garcia Herraiz, l'Anna Hernández Sánchez i l'Alicia Sanmartín López, que van formar l'equip d'acollida per atendre els assistents.

ha acompanyat al teclat la lectura de les poesies guardonades, les dos rapsodes que van llegir les obres d'ambdós autors absents³, el personal de la Casa de l'Església,... a les entitats que ens han donat suport⁴ i les institucions de la ciutat⁵ que sempre han estat esperonant aquesta festa de Maria (amb les persones que hi treballen que tan amablement ens han atès en tot moment). Seria injust no agrair al mantenidor l'haver acceptat l'ofertament a serho, a les autoritats que han recolzat en tot moment l'Acadèmia,... i, com no, ja que sense ells no hauria hagut certamen, als autors que han aportat la senzillesa, l'espontaneïtat, el punt d'intimitat, la profunditat i la bellesa de les seves obres.

La Mare de Déu de la Jonquera és una imatge de Maria de les que anomenem *trobades*, tot i que en realitat no havia estat mai oblidada i allunyada dels cors dels pobletans que, abans encara de ser poble, ja veneraven aquella imatge per recordar la mare del cel. Es va perdre però seguia en els seus pensaments fins que la voluntat de Déu permeté que les aigües la portessin fins als joncs. Santa Maria de Vallbona se'ls va fer present i auxilià, i des del candor dels seus fills, entregats, l'anomenaren Mare de Déu dels Joncs. És una imatge en la que Maria s'humilia i anorrea amb la seva senzillesa i modèstia, per tal d'esdevenir el setial on Jesús pot reposar, enfortir la seva humanitat i estimar el món, essent el lloc perfecte per oferir-nos-el i mostrar el camí de l'Amor.

---

³ La nena Laura Belén Díaz Aman, que va llegir el treball del nen Fabio Ángel Gómez Fernández, i Maria Carmen Sabador que declamà la poesia de Lázaro Domínguez Gallego.

⁴ Caixa de Pensions, Mas Blanch i Jové, Fundació Sorigué i Llibreria Caselles.

⁵ El Bisbat de Lleida, l'Ajuntament de Lleida, l'Ajuntament de La Pobla de Cérvoles, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Diputació Provincial de Lleida amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

La història de fidelitat i confiança dels vilatans és una autèntica lliçó d'amor a Maria que cal agrair i saber valorar. És molt important conservar-la i fer per escampar-la, il·lusionant en la fe les noves generacions i els habitants d'altres contrades, perquè ella ens ajudarà a fer el camí vers el Crist.

Aquesta actitud i la devoció dels habitants de La Pobla és important, evidentment perquè honora a Maria i li fa palès el nostre amor, també, però, perquè fa el que acabem de comentar ara mateix, ajuda a enfortir l'estimació a la Verge i propaga l'amor vers ella, se'n fa ressò davant la gent d'avui de la devoció que li professeu i la importància de tenir-la,... proclama als quatre vents que pels de La Pobla no és un símbol més del poble sinó una realitat d'estimació espiritual que us fa present la transcendència humana al portar-vos al Crist.

En els moments actuals estem molt mancats de referents, de punts de referència que ens serveixin de guies i orientin les actuacions de la gent que hi vivim als ja no tan inicis del segle XXI. Com a conseqüència es nota una deriva sense rumb en un mar d'insinuacions en el que hi ha tendències de tota mena. No és estrany que hom no sàpiga vers quina optar i, fins i tot, actuant de bona fe, vagi agafant d'aquí i d'allà sense arribar, és clar, enlloc que li sigui adient. Les pròpies creences, aquelles que ens van fer esdevenir a cadascú un ens ferm, amarat en l'amor, conscient de la transcendència i relacionat amb el transcendent, sovint estan deixades de banda perquè es pensa que ja no estan de moda. Llavors esdevé que no tenim futur, que ja no tenim esperança ni il·lusió en ell i, potser el pitjor, deixem d'estimar perquè descobrim que sense futur... el més còmode és mirar-se a un mateix i tancar-se en l'egocentrisme egòlatra, egoista i sotmès a qualsevol ego que hi pugui haver.

En canvi tenim necessitat de sentir esperança en que les coses milloraran, tenim la necessitat d'estimar i fonamentar la

societat en la cultura de l'amor superant els ressentiments, els secrets, les dobles maneres, les rancúnies, els rebuigs,... Tenim, també, la necessitat de creure i tenir fe, regal que ens dóna el mateix Déu, per tal de poder-nos apropar a Ell i aixoplugar-nos en el seu amor, el qual, però, nosaltres hem de cuidar i fer créixer.

Heus aquí que no estem abandonats i ens adonem que en la història de la humanitat, per tant també per a nosaltres en aquest moment del relat de la nostra societat i civilització, i en el de la nostra vida personal, apareix Maria com a referent, com a fita orientadora, com a senyal d'indicació per la nostra societat d'avui. Ella va creure i es va refiar en una qüestió que ocupava tota la seva vida física, espiritual i social; ella va confiar i va tenir esperança quan no res li permetia pensar que el món podria ser millor. Ella, per damunt de tot, va ser la criatura humana que més ha estimat perquè va estimar sempre, en profunditat i des de la plenitud de totes les seves facultats (nosaltres entenem que és immaculada i, per tant, al no pecar mai, mai va tenir una manca d'amor).

Si tornem la nostra mirada al que va dir el Crist, el seu fill, quan es va referir als que serien benaurats i feliços per ser pobres en l'esperit, per ser sensibles i plorar, per ser humils, per tenir fam i set de ser justos, per ser compassius, per tenir el cor net, per treballar per la pau, fins i tot per ser perseguits pel fet de ser justos, o els que ho serien per ser insultats, perseguits i calumniats per causa seva (Mt 5, 1-11), veurem ben clar com Maria és benaurada entre totes les dones i plena de gràcia *perquè* Déu, com ella mateixa ens va dir en el Magníficat, plena d'humilitat i conscient que tot és un do d'Ell, *ha mirat la petitesa de la seva serventa. Des d'ara totes les generacions em diran benaurada, perquè el Totpoderós obra en mi meravelles: el seu nom és sant, i l'amor que té als qui creuen en ell s'estén de generació en generació.* Entenent,

així, que el Senyor sigui amb ella i que li concedeixi el Regne del cel.

Regne que és d'amor, de veritat, de justícia i, conseqüentment de pau i de vida. Maria és el millor referent per començar a fer que el seu Regne sigui cada cop una mica més entre nosaltres i, alhora, el millor referent que ens presenta el Crist apropant-nos-el i ens atansa a Déu. Maria, com fa en la imatge de la Mare de Déu de la Jonquera, ens presenta i ofereix el seu fill acomplint el seu paper de mitjancera entre Déu i la humanitat. Aquest és l'autèntic sentit de qualsevol devoció mariana que hom pugui tenir, copsar la realitat de veure en Maria el camí que ens porta cap a Ell, reconèixer en ella la vitalitat que ens hi manté, la senzillesa que ens permet entendre el transcendent de les nostres vides, la modèstia que ens fa veure pudorosament la nostra ínfima feblesa, la humilitat que ens ajuda a assumir-la i ser-ne conscients, i la dolcesa que ens ha d'omplir de pau per tal de poder ser-hi davant de l'Amor que és el Pare.

D'aquesta manera s'acompleix la finalitat de la celebració dels certàmens que organitza l'Acadèmia Mariana: promoure i impulsar la devoció a la Mare de Déu, que és patrona de la ciutat de Lleida sota l'advocació de *Verge de l'Acadèmia*, tot honorant-la amb l'esplendor i el lluïment que proporcionen les lletres dels autors que hi participen.

Juan Luis Salinas Sánchez⁶

---

⁶ Juan Luis Salinas ha estat el responsable de l'organització d'aquesta edició del Certamen

La Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida.

● **Petita ressenya sobre la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca**

Potser estem parlant de l'advocació més recent, més jove, de Maria en les nostres terres i en concret en la nostra ciutat. El seu origen data de les primeries de la segona meitat del segle XIX, i en realitat va ser una advocació sorgida de la voluntat popular donat que, certament, el que es va encarregar i esculpir, i encara ara es venera, va ser, és, una imatge de la Immaculada Concepció.

La cosa va anar així com us explicarem. A l'any 1854, el 8 de desembre, el Papa Pius IX va proclamar el dogma de la Immaculada Concepció de Maria. A partir d'aquell moment tot el món catòlic va vibrar amb la constatació d'una creença que ja estava present i arrelada en infinitat de devocions i en els llocs més dispersos. Des del s. XIV existeixen referències a Espanya de confraries en honor a la Immaculada, la Pura,... essent la més antiga la de Girona que data de 1330. Molt més abans, en 675, el XI Concili de Toledo titula al rei visigot Wamba com *Defensor de la Puríssima Concepció de Maria*. Després s'obre una tradició de

devoció entre els reis hispans com Ferrant III el Sant, Jaume I el Conqueridor, l'Emperador Carles I, el seu fill Felip II,... fins arribar a Carles III que la va declarar patrona de tots els seus estats.

Dins d'aquest sentiment d'alegria pel dogma de la Immaculada, a Lleida neix la idea de fundar una institució acadèmica que pugui dedicar-se a aprofundir i estendre el coneixement de la Mare de Déu, al temps que se l'honora i lloa, i així neix, el 12 d'octubre de 1862, l'Acadèmia Mariana. La varen fundar Mn. Josep Maria Escolà i els senyors Josep Mensa i Lluís Roca. Coincidia també amb l'empenta i esplendor de la Renaixença catalana, amb el que la literatura, la pintura i les belles arts en general van ser el mitjà per escometre l'objectiu que estava, i segueix estant, recollit als estatuts de l'Acadèmia.

Tres anys després, al 1865, el còlera emmalaltia la gent arreu d'Espanya, portant-la a la mort. Com no havia manera possible d'aturar l'epidèmia, el fundador de l'Acadèmia va organitzar unes rogatives a la Mare de Déu demanant-li que lliurés Lleida de la temuda malaltia. Segons les cròniques del moment, Lleida gairebé no va estar afectada, al contrari del que va passar als pobles de tota la comarca. Tota la ciutat havia estat pregant i, per tal d'agrair-li la protecció a la Verge, l'Acadèmia va organitzar una celebració religiosa d'acció de gràcies el dia 4 de febrer de 1866. Dels diners que es van recollir van sobrar 600 reals i amb ells van pensar oferir a la Mare de Déu un cor d'argent, de tamany natural que presentava una munió de símbols i els noms dels fidels que van aportar donatius per sufragar-lo, inclòs l'alcalde Fuster. S'havia de conservar a l'arxiu de l'Acadèmia.

El 24 de juny de 1866 es va fer una cerimònia per beneir el cor i en acabar, el bisbe Puigllat va expressar a la Junta la importància d'adquirir una imatge de la Verge que pogués tenir

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

el cor d'argent al seu pit. Al mes de setembre del mateix any es convocava un concurs nacional per tal de proveir l'Acadèmia d'una imatge de la Immaculada que la presidís. Va resultar guanyadora la proposada pel jove escultor barceloní Maximiano Sala Sánchez, amb l'esvelta imatge tallada en fusta de til·ler que va esculpir durant l'any 1867. El 12 de novembre de 1871 va ser traslladada a l'oratori recent acabat. És un gran exemple de com l'art sacre lliga el fervor popular amb l'art. Aquella imatge, la seva corona, el cor i un ceptre van ser destruïts a l'enfrontament del 36-39.

Després d'aquell desastre fratricida, es va fer una còpia de la imatge que no va ser gaire afortunada en la semblança amb l'original, principalment per l'alçada. Amb tot, l'11 de maig de 1944, el Padre Luján, Mn. José Luján García, en la festa del patró de la ciutat, Sant Anastasi, va fer una carta, publicada a La Mañana, en la que es preguntava per què Lleida no tenia patrona i va proposar que ho fos la Verge. En el certamen literari d'aquell any, el bisbe Joan Villar es va sumar a la proposta del Padre Luján i assenyalà que Lleida havia de tenir la Mare de Déu per patrona i que l'advocació més adient era la Verge Blanca de l'Acadèmia.

Es va iniciar un moviment ciutadà en el que es demanava que la Verge Blanca fos la patrona i el bisbe va demanar a l'Acadèmia que s'encarregués de portar el procés cercant l'adhesió de les institucions religioses i civils de la ciutat, documentant-lo degudament. El 21 de novembre de 1944 ho van presentar a l'Ajuntament. Després de veure l'aclaparadora llista d'entitats i particulars que ho demanaven, la Paeria va presentar un escrit al bisbe, el 25 de juliol de 1945, demanant-li que fes arribar la petició oficialment a la Santa Seu.

El 12 d'octubre de 1946, tot i que estava signat des del 5 de gener, va arribar el breu especial del Sant Pare Pius XII en el

que declarava a la Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol de Mare de Déu de l'Acadèmia, celestial patrona de la ciutat de Lleida, en igualtat amb Sant Anastasi màrtir, que és el patró, conferint-li tots els honors i privilegis litúrgics que de fet correspon als patrons principals dels pobles.

No va ser fins un any després, el 14 d'octubre del 1948, que el bisbe de Lleida, el successor del bisbe Villar, Aurelio del Pino, no va respondre a Roma i convocà tots els fidels de Lleida a celebrar la festa de la patrona el dia 17 d'octubre. A partir d'aquell any a Roma van fixar que fos celebrada el 2 d'octubre de cada any.

Durant aquest any es va fer una altra imatge que es va ajustar a les fotografies que hi havia de la primera, la qual és la que ens presideix des de l'altar major de l'oratori de l'Acadèmia Mariana. També es va refer el cor (1950) sufragat per subscripció popular.

Com a curiositat, entre el munt de símbols, podem dir que a l'anvers del cor es pot llegir *todo por y para María*, i en el seu contorn una inscripció en llatí que traduït diu *Maria, en la boca mel, a l'oïda melodia, al cor alegria i joia en el cor de Lleida*. En el coll del cor es llegeix: *Lérida libre del cólera por María en 1865*, i per l'altra cara *En mi corazón estais para convivir y para morir*.

Des del 15 de maig de 1923 l'Acadèmia Mariana posseeix el títol de pontifícia, concedit pel papa Pius XI, i des del 26 de juny del mateix any el de reial concedit pel rei Alfons XIII.

Entre el plec d'activitats que es desenvolupen, com ara el Simpòsium Marià que s'ha celebrat fa dos mesos, destaca el Certamen Marià que, tret dels anys 1936-40, s'ha celebrat ininterrompudament, en el qual s'honora la Mare de Déu convidant l'advocació venerada en un altre indret.

Vulguem portar sempre la Mare de Déu dins el nostre cor i fiquem-lo al seu abast.

Blanca Roca i Juan Luis Salinas⁷

---

⁷ Aportació de l'Acadèmia Mariana a l'acte *Des del Riu al Turó. Itinerari d'advocacions marianes de Lleida*, organitzat per l'Associació Mare de Déu del Blau a l'Institut d'Estudis Ilerdencs el 30 de gener de 2015.

Façana de l'Acadèmia Mariana de Lleida

● Breu nota sobre l'Acadèmia Mariana

La Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida va ser fundada el 12 d'Octubre de 1862 pel Rvnd. Josep Maria Escolà i Cugat, amb la col·laboració del senyor Josep Mensa i Font i el Dr. Lluís Roca i Florejachs. En l'actualitat és una de les institucions lleidatanes més antigues.

La finalitat de l'Acadèmia és la de promoure i impulsar la devoció a la Mare de Déu, sota l'advocació de l'Acadèmia, patrona de la ciutat de Lleida, tot honorant-la i estenent el coneixement de les seves virtuts mitjançant la literatura i les belles arts. La seva seu és al carrer Acadèmia de Lleida.

L'Acadèmia Mariana posseeix el doble títol de pontifícia i de reial. El de pontifícia concedit pel Papa Pius XI el 15 de maig de 1923; el de reial pel rei Alfons XIII, el 26 de juny de 1923, essent continuats els favors rebuts per gaudir d'ambdós títols, tant per part de la Casa Reial, com per part de Roma.

El 5 de gener de 1946 el Papa Pius XII, mitjançant un breu especial, declarà la Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol de Verge Blanca de l'Acadèmia, celestial patrona de la ciutat de Lleida, en igualtat amb Sant Anastasi màrtir que n'és el patró, atorgant-li tots els honors i privilegis litúrgics que de dret corresponen als patrons principals dels pobles. L'Acadèmia Mariana i el seu oratori, seu de la patrona de Lleida, La Verge Blanca, és una de les institucions més estimades pels lleidatans. En l'actualitat es continua la trajectòria fundacional, tot i que adaptant-la als nous temps.

Al 1865, el còlera va portar la mort a Espanya. Com no havia manera possible d'aturar l'epidèmia, el fundador de l'Acadèmia va organitzar unes rogatives a la Mare de Déu demanant-li que lliurés Lleida de la malaltia i oferint-li un cor de plata donat i finançat amb els donatius dels fidels lleidatans. El cor resultà ser quelcom més que un objecte decoratiu, en el seu interior es reproduïen els noms dels que l'havien finançat, inclòs l'alcalde Fuster.

Una munió d'elements curiosos omplen de significat el cor, al qual el converteixen en el millor exemple de l'art sacre que lliga el fervor popular amb l'art. A l'anvers dibuixa una filigrana en relleu amb l'anagrama de Maria, al centre del qual apareix l'escut de Lleida esmaltat; per sobre, coronant l'anagrama, hi ha una corona que inclou cinc pedres precioses, les inicials de les quals componen el nom de Maria (**mar**ina, **am**etista, **robí**, **iris** i **àgata**). El coll del cor de la part anvers, està coronat per flors de lis, element simbòlic identificador de Lleida, en ell es pot llegir *todo por y para María*, i en el seu contorn una inscripció en llatí que traduïda diu: *Maria, en la boca mel, a l'oïda melodia, al cor alegria i joia en el cor de Lleida*. El revers té molt valor donat que reuneix l'escut del fundador de l'Acadèmia Mariana, el del Vaticà i el d'Espanya (en clara al·lusió als títols de pontifícia i reial), tots coronats per la corona imperial donat que en aquella

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

època Espanya s'estenia per Amèrica i Filipines. El coll d'aquest revers és la clau d'uns dels episodis de Lleida més desconeguts, ja que en ell es llegeix *Lérida libre del cólera por María en 1865*. En el contorn d'aquest revers es llegeix la inscripció *En mi corazón estais para convivir y para morir*.

Lleida va donar el cor a la Verge, però l'Acadèmia encara no tenia una imatge que li permetés poder-la venerar. Es va convocar un concurs nacional en el que va resultar guanyadora la imatge proposada pel jove escultor barceloní Maximiliano Sala Sánchez, una esvelta talla de fusta blanca de til·ler que presideix l'altar major. La seva festa es celebra el 2 d'octubre.

Entorn a la Verge Blanca s'han escrit més de 25.000 poesies i més de mig miler de llibres. Des del 1862 fins als nostres dies, la Mare de Déu ha estat honorada amb els jocs florals anuals, els segons més antics del món, després dels de Barcelona, i els únics que estan dedicats a Maria.

Des de la fundació de l'Acadèmia s'han organitzat cada any, tret dels compresos entre 1936-40, uns jocs florals coneguts com *Certamen literari marià*. Per tal d'honorar la Verge des de les diferents advocacions, cada any s'invita la patrona d'un indret diferent per tal que el certamen sigui en el seu honor. D'entre les edicions més anomenades podem recordar les dedicades a la Mare de Déu del Pilar de Zaragoza (1863), Mare de Déu de Montserrat d'Olesa de Montserrat (1864), Mare de Déu d'Atocha de Madrid (1865), Mare de Déu de Covadonga de Cangas d'Onís (1866), Mare de Déu de la Mercè de Barcelona (1869), Mare de Déu de Begoña de Bilbao (1891), Mare de Déu de Lourdes (1908), Mare de Déu de la Capilla de Jaén (1930), Mare de Déu de Mig-Aran de Viella (1965), Mare de Déu de Caacupé de Paraguai (1966), Mare de Déu de Fàtima (Leiria, Portugal) (1968), Mare de Déu del Lluch de Mallorca (1971), Mare de Déu de l'Alba de Tàrrega (1984), Mare de Déu d'Almatà de Balaguer (1985), Nta.

Sra. de Torreciudad (1986), Verges Patrones de totes les Comunitats Autònomes d'Espanya (1988), totes les Verges Patrones de les quaranta-una comarques de Catalunya (1989), Mare de Déu de Czestochowa de Polònia (1990), les Mare de Déu del Kremlin (l'Anunciació i la Dormició), patrones de Moscou (1991), les Verges Patrones dels trenta-cinc estats sobirans d'Amèrica (1992), Sta. Maria de Gardeny de Lleida (1998), Verge de Loreto de Llardecans (1999), Mare de Déu de Carrassumada de Torres de Segre (2004), Mare de Déu de la Unitat, de Romania (2005), Sta. Maria de Ripoll (2006), l'advocació "Mater Salvatoris", patrona dels col·legis de la Companyia del Salvador (2009), Mare Déu del Castell, patrona de Cullera (València) (2010). En el 150 aniversari de la fundació de l'Acadèmia (any 2012) el Certamen es va dedicar a la Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de Lleida.

La celebració dels jocs florals és una antiga tradició catalana i de la Provença, que té el seu origen en l'Edat Mitjana i que es van revifar amb la Renaixença. Durant els darrers anys han anat desapareixent, restant els de l'Acadèmia Mariana com els últims testimonis a Catalunya d'un fet històric i cultural, la qual cosa els dona un especial valor. Des de la seva fundació, els principals organismes i les primeres autoritats de la ciutat han recolzat la celebració del certamen, assumint la dotació dels diferents premis i aportant el seu ajut de diferents maneres.

El fons artístic, bibliogràfic i documental que posseeix l'Acadèmia, està constituït, com a element principal, per l'oratori que és utilitzat pel culte, tot honorant la Mare de Déu. Així mateix gaudeix d'un petit fons d'art marià i de fotografies de les imatges de les Verges d'Espanya, el qual procedeix de l'antic museu de l'Acadèmia Mariana. Un altre grup d'elements el constitueix el fons bibliogràfic marià de l'Acadèmia; aquest és important i nombrós. Hi ha molts exemplars únics de valor internacional. Junt a aquest ens trobem un gran fons de documents manuscrits de valor marià, religiós i cívic

importantíssim. Una tercera categoria d'entre els materials que guarneixen l'Acadèmia la formen les partitures musicals, així mateix de caire marià, constituint un amplíssim fons. Aquest fons prové de donacions a l'Acadèmia Mariana, les quals han estat incrementades amb les aportacions dels seus directors i les activitats culturals pròpies de l'entitat. L'Acadèmia està oberta a tots els estudiosos i investigadors, els quals tenen accés al material que necessitin amb permís de la direcció.

L'edifici que originàriament va ser la seu de l'Acadèmia ha estat remodelat i ampliat en la reconstrucció efectuada entre l'any 2003 i el 2006, passant a ser la *Casa de l'Església-Acadèmia Mariana*, on s'acullen diferents entitats de la pastoral de la diòcesi així com les instal·lacions pròpies de la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica-Mariana de Lleida.

Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Pobla de Cérvoles

● Síntesi de la història de la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Pobla de Cérvoles

A l'espai humà que correspon al que avui es coneix com a Pobla de Cérvoles, segons la documentació escrita que s'ha trobat, des de abans de ser un poble, és a dir: des de sempre, s'ha venerat a Maria, la Mare de Déu.

Essent com és un terreny molt fèrtil i amb prou fonts naturals, és de suposar que de ben antic devia d'estar cultivat i, en conseqüència, més o menys habitat. D'abans de l'ocupació àrab no es tenen notícies, però, si més no, els historiadors ens diuen que en l'època de dominació sarraïna era una alqueria depenent del senyoriu de Siurana.

Després que es reconquerissin Tarragona i Tortosa (1148) i Lleida (1149), la pressió sarraïna va minvar a la Conca de Barberà i els indrets limítrofes, quedant només Siurana i les muntanyes de Prades com a zona de la seva influència.

En aquells moments (gener de 1150) Ramon Berenguer IV, Comte de Barcelona i Príncep d'Aragó va oferir a una comunitat de Fontfreda, prop de Narbona, els terrenys per fundar un monestir en el lloc anomenat Hort de Poblet. En aquell indret hi havia bastants eremites, alguns dels quals van marxar en direcció a Lleida, quedant-se en un altre indret anomenat Vallbona.

Sis anys després, el 27 de maig de 1157, a Tortosa, el Comte de Barcelona signa un document en el que li dóna a l'eremita Ramon de Potelles (que després es dirà Ramon de Vallbona) i als seus companys, el lloc "*anomenat Sórboles, en Vallbona, per tal que s'hi edifiqui i es construeixi un altar i una església en honor de Déu i de la benaurada Verge Maria, mare seva*". Ell i els altres ermitans van desenvolupar el culte i la devoció a la Maria sota l'advocació de Mare de Déu de Vallbona. Al 1171 Ramon de Vallbona signa un document en el que passa la possessió al monestir de Poblet que organitza les granges de Cérvoles (en l'indret anomenat del Marc) i de la Fumada.

Aquesta és la primera notícia de la devoció a la Verge Maria vinculada al paratge de Cérvoles, on, anys més tard (1314), mitjançant la *Carta de Poblament* atorgada per l'abat de Poblet, s'assentarà la Pobla, els habitants de la qual van trobar el culte i la devoció a la Mare de Déu ja presents, amb el nom de Mare de Déu de Vallbona, i així el van continuar.

Al 1613 apareix el primer document que es conserva en el que la Mare de Déu porta l'advocació de la Jonquera. Es tracta del contracte de construcció de la capella de la Mare de Déu de la Jonquera (avui de Sant Miquel) on, possiblement, abans havia estat la petita ermita dedicada a la Mare de Déu de la Jonquera en el lloc on se la va trobar, el joncar de prop de la Font Vella. Abans d'aquesta data apareixen alguns documents (1449, 1572 i 1577) en els que no hi ha cap referència a l'advocació amb la que

es venera la Mare de Déu. Amb tot, al 1640 hi ha notícia documental de l'existència de la confraria de la Mare de Déu de la Jonquera; es desconeix quan temps va existir, però així com hi ha dades de l'existència d'altres confraries fins avançat el s.XIX, es creu que aquesta pogués desaparèixer al ser una devoció assumida per tot el poble i no necessitar d'una entitat concreta que vetllés per ella.

En quin moment es va passar de venerar la Mare de Déu de Vallbona a fer-ho com a Mare de Déu de la Jonquera? La imatge original que va desaparèixer el 26 de juliol de 1936 (no hi ha certesa de que fos cremada amb les peces de l'altar) era de finals del s.XIII, i de l'estil propi d'aquells moments, tot i que molt vetusta, feta de fusta amb més devoció que tècnica escultòrica, possiblement tallada per una persona sense gaire coneixements per fer-ho; estava policromada i molt malmesa pel fum, els corcs i el pas del temps.

La tradició ens explica que un pastor l'havia trobada en uns joncs, junt a la Font Vella, on hauria anat a parar al ser arrossegada per una riuada des del monestir de Vallbona on una monja l'havia amagada davant el perill que fos profanada durant alguns fets violents (ràtzies sarraïnes, atacs de bandolers,...). Interpretant els fets llegendaris, podem trobar que Santa Maria de Vallbona pogués agafar el nom de l'ermità Ramon de Vallbona que fos el pare espiritual de tots els ermitans que, segons els historiadors, habitaven pel riu Set i en la zona de Sórboles, per damunt de l'indret anomenat del Marc abans de construir en ell la granja de Poblet, o que el nom provingués de la partida on hi eren els eremites. Que la imatge hagués estat tallada per un dels seus seguidors, coincidint les dates en les que van viure els ermitans en Cérboles amb les de la talla de la imatge. Donat que els deixebles de Ramon de Vallbona devien ser ermitans i ermitanes, cosa habitual en aquell temps, és factible que una eremita d'allí (que la tradició ha transcrit com a

monja de Vallbona) amagués la imatge, que ja era venerada, en un moment de perill per algun tipus de violència. Que la imatge, anys després, fos arrossegada per l'aigua, seguint el curs natural de l'escorrentia per la vessant de la serra, fins que un pastor la trobés. Coincideix, a més a més, que la imatge sempre ha estat la mateixa i és molt més anterior a l'aparició documental de l'advocació de la Mare de Déu de la Jonquera, fins i tot anterior a la Carta de Poblament o de l'existència de la granja dels monjos de Poblet a l'indret anomenat del Marc.

Finalment podem dir que és molt probable que, en un moment sense precisar en la llegenda ni el record de ningú, la imatge es perdés durant un temps i que al retrobar-la es continués la devoció a Maria canviant el nom de l'advocació. Ens diu la tradició, també, que després de trobar-la la van entregar a un monjo de Poblet que se la va endú al monestir, retornant la imatge, de manera miraculosa, al lloc on l'havien trobat, fins que van decidir fer-li una capella.

Davant els excessos i barbaritats que les tropes van tenir pels pobles veïns, abusant, forçant violentament i obligant la població a hostatjar la nombrosa tropa, durant la guerra dels Segadors, al 1642 es formulà el *Vot de Poble* que feren les autoritats i els caps de casa reunits a la Casa de la Vila, ficant-se sota la protecció divina i fent el vot de celebrar cada any una festa d'acció de gràcies en honor de Santa Maria de la Jonquera si es lliuraven d'aquelles atrocitats. Aquest és l'origen que es celebri la festa de la Mare de Déu de la Jonquera el 21 de novembre; a la tarda del 22 es toquen les campanes per anunciar el besamà.

És tradició que la Imatge de la Mare de Déu només es tregui en processó en moments de gran necessitat i reunint en una sola processó les dels set pobles (La Pobla, Ulldemolins, Vilanova de Prades, Vallclara, el Vilosell, l'Albi i Cervià).

En l'actualitat, des del 8 de setembre de 1939, la imatge de la Mare de Déu de la Jonquera és una talla que s'encarregà als tallers d'Olot partint de la fotografia de la que va desaparèixer, d'una factura, però, molt més acurada, entranyable i bella. Està policromada amb incrustacions d'or. Des de sempre s'havia vestit la imatge; des de la guerra ençà s'ha perdut el costum i només se li fica un mantell amb el color del temps litúrgic de cada moment.

Juan Luis Salinas Sánchez⁸

---

⁸ Amb dades extretes de Brundó i Nin, Anton; *Santa Maria de la Jonquera*; 1992; Ajuntament de la Pobla de Cérvoles

Monestir de Poblet

Vista de la Pobla amb la Serra de la Llena al fons.

●Origen i vida de l'advocació de la Mare de Déu de la Jonquera⁹

La Pobla de Cérvoles es troba situada al sud-est de les Garrigues, arrecerada al peu de la serra de la Llena en un bell paisatge de muntanya exclusiu a la comarca. Dalt d'un turó les ruïnes del castell són testimoni de la línia defensiva de la frontera amb Al-Àndalus que dominava el castell de Siurana. Enmig de conreus d'olivera, ametllers, vinya, cereals i avellaners, el poble conserva l'aspecte secular del seu origen medieval amb magnífics carrerons amb cases bastides de pedra ben guarnides amb flors. Els blasons i dates esculpides a la pedra fan memòria de la prosperitat viscuda durant el segle XVIII.

---

⁹ El nostre agraïment al rector de la parròquia de la Pobla de Cérvoles, Mn. Joan Miquel Bravo, al Sr. Josep Botxaca i, molt especialment, a la Sra. Anita Dalmau Llobera i a les seves cosines, la Sra Paquita Doig Lladó i la Sra. Pepita Miró Sobrepera, perquè a més de les portes de l'església i l'ermita ens han obert les seves cases i el seu cor devot a la Mare de Déu de la Jonquera.

El Molí de la Societat, seu de l'Ajuntament i de l'Ecomuseu de l'oli i etnologia; el Cérvoles Cellar i el Cellar de Mas Blanch i Jové, que ha integrat l'art en el paisatge amb 'la Vinya dels Artistes'; l'Arborètum de les Garrigues Dr. Barberà; el monument a Josep Espasa i Anguera, fundador de l'Enciclopèdia Espasa; l'Acadèmia a l'orgue barroc; l'Agroturisme a Cal Pastor, la Fira de l'Oli i les Orelletes, al desembre... Tot ens parla d'un poble dinàmic que estima la seva identitat i la vol potenciar.

Dins de la diversa i rica realitat tradicional que ha perdurat amb vida renovada a la Pobla de Cérvoles, l'element més singular i admirable és la seva arrelada devoció a la Mare de Déu. L'església parroquial, l'ermita de Sant Miquel, les pedrones... son elements patrimonials que hi estan estretament vinculats. Però el culte marià, anterior a la vila, la va infantar creixent per sempre més aixoplugada sota la protecció maternal de la Maria.

1.- L'origen de la Pobla de Cérvoles

La fundació del monestir de Santa Maria de Poblet.

Sota el govern del comte de Barcelona Ramon Berenguer IV tingué lloc la conquesta feudal de la Catalunya Nova, els territoris a ponent i al sud de la conca del Llobregat que constituïen les antigues taifes de Tortosa i Lleida. Les fronteres es consolidarien seguint un pla repoblador i cristianitzador de les noves terres conquerides.

En aquesta línia, el gener de 1150 el comte de Barcelona cedí a l'abat Sanç del monestir cistercenc de Fontfreda -prop de Narbona- unes terres de la Conca de Barberà per a la fundació d'un nou monestir. El 1153 ja estava constituïda la primera

comunitat Santa Maria de Poblet dirigida per l'abat Guerau, enmig d'un paratge de gran bellesa natural: l'Hort de Poblet.

Donació del terme de Cérvoles a Ramon de Vallbona.

El mateix any 1153, una part de l'exèrcit de Ramon Berenguer IV, comandat per Guillem de Cervera, completaria la conquesta de les Garrigues amb l'ocupació de Siurana de Prades, l'últim reducte sarraí a Catalunya. El castell i el lloc de Cérvoles – Sorboles- que formaven part de les terres limítrofes del valiat de Siurana, passarien a mans de la poderosa casa dels Cervera.

Amb la idea d'establir-hi un monestir benedictí en honor a la Mare de Déu, el 1157 Ramon Berenguer IV dona a Ramon de Potelles -o Protelles-, les terres de Cérvoles per a construir-hi un monestir benedictí dedicat a la Mare de Déu. Aquest carismàtic ermità, conegut també com Ramon de Vallbona, havia constituït en aquest lloc apartat una comunitat anacoreta que donava culte a la Verge Maria. Aquesta és la primera notícia de la devoció mariana vinculada al paratge de Cérvoles.

Donació del senyoriu de Cérvoles a Poblet.

Al cenobi cistercenc de Poblet no li deuria interessar la construcció d'un monestir benedictí tan proper. La donació de Guillem III de Cervera, senyor de Juneda i Cérvoles, dels drets feudals del castell i el lloc de Cérvoles a Poblet, el 1163, seria el primer pas per evitar-ho.

D'altra banda, la comunitat d'ermitans es desplaçà al Montsant, i el 1171 Ramon de Vallbona renuncià als seus drets sobre el terme de Cérvoles a favor de Poblet. A canvi el monestir atendria les necessitats materials d'en Ramon, per assegurar que es podria dedicar a la vida eremítica fins a la seva mort.

D'ençà que el monestir de la Conca de Barbera inicià la colonització i el repoblament de Cérvoles amb l'establiment d'una granja cistercenca que propicià l'assentament de nous conreadors.

La Carta de Poblament de la Poble de Cérvoles.

El 24 de febrer del 1314, Poblet atorgà la Carta de Poblament a 13 famílies per a constituir una universitat o municipi al lloc de Cérvoles. Els oferí un solar on edificar-hi la casa i uns camps de conreu. També fixava els delmes que el monestir percebria de tots els fruits. El termini per a establir-se anava des de la festa de Santa Maria d'Agost –el 15 d'agost- fins el mateix dia de l'any següent. Així es va constituir formalment la Poble de Cérvoles.

L'abat Ponç de Copons va ser el primer en visitar la Poble de Cérvoles, el 1317, per rebre l'homenatge «de boca i mans» dels seus vassalls. El monestir tenia el senyoratge alodial –dret sobre les terres i els habitatges- i el jurisdiccional –administració de la justícia. La Poble de Cérvoles visqué sota el senyoratge del monestir de Poblet fins l'exclaustració dels frares, el 1835, durant cinc-cents vint anys.

Inauguració del monument commemoratiu dels 700 aniversari de la Carta de Poblament.

2.- La Mare de Déu de la Jonquera

La llegenda del Tresor del Jonc.

La Mare de Déu de la Jonquera és la patrona de La Pobla de Cérvoles. Els seus orígens se situen en la llegenda de la troballa del 'Tresor del Jonc'. Versionada per Joan Bellmunt, explica que tot pasturant el seu ramat, un pastor s'havia adonat que un xai s'aturava embadalit davant d'una mata de jonc. Encuriós per l'insòlit comportament de l'animal, el pastor s'hi apropà i amb gran sorpresa descobrí una imatge de la Mare de Déu amagada sota la mata del jonc. La va guardar al sarró i, de retorn al poble amb el seu ramat, va explicar la troballa de la imatge de la Mare de Déu 'de la Jonquera.'

A la vegada que es construïa una capella on venerar la imatge de Mare de Déu, el monjo de Poblet que hi feia de rector, va informar de la troballa a l'abat del monestir que n'era el feudatari. Al veure la imatge l'abat quedà corprès de la seva bellesa i ordenà traslladar-la al monestir, en contra del parer de la gent del lloc.

Van posar la imatge de la Mare de Déu dins d'un sarró de pell de xai i es traslladà en processó solemne. En arribar als afores del poble, s'adonaren que la imatge havia desaparegut del sarró. El seguici retornà al seu punt d'origen on hi havia novament la Mare de Déu i es tornà a traslladar. Per segona vegada la imatge havia desaparegut. Es va fer un nou intent amb la mateixa sort. Es feia evident que la Mare de Déu no volia moure's del poble i la voluntat del poble per retenir-la va enfortir la seva estima per la imatge.

Al camí de les Creus, el mateix que va al Vilosell, a uns cinc-cents metres en sortir de la vila en direcció nord-est, hi havia tres creus de terme erigides en l'emplaçament on la imatge de la

Mare de Déu desaparegué. Actualment resten en peu dos monòlits o pedrons coronats per una capelleta. Al més pròxim al poble hi ha gravat l'any 1764, data de la primera creu mariana aixecada.

L'abat del monestir de Poblet va desistir de traslladar la imatge i va proclamar la Mare de Déu de la Jonquera patrona del lloc on s'havia trobat i de les poblacions de la rodalia.

L'església parroquial, santuari de la Mare de Déu.

El culte marià de l'ermitori de Cérvoles i el bon record d'en Ramon de Vallbona van perdurar a la granja cistercenca. L'any 1302 l'arquebisbe de Tarragona -de qui depenia el culte de la zona- va donar permís a l'abat de Poblet -senyor feudal- per a construir un temple per venerar la **Mare de Déu de Vallbona**.

Quan el 1314 s'assentà la Pobla, els seus habitants ja van trobar el culte i la devoció a la Mare de Déu i van construir les seves cases al voltant de Santa Maria de Vallbona, que esdevingué l'església parroquial del nou municipi. L'abat de Poblet tenia el dret de presentació dels seus vicaris perpetus fins que el 1564 el papa Pius IV li confià, a més, el seu nomenament: fra Onofre Roger fou el primer vicari-monjo. Aquesta presència pobletana va ser un motiu d'estímul i enfortiment de la devoció a la Mare de Déu, fet que coincideix amb el canvi del nom de l'advocació de la seva patrona: la **Mare de Déu de la Jonquera**.

L'església de Santa Maria de Vallbona era d'estil romànic, capçalera recta orientada a sol ixent, una finestra que il·luminava directament l'altar major, i campanar de cadireta, segurament. Al segle XV es construï un nou temple que és part de l'actual, reformat i ampliat al segle XVIII. La porta romànica va ser tapiada i traslladada al cementiri.

Les obres iniciades el 1728 van conformar el nou temple classicista, de gran amplitud, planta de creu llatina, amb cúpula i sis capelles laterals. El retaule barroc de l'altar major, obra de Lluís Bonifaç, era una talla de daurada en or i jaspi; a la part central un petit cambril acollia la Mare de Déu de la Jonquera, entronitzada el 1732. Una nova ampliació, el 1781, va dignificar aquest espai, més gran i decorat: les portes d'accés flanquejades amb les escultures de dones bíbliques, Ester, Rebeca, Raquel i Judit; la cúpula, amb les quatre imatges dels evangelistes a les petxines; i quatre pintures a l'oli damunt tela a les parets –el pastor descobreix la imatge de la Mare de Déu al joncar; la mostra a l'abat de Poblet; els monjos porten la imatge en processó al monestir; i el seu retorn miraculós.

El 26 de juliol de 1936 van desaparèixer sota les flames els retaules, obres d'art i imatges de l'església. El campanar, que s'enlaira des del teulat, encara conserva el rellotge de 1780. També es conserva l'orgue barroc d'exquisida policromia (Anton Cases, 1752 / Wilfried Praet, 1999). I al cambril resten els tondi dels quatre evangelistes i tres de les pintures a l'oli, restaurades (1989); la processó del trasllat de la imatge a Poblet s'ha substituït per l'escut del poble, damunt de l'obertura que tanca la barana amb les set llànties.

Des de l'any 2000 el presbiteri mostra l'extraordinària obra mural de Víctor P. Pallarès amb una rica iconografia mariana. Les escenes de l'Anunciació, la Visitació, la Crucifixió i la Resurrecció, al fons del presbiteri; als murs laterals, la Nativitat de Maria i santa Anna educant la seva filla Maria (a dalt); la vinculació del poble a Poblet i la processó del trasllat de la Mare de Déu al monestir; el mural està presidit a la part central per la Mare de Déu al cel, damunt del cambril on hi ha la seva imatge entronitzada, i enmig dels frondosos paratges de la Pobra de Cérvoles on hi ha el joncar on es va trobar.

Al costat esquerre del transsepte actualment hi ha la imatge de sant Gaudiós i, a la dreta i dels quatre mossens màrtirs del 1936. Darrerament la festa patronal de sant Gaudiós se celebra l'endemà de la pasqua de pentecosta. És curiosa l'anècdota que diu que la relíquia del Sant, que es conservava a Poblet, l'abat la va oferir a la Pobra a canvi de la imatge de la Mare de Déu de la Jonquera; la Mare de Déu va tornar i la relíquia també s'hi va quedar.

La imatge de la Mare de Déu de la Jonquera.

La imatge original de la era una talla romànica que està descrita pel P. Narcís Camós (El Jardín de María, 1657): *“la imagen de la Señora es de madera muy antigua, està sentada, es morenita, tiene el manto Dorado aunque antiguo, y la derecha larga. De alto tiene dos palmos, y un quarto. Al Niño tiene sentado en la rodilla izquierda, al qual sustenta con la mano. Tiene un librito cerca de sí, es*

pintado muy antiguo y también es morenito. Miran los dos lexos [lejos]."

Desapareguda el 1936, acabada la Guerra Civil el poble va encarregar una imatge de la seva patrona a un taller olotí. Una fotografia de l'original va permetre aconseguir una gran semblança entre les dues. És una talla de fusta d'uns 40 cm, policromada i daurada, situada damunt d'una peanya, també daurada. La Mare de Déu subjecta el Nen, assegut a la seva falda, amb un llibre a la mà i amb acció de beneir; amb l'altra mà aguanta una esfera. La cobreix un mantell brodat, del color del temps litúrgic. Va ser entronitzada el 8 de setembre de 1939 en una solemne i estiva cerimònia iniciada a l'ermita, des d'on es traslladà en processó recurrent tots el poble fins al seu cambril, a l'església parroquial.

L'ermita de Sant Miquel i l'advocació de la Mare de Déu de la Jonquera.

A començaments del segle XVII es va construir una ermita dedicada al lloc on s'havia trobat la Mare de Déu, al costat d'un portal de la muralla. El contracte de l'obra, de l'any 1613, és el primer document que dóna notícia del culte a la Mare de Déu amb el nom de la Jonquera, però l'ermita ja estaria iniciada amb anterioritat, segons consta esculpida damunt la llinda la data 1611. Orientada a ponent, és de petites dimensions i molt senzilla; els murs de pedra amb carreus encoixinats a l'entorn de la porta i coberta voltada amb un arc ressaltat.

Durant un temps va acollir la imatge de la Mare de Déu, que finalment seria traslladada a l'església parroquial. A començaments del segle XVIII consta ja com a capella de Sant Miquel i la presidia un imponent retaule gòtic del seu titular, obra de Bernat Martorell (1400-50). Ara hi ha una reproducció feta per Salvador Jané i Guardiola. L'original es va traslladar a

Tarragona a començaments del segle XX per a la ser restaurat, es va salvar de les flames del 1936, i allí es conserva actualment, al Museu diocesà.

Durant els anys que el poble estigué dintre el recinte tancat amb muralles, a l'ermita se l'anomenava «capella fora murs». Al segle XIX s'hi va traslladar al seu costat la creu de ferro amb peu de pedra que recordava l'emplaçament del vell joncar.

El Vot del poble a la Mare de Déu de la Jonquera.

En plena Guerra dels Segadors, la declaració de guerra de França en temps de Felip IV i el comte-duc d'Olivares convertí Catalunya en un dels escenaris de la guerra dels Trenta Anys. L'obligació de mantenir les tropes, els abusos dels soldats, les llesves forçoses i els atacs filipistes a Lleida a través de la Conca de Barberà i les Garrigues deixaven un rastre de

destrucció i mort a les viles properes a la Pobla de Cérvoles. Aterrits i sense força militar per defensar-se, els pobletans van implorar la protecció divina.

El 24 de setembre de 1642 els representants del Consell de la vila "*posats lo[s] genolls a terra, ab les mans juntes prometen a Déu Ne. Sr. i a Ns. Sra. De la Jonquera, Patrona i Advocada del present lloch, que si guarda dit lloch y abitadors de ell del exercit enemich que va cremant, abrusant [i] matant altres viles i llochs, que tots anys celebrarem, festejarem i guardarem lo dia de la Presentació de Na. Sra. Que es el 21 de 9bre [novembre] de la mateixa manera que guardam lo dia de Na. Sra. de 7bre [setembre] y millor, y millor, si podem;*" La Mare de Déu va atendre la pregària i des del mateix any 1642 el 21 de novembre el poble celebra amb tota solemnitat la festa de la Mare de Déu de la Jonquera.

La devoció a la Mare de Déu de la Jonquera.

A més dels llocs de culte, la devoció a la Mare de Déu de la Jonquera estava institucionalitzada a través d'una **confraria**. Es coneix la seva existència a mitjans del segle XVII, en el temps en que la Mare de Déu encara estaria ubicada a l'ermita.

La institució del **Blat de Nostra Senyora de la Jonquera** està documentada des de final del segle XVII i durant el segle XVIII. Es tractava d'una recapta destinada a atendre les despeses del culte a la Mare de Déu i les necessitats dels més pobres.

La processó de set pobles. Al llarg dels anys la devoció popular a la Mare de Déu de la Jonquera es va estendre als pobles veïns de la **Pobla de Cérvoles: Juncosa, Ulldemolins, Vinaixa, l'Albi, Cervià i el Vilosell.** Les fortes sequeres patides a la zona amb posterioritat al Vot del poble a la Mare de Déu de la Jonquera van propiciar processons per de demanar pluja. Les

processons arribades d'aquests sis pobles s'uneixen en una sola a la Pobla de Cérvoles, fent un recorregut pels conreus i pels carrers de la vila, fins a l'ermita i l'església parroquial per celebrar una missa solemne.

*Santa Maria de la Jonquera,
doneu-nos aigua vertadera.*

Hi ha testimonis de com la pluja s'ha fet present després de les invocacions, consols rebuts a l'implorar la Mare de Déu en altres necessitats i d'altres fets prodigiosos. Però el més extraordinari és la devoció confiada a Maria i la germanor entre la gent dels pobles veïns. Les set llànties que hi ha al cambril son testimoni dels set pobles que s'emparen en la Mare de Déu de la Jonquera. Tot un símbol, també de l'agermanament d'aquests pobles sota la divina filiació de la Mare del cel.

*Beneïda sigui l'hora
en què fou arribada
la Verge de la Jonquera
a la Pobla de Cérvoles.*

La celebració de la festa de la Mare de Déu de la Jonquera es feia inicialment el **8 de setembre**, en què l'Església celebra la **Nativitat de Maria** o festa de les **marededeus trobades**. Des de l'any 1642, el Vot del poble va traslladar la celebració al **21 de novembre**, festa la **Presentació de Maria**, i únic dia en tot l'any en què el sol il·lumina el rostre de la seva imatge.

La festa culmina amb el **Besamà**, com a expressió solemne de la veneració a la Mare de Déu de la Jonquera, la tarda del **22 de novembre**: després dels tocs de campanes, el rosari, la novena i el sermó, els pobletans i devots dels pobles veïns pugen en processó al cambril tot cantant els Goigs de lloança a la Mare de Déu de la Jonquera, besen la seva imatge i li passen el rosari; es repeteix a final de maig.

Goigs a la Mare de Déu de la Jonquera(fragments)

Puix del cel sou tresorera
i de Déu la més honrada,
siau la nostra advocada
oh Verge de la Jonquera.

[...]

Els devots encontinent
un temple us fabricaren,
i en son altar col·locaren
aquella joia excel·lent,
desitjant en gran manera
fóssiu de tots venerada...

[...]

Quan el poble amb fe constant,
aigua, Senyora, us demana,
vós sou canal sobirana,
per on ve pluja abundant,
i tothom que en vós espera,
ja té l'aigua assegurada.

Puix en la suprema esfera
sou la més gran potentada:
siau la nostra advocada
oh Verge de la Jonquera.

3.- El Certamen Marià dedicat a la Mare de déu de la Jonquera

La devoció mariana i la història estan estretament entrelaçades a la Pobla de Cérvoles, més enllà de la llegenda del tresor del jonc. Un segle i mig abans de l'arribada dels pobletans, el culte a Maria ja estava ben arrelat en aquell indret. Tal com indica Anton Bundó "*es pot ben dir que Maria fa el poble i la devoció del poble fa present el culte a Maria*". Des de sempre, la seva gent ha

aixoplugat el seu treball i l'esperança sota el brancatge protector de la Mare. Venerada amb diferents advocacions -*Mare de Déu de Vallbona, Mare de Déu de la Jonquera, Maria de la Pobla* o, sovint, *la Verge d'aquest lloc...*- Maria ha nodrit i nodreix la vida del poble on s'ha encarnat, i l'ha irradiat al seu entorn.

El Certamen Marià que convoca anualment l'Acadèmia Mariana esta dedicat enguany a la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Pobla de Cérvoles. Una celebració que se suma a la commemoració del set-cents aniversari de la Carta de Poblament del municipi. La seva imatge, que no ha sortit mai de la Pobla es traslladarà a Lleida el proper 4 d'octubre amb el beneplàcit dels seus devots. La Verge Blanca de l'Acadèmia, com a bona amfitriona, li obrirà les portes del seu Palau per donar-li els honors que mereix. Una única Mare, Maria, allí espera aplegar tots els seus fills.

Anna Maria Gaya Fuertes¹⁰

---

¹⁰ Anna Maria Gaya és membre de la Junta de l'Acadèmia, historiadora i professora de l'Institut d'Ensenyament Secundari Gili Gaya de Lleida.

● **Convocatòria i bases del Certamen Marià de l'any 2015**

Tot seguit es reproduïxen la convocatòria i les bases del Certamen tal com van ser editades, per tal de facilitar l'apreciació de com havia de ser l'edició d'enguany i els requisits que havien de satisfer les persones que hi participessin.

Moment del parlament del Dr. Joan J. Busqueta Riu com a mantenidor del Certamen Marià.

Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida

Certamen Marià (literari i audiovisual) en honor de la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Poble de Cérvoles

L'Acadèmia Mariana de Lleida, amb motiu de la celebració de la festivitat de la Mare de Déu de l'Acadèmia, patrona de Lleida, convoca el Certamen Marià (literari i audiovisual) en honor de la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Poble de Cérvoles (la imatge de la qual es venera a la parròquia de l'esmentada població), que es regirà per les següents

Bases generals

1.- L'edició del certamen d'enguany estarà organitzada en tres seccions, la primera oberta a la participació dels escriptors que vulguin fer la seva aportació literària o d'investigació, la segona adreçada als participants en edat escolar que aportin la seva composició literària, i la tercera dedicada a treballs audiovisuals, en format digital, realitzats amb les noves tecnologies. El solemne acte final del Certamen es celebrarà el proper dia 4 d'octubre de 2015, al Paraninf de l'Acadèmia Mariana de Lleida.

2.- Les obres que concorrin a aquest Certamen portaran la referència a la secció, apartat o categoria a la que es presenten i un *lema identificatiu*, quedant fora de la participació aquelles que explicitin les dades d'identitat de l'autor.

El *lema identificatiu* es repetirà de forma visible en la plica constituïda per un sobre tancat, a l'interior del qual hi constarà el títol de l'obra i les referències identificatives de l'autor (nom, número de D.N.I., Passaport o N.I.E, l'adreça postal, l'adreça electrònica, telèfon,...). Queda prohibida la utilització de pseudònims o qualsevol altre tipus de suplantació de personalitat.

En el cas dels participants a la secció d'escolars, caldrà incloure dins del sobre la fotocòpia del document d'identificació que s'acrediti, o del Llibre de Família, per tal de poder constatar l'any de naixement. També caldrà fer esment al centre escolar on l'autor cursa els estudis.

En la secció dedicada a treballs multimèdia, l'autoria pot ser individual o en equip format per varies persones.

3.- Les obres participants a les seccions literàries i d'investigació (la d'escriptors en general i l'escolar) es presentaran per quintuplicat. Les que es presentin a la secció audiovisual només caldrà que presentin un exemplar.

Les obres presentades i les pliques corresponents es remetran, en un sobre tancat, al Secretari de l'Acadèmia Mariana de Lleida, carrer Acadèmia nº 17, 25002 Lleida. Al sobre, les dades del remitent només faran constar l'adreça del que fa l'enviament, sense el nom.

Com a límit per a la presentació s'estableix el 28 de juliol de 2015, data en la qual es tancarà l'admissió d'obres i el termini quedarà definitivament exhaurit.

4.- L'Acadèmia Mariana constituirà un Jurat, el qual determinarà quines són les obres que mereixen esser guardonades. Aquest Jurat haurà de decidir i resoldre les diferents situacions que es puguin presentar més enllà del que especifiquen aquestes bases. El Secretari de l'Acadèmia, el qual actuarà amb veu i sense vot,

formarà part del Jurat i s'encarregarà d'aixecar la corresponent acta amb el resultat final de les deliberacions. Els membres del Jurat no podran participar com autors en el Certamen. La composició del Jurat es farà pública en l'acte de lliurament dels premis.

5.- En el moment de valorar les obres participants, el Jurat tindrà en consideració, per un costat, el valor artístic, estètic, literari i comunicatiu de cada obra, i, per un altre, la qualitat i profunditat dels treballs des del punt de vista espiritual, mariològic i religiós.

A banda dels premis establerts, el Jurat podrà concedir les mencions que cregui merescudes, tot i que sense cap mena de dotació econòmica.

6.- Els concursants premiats seran avisats personalment per tal que puguin preveure la seva assistència a l'acte de lliurament dels premis. A més a més, el resultat del Certamen serà publicat en els mitjans d'informació locals.

7.- Les obres premiades quedaran en propietat de l'Acadèmia la qual les podrà publicar i utilitzar, dins la seva activitat pastoral o cultural habitual, de la manera que cregui oportuna. En tot cas, sempre es farà ressenya de l'autor.

8.- Quedaran excloses de participar aquelles obres que manifesta o subliminalment ofenguin el sagrat, atemptin contra la consciència i el sentiment dels cristians o que siguin irrespectuoses amb les persones i la seva fama.

9.- Tots els participants en el Certamen hauran d'acceptar les presents bases i sotmetre's al que elles especifiquen. En els possibles casos en els que alguna circumstància hagi quedat sense solució després de l'aplicació de les mateixes, els implicats acceptaran les decisions del Jurat.

10.- L'Acadèmia conservarà les obres no premiades durant un termini que finalitzarà el 29 de desembre de 2015 per tal que els

autors que estiguin interessats en recuperar-les puguin passar a fer-ho. En cap cas, però, es mantindrà correspondència amb ells, raó per la qual s'aconsella que es quedin còpia de les obres presentades.

Seccions i premis

11- La secció dedicada als escriptors que vulguin fer la seva aportació literària o de investigació a la Mare de Déu, constarà dels següents apartats, els quals estaran dotats amb els premis que s'indiquen:

- 11.a.- *Flor natural*: treballs poètics en vers dedicats a lloar la Mare de Déu, tot ressaltant les seves virtuts, les qualitats de la seva personalitat, el seu amor a Déu o la devoció dels fidels vers ella. **Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida: Flor natural i 1000 €** al millor treball presentat en aquest apartat.
- 11.b.- *Treball poètic en vers* adreçats a cantar la Mare de Déu de la Jonquera, ja sigui lloant-la, ressenyant la seva història, cantant els ajuts que atorga a qui la invoca, proclamant la devoció dels fidels vers ella,... **Premi de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.
- 11.c.- *Treball poètic en vers* adreçats a cantar la Mare de Déu de l'Acadèmia, ja sigui lloant-la, ressenyant la seva història, proclamant la devoció dels fidels vers ella,... **Premi de l'Il·lm. Ajuntament de La Pobla de Cérvoles: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.
- 11.d.- *Treball de reflexió i aprofundiment*, que podrà ser indistintament en prosa o en vers, adreçat a l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, glosant especialment la dedicació de Maria com a acollidora. **Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.
- 11.e.- *Treball d'estudi i aprofundiment* en prosa sobre la Mare de Déu de la Jonquera des d'alguna de les

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

vessants històrica, sociològica, antropològica (festes i tradicions al seu voltant), espiritual (com a element d'arrelament de la fe),... **Premi de Cellar Mas Blanch i Jové: 500 €** al millor treball presentat en aquest apartat.

Tots els guardonats rebran el corresponent diploma acreditatiu.

12.- En els apartats, les obres dels quals s'han d'escriure en vers, l'estil, la tècnica i el tipus de poesia queden a determinar pel gust de l'autor.

13.- Els autors que concorrin a la primera secció podran fer-ho amb una obra diferent per cada apartat.

14.- La secció dedicada a participants en edat escolar constarà de les següents categories, per cadascuna de les quals s'estableixen tres premis:

14.a.- *Treball de reflexió i aprofundiment* parlant de Maria de Natzaret entre els joves d'avui, fet per alumnes nascuts en els anys 1998 i 1997. Premis dotats amb 300, 150 i 100 € atorgats pel **Departament de Cultura de la Generalitat**, als tres millors treballs presentats en aquesta categoria.

14.b.- *Composició escrita* (redacció) parlant de la vida de Maria entre la gent del seu poble, feta per alumnes nascuts en els anys 2002, 2001, 2000 i 1999 (1r, 2n, 3r i 4t d'E.S.O.). Premis dotats amb 200, 100 i 75 € atorgats per **CaixaBank ("La Caixa")**, als tres millors treballs presentats en aquesta categoria.

14.c.- *Composició escrita* (redacció) parlant de Maria i el seu amor al nen Jesús, feta per alumnes nascuts en els anys 2005, 2004 i 2003 (4t, 5è i 6è d'Educació Primària). Premis dotats amb 200, 100 i 75 € atorgats per **l'Acadèmia Mariana**, als tres millors treballs presentats en aquesta categoria.

El valor dels premis d'aquesta secció es farà efectiu mitjançant un val per l'adquisició de llibres o material escolar. Tots els guardonats rebran el corresponent diploma acreditatiu.

15.- Els participants a la secció d'edat escolar només podran presentar una obra a la categoria que els pertany segons l'any del seu naixement. L'Acadèmia Mariana agraeix als centres escolars la difusió que facin del Certamen i el fet que motivin llurs alumnes per la seva participació i els orientin en la realització dels treballs. Tret que alguns alumnes es presentin de manera individual, es demana als centres escolars que facin la selecció de les obres que realment cal presentar al Certamen. En l'entrega dels premis es farà esment dels centres on estudien els guardonats.

16.- Els treballs presentats en qualsevol de les dos seccions literàries del Certamen podran estar escrits indistintament en català o castellà, hauran de ser originals i no haver estat publicats anteriorment. Tant les obres escrites en vers com les escrites en prosa s'hauran de presentar en fulls Din A-4 escrits per una sola plana, amb lletra tipus Times New Roman, de mida 12 i amb un interlineat d'1'5 línies. L'extensió dels treballs queda a determinar per l'autor. Si aquesta és superior a un full, es presentarà també, en full apart, una síntesi explicativa del treball d'una pàgina d'extensió com a màxim.

17.- S'estableix una secció del Certamen per tal de premiar les obres audiovisuals realitzades amb les noves tecnologies que desitgin participar-hi. A tal efecte s'estableix un únic apartat que estarà dotat amb el següent premi:

17.a.- *Treball audiovisual en format digital*, adreçat a mostrar l'actualitat de la presència de la Mare de Déu en la nostra societat, cercant transmetre-la al jovent.
Premi de l'Acadèmia mariana, dotat amb 500 €, al millor treball que concorri en aquesta secció.

17.b.- La durada del treball audiovisual serà d'un màxim de cinc minuts i es presentarà en format DVD de dades,

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

- amb un arxiu Quicktime (.mov) o MPEG, amb una compressió preferiblement H264. La resolució haurà de ser de 1280 x 720 o superior.
- 17.c.- El Jurat centrarà la seva valoració en la capacitat divulgadora, la creativitat i l'interès del vídeo al tractar el tema. L'excel·lència tècnica serà un aspecte a tenir en compte, encara que no el fonamental.
- 17.d.- En la presentació del treball haurà de visualitzar-se el text següent: *Certamen Marià convocat per la Pontifícia i Reial Acadèmia Bibliogràfica Mariana de Lleida en honor de la Mare de Déu de la Jonquera i la Mare de Déu de l'Acadèmia. 4 d'octubre de 2015*. Tot seguit apareixerà el títol de l'obra i el lema amb el que es presenta. En cap cas no podrà aparèixer referència alguna a l'autor o equip que l'hagi realitzat. En un sobre a part s'escriurà el lema i en el seu interior les dades identificatives de l'autoria tal com es descriu en la base número 2 d'aquesta convocatòria.
- 17.e.- El Secretari de l'Acadèmia es ficarà en contacte amb l'autor del treball guardonat per tal que pugui fer una segona edició en la que inclourà, a més a més de l'epígraf senyalat en la base anterior, el seu nom com a autor i els crèdits corresponents que ell consideri que s'han d'incorporar, remetent aquest arxiu a l'Acadèmia abans del dia 1 d'octubre de 2015 per tal de poder-ho projectar durant el certamen. L'obra quedarà com a propietat de l'Acadèmia segons consta a la base número 7 de la convocatòria.
- 17.f.- Els treballs audiovisuals presentats hauran de ser originals i no haver estat publicats anteriorment. L'idioma que hagin d'utilitzar, en el seu cas, podrà ser indistintament el català o el castellà.
- 17.g.- L'autor o el representant legal del projecte es compromet, així mateix, a que les imatges i les músiques també siguin originals o, en el seu cas, a disposar del permís necessari per utilitzar-les, el qual haurà d'adjuntar si així ho requereix l'organització del

certamen. Els participants, doncs, assumeixen que l'obra entregada és de la seva total autoria i que els seus drets d'explotació no han estat cedits o promesos a tercers en exclusiva, i es comprometen a no presentar obres sobre les quals no tinguin drets d'explotació degudament acreditats. Per aquest motiu, els participants assumeixen tota responsabilitat davant qualsevol tipus d'acció i/o reclamació, administrativa o judicial, que s'arribés a formular contra l'Acadèmia Mariana per qualsevol persona física o jurídica que es considerés amb dret sobre l'obra de la que els participants assumeixen ser legítims titulars.

17.h.- El treball es presentarà a la Secretaria de l'Acadèmia Mariana de la manera que està descrit a les bases 2 i 3 d'aquesta convocatòria.

17.i.- El treball guardonat rebrà el corresponent diploma acreditatiu.

Que Maria, excels exponent de la sensibilitat, la delicadesa, l'espiritualitat i la bellesa, inspiri els participants en aquest Certamen que es convoca en el seu honor.

● **La festa de la patrona de Lleida, la Verge Blanca de l'Acadèmia**

A l'any 1947 el Sant Pare Pius XII va signar un breu especial en el que declarava a la Verge Maria de la Immaculada Concepció, sota el títol de Mare de Déu de l'Acadèmia, celestial patrona de la ciutat de Lleida, essent copatrona amb Sant Anastasi màrtir. Maria esdevenia així, des de la imatge que els habitants de la ciutat ja anomenaven Blanca de l'Acadèmia o, simplement, la Verge Blanca pel color de la fusta en la que estava esculpida, la patrona dels lleidatans.

En l'actualitat, com a conseqüència de que l'Ajuntament fixes un temps més ampli de celebracions festives en aquestes dates, la seva festivitat es troba inclosa dins dels festeigs de les *Festes de la Tardor*, essent el dia 2 d'octubre el dia pròpiament dit de la Verge Blanca. Junta a la resta d'activitats, a la Mare de Déu se la festeja especialment amb els actes litúrgics i culturals que es promouen amb tal fi. Específicament, durant els tres dies anteriors a la data de la seva festivitat, es celebra un trídium en el que, enguany, va ser el propi bisbe de Lleida que acabava de

prendre possessió, qui va realitzar les homilies enaltint la Mare de Déu al desenvolupar el tema *Maria Reina de la Creació*. En cadascun d'aquests dies va actuar una coral, participant, així, les corals:

Hospitalitat de Lourdes de Lleida

Dir. : Maria Sánchez Ruiz

Units pel cant

Dir.: Antonieta Melé

Cants i Rialles de l'Àrea de la Dona de Cap Pont

Dir.: Gemma M Naranjo Yuste

El dia de la Mare de Déu, el 2 d'octubre, a les dotze del migdia, es celebrà una missa la qual va ser cantada per la coral de la parròquia de *El Carme* de Lleida (dirigida per Rosa Fabregat). Per la tarda, a les set del vespre, es celebrà una missa solemne presidida pel Sr. Bisbe Salvador Giménez Valls, en la qual s'encarregà dels cants la coral *Flor del Carme* de la parròquia de Sta. Tereseta de Lleida que dirigeix Montse Posino.

Durant tot el dia, els alumnes de diferents col·legis de la ciutat van estar oferint flors a la Mare de Déu, algunes de ben originals que havien estat fetes per ells mateixos.

Donat que el dia 2 d'octubre és laborable, la celebració més intensa es passa al proper diumenge, essent aquest any el 4 d'octubre. A les cinc de la tarda es celebrà una missa solemne en l'Oratori de l'Acadèmia que va estar presidida per l'Arquebisbe de Tarragona, el Bisbe de Lleida i en la que van concelebrar l'abad de Poblet, el rector de la Pobla i diversos sacerdots d'ambdues diòcesis. A aquesta eucaristia assistiren les autoritats de la ciutat i de la Pobla, acompanyades de les *pubilles d'honor* en representació dels diferents barris de la ciutat de Lleida. La missa va ser cantada per la coral *L'Olivera* de Castellldans, la qual dirigeix M. Lluïsa Piñero i en la que Gregori Farràs va ser l'organista.

● **Homilia de Mons. Jaume Pujol Balcells**

En la homilia de la missa solemne del diumenge 4 d'octubre, l'Arquebisbe de Tarragona Mons. Jaume Pujol Balcells, va pronunciar aquestes paraules.

(Diumenge 27 B, 4.10.2015)

Benvolgut Mons. Salvador Giménez, bisbe de Lleida. Preveres concelebrants i diaques. Benvolguts tots, germanes i germans en Crist ressuscitat,

Ens hem aplegat per celebrar l'eucaristia, el memorial de Crist, el nostre Salvador. És el moment més significatiu d'aquest Certamen Literari Marià, que aquest any és sobre la Mare de Déu de la Jonquera, la patrona de la Pobla de Cérvoles, municipi de la província de Lleida però de l'arxidiòcesi de Tarragona. Celebrem el diumenge 27 del temps durant l'any.

Avui comença a Roma el Sínode sobre la família. Precisament la primera lectura i l'evangeli que hem llegit parla del matrimoni, de la família. Els textos d'aquest diumenge ens inviten a recordar la doctrina cristiana sobre el matrimoni. La diferenciació sexual, l'atractiu i la complementarietat entre home i dona responen a la voluntat de Déu. Podem afirmar amb tota claredat que des de la Bíblia no hi ha una visió timorata ni pervertida del sexe o del matrimoni. Déu ho ha fet tot bo. La unió entre l'home i la dona respon a la naturalesa humana i als designis de Déu.

Per això també hem de dir molt clar que no és veritat que cada u pugui escollir lliurement la manera d'entendre o de viure la pròpia sexualitat. La diferenciació morfològica i psicològica ens ve donada per la naturalesa. És tan real i tan natural com les mans i els peus. No és raonable voler organitzar una societat esborrant les diferències sexuals. Aquest és un projecte radicalment ateu, desenraonat. Jesús ens fa veure que la unió entre l'home i la dona és una unió entre persones i per això exigeix la donació mútua en el marc d'un amor personal i definitiu.

Déu ens ha creat per arribar a la nostra perfecció personal en l'amor i per l'amor. Déu és amor i el seu amor és el model i l'aspiració més profunda del nostre ésser personal. El matrimoni és la manera més natural i comuna de descobrir i assolir aquest ideal. Això no vol dir que pel camí de l'entrega religiosa, en el celibat sacerdotal, el vot de castedat en la vida

religiosa, i en altres formes de donar tota la vida al Senyor també es pot aconseguir aquestes riqueses de l'amor de Déu present en nosaltres.

Convé que els cristians tinguem les idees clares sobre la naturalesa del matrimoni i de la família. Vivim en una societat en què es vol diluir la veritable naturalesa del matrimoni i de la família equiparant-lo a qualsevol altra forma possible de convivència i considerant la visió cristiana com una font de discriminació i d'opressió. En el disseny de Déu, la família personal i estable és l'ambient que els homes necessitem per créixer i créixer amb plena normalitat. Fets per l'amor i per a l'amor, ens cal néixer de l'amor i créixer envoltats de l'amor ple i complet de dues persones que construeixen al voltant nostre un clima d'humanitat completa i acollidora, i d'això se'n diu família.

Us deia que avui comença a Roma el Sínode sobre la família. L'any passat el papa Francesc tancava, a la plaça de Sant Pere, una vetlla de pregària per al Sínode de la Família que s'havia de celebrar just un any després, del 4 al 25 d'octubre de 2015, dient als presents: «Cau ja la nit sobre la nostra assemblea. És l'hora en què es torna a casa de bon grat per trobar-se a la mateixa taula, en l'espessor dels afectes, del bé realitzat i rebut, de les trobades que enardeixen el cor.» En una ocasió el Papa havia parlat de la casa afirmant que és «un lloc decisiu en la vida on cada persona aprèn a rebre amor i a donar amor».

La primera prioritat que el papa Francesc va marcar per al seu pontificat és reflexionar sobre la pastoral familiar. Què pot fer i què ha de fer l'Església respecte a la família? Aquest va voler que fos el tema del Sínode que aquest diumenge s'inaugura al Vaticà.

Hem d'acceptar i defensar aquesta doctrina sobre el matrimoni i la família com la millor defensa de la dignitat i la

felicitat de l'home, de la dona i dels fills. Respectant sempre les persones, sense imposar-nos, hem de dir que qui, en nom de la llibertat, deforma el concepte de sexualitat humana i destrueix la veritat del matrimoni i de la família, fa en realitat un atemptat contra l'equilibri i la veritat integral de la nostra humanitat. L'alteració de l'estructura familiar destrueix l'entramat fonamental de la societat i deixa els fills sense arrelament ni fortalesa personal. Per altra part, també hem de dir que la família cristiana és imatge, rèplica i multiplicació de l'amor de Déu en el món.

Però abans d'acabar vull dir unes paraules sobre la Mare de Déu que vosaltres honoreu des de fa tants anys. Voldria mostrar alguns trets que donen autenticitat a la vertadera imatge de Maria i que ens marquen també quines han de ser les actituds que han de dirigir la nostra vida.

Maria ens dóna el seu Fill. Ella és mare de Jesús. No per a guardar-se'l sinó per a donar-lo. Així de generosa. Maria no seria

res sense Jesús. I una devoció a Maria que no contemplés el seguiment del seu Fill estaria mancada de la seva base. Maria sempre ens mostra Jesús i ens ve a dir el mateix que deia als deixebles a les noccs de Canà: «Feu el que ell us digui.» La gran alegria de la nostra Mare serà comprovar que els seus fills, que som tots nosaltres, fem cas de les paraules, de les actituds i de l'estil de vida del seu Fill. Prescindir de Jesús en la nostra vida, pensar, parlar i actuar al marge del que ens va revelar Jesús, Fill de Déu, significaria que la nostra devoció a Maria no tindria fonament ni sentit.

A més, Maria és la dona senzilla de Natzaret que, oberta a Déu i atenta a la seva voluntat, li diu un «sí» generós que té encara més mèrit, perquè és un «sí» pronunciat pràcticament a les fosques. Ella no posa condicions al seu «sí». Ella exposa els seus dubtes, però tot seguit, en les paraules de resposta a l'àngel, ho deixa clar: «Aquí teniu la vostra esclava. Que es faci en mi el que vós voleu.» I Déu s'enamora d'aquesta senzillesa. Déu queda corprès d'una disponibilitat així. Perquè Déu és enemic dels superbs, dels creguts, dels orgullosos, dels qui van per la vida segurs d'ells mateixos i incapaços d'esperar res ni de Déu ni dels altres. «Déu s'ha fixat en la petitesa de la seva serventa», cantarà Maria en el Magníficat. Són actituds que conformen la nostra vida de seguidors de Jesús i sense les quals el nostre amor a Maria deixaria de tenir sentit.

I Maria és la dona ferma i valenta que apareix tan sols en pocs moments de la vida de Jesús, i que va escoltar del seu Fill aquelles paraules que relata l'Evangelí i que s'han mal interpretat moltes vegades com si fos un desaire —que no ho és— de Jesús envers ella: «Aquests són» —diu Jesús— «la meua mare i els meus familiars: tothom qui compleix la voluntat del meu Pare del cel.» I apareix també en els moments difícils de la vida del seu Fill, especialment al peu de la creu per tal d'acollir el

seu dolor, el seu sofriment, la seva vida donada, la mateixa vida que ella li dóna, infantant-lo per a tots.

Moltes coses més podríem comentar de la nostra Mare Maria, ja que el seu missatge mai no es podrà esgotar. Avui sentirem d'ella coses molt boniques. I ens encomanem a la Sagrada Família de Natzaret, perquè ens ajudi a tenir sempre molt clara la realitat del matrimoni i la família, i un gran amor a Jesús, Josep i Maria.

Autoritats assistents davant la Patrona de Lleida, a l'oratori de l'Acadèmia.

- **Programa de l'acte de lliurament de guardons del Certamen Marià**

Tot i que el certamen s'inicia amb la convocatòria del mateix i comprèn el període en el que els autors preparen les seves obres i les lliuren a la Secretaria de l'Acadèmia Mariana, el de deliberació del Jurat i el d'entrega de guardons, aquesta darrera fase és la que tothom reconeix pròpiament com a certamen. Enguany, després de la missa solemne, a dos quarts de set del vespre, va tenir lloc la celebració del mateix.

L'acte va estar presidit per les següents personalitats:

Excm. Pare Abad de Poblet, P. José Alegre Vilas

Sr. Dir. dels Serveis T. del Dep de Cultura; representat per Jordi Curcó Pueyo (Dir. Territorial dels SS. TT de Governació a Lleida)

Il·lm. Sr. Alcalde de La Pobla de Cérvoles, Jaume Estradé Vall

Il·lm. Sr. President de la Diputació de Lleida; representat per Francesc J. Cerdà Esteve (diputat)

Excm. i Rvdm. Sr. Arquebisbe de Tarragona, Mons. jaume Pujol Balcells

Sr. Dir. Acadèmic de l'Acadèmia Mariana, Joan Viñas i Salas

Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida; representat per Sara Mestres Llusà (regidora)

Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Lleida, Mons. Salvador Giménez Valls

A les que van acompanyar els representants de les entitats que han col·laborat amb l'Acadèmia en l'organització del certamen:

Sr.Dir.de CaixaBank ("La Caixa") a Lleida, Enric Martín Duaigües

Celler Mas Blanch i Jové, Joan Jové Solé

la Fundació Sorigué i la Llibreria Caselles

A continuació es presenta el programa amb el que es va desenvolupar aquest acte en l'edició de l'any 2015, el qual es va celebrar al paranimf de l'Acadèmia Mariana.

CERTAMEN MARIÀ
EN HONOR A LA
MARE DE DÉU DE LA JONQUERA

(Patrona de La Pobla de Cérvoles)

4 d'octubre de 2015

18:30 h Salutació i inici del Certamen

- ⊙ Entrada de les autoritats i les Pubilles d'Honor de Lleida
- ⊙ Actuació del mantenidor: Dr. Joan J. Busqueta Riu

- ⊙ Presentació del Jurat i lectura de l'acta
- ⊙ Entrega de guardons als autors de les obres premiades
- ⊙ Lliurament de la *Flor natural*

- ⊙ Salutació de Excm. Pare Abad de Poblet
- ⊙ Salutació de l'Il·lm. Sr. Alcalde de La Pobla de Cérvoles
- ⊙ Salut. de l'Excm. i Rvdm. Sr. Arquebisbe de Tarragona
- ⊙ Salutació del Director de l'Acadèmia Mariana
- ⊙ Salutació de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida
- ⊙ Salutació de l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Lleida

- ⊙ Lectura de la *Flor natural* i les altres obres premiades
- ⊙ Projectió de l'audiovisual premiat

- ⊙ Concert ofert per *l'Orquestrina de la Pobla de Cérvoles*

Moment del certamen al paranimf de l'Acadèmia Mariana.

● Paraules del Mantenedor del Certamen

Certamen Marià en honor de la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de La Pobla de Cérvoles

Joan J. Busqueta Riu¹¹

Excm. i Rvdm Sr. Arquebisbe de Tarragona, Exc i Rvdm Sr. Bisbe de Lleida, Sr. Alcalde de La Pobla de Cérvoles, Sr. Director de l'Acadèmia Mariana, Resta d'autoritats, senyores i senyors.

Primer, deixeu-me agrair ben sincerament als membres de l'Acadèmia Mariana l'honor que m'han atorgat al convidar-me a pronunciar unes paraules, el pregó, com a mantenidor enguany, del Certamen Literari que, any rere any, des de 1862, ¹¹

---

¹¹ En **Joan J. Busqueta Riu** va néixer a Sant Andreu de Palomar, el 17 de març de 1961. Va cursar els seus estudis de Geografia i Història a la Universitat de Barcelona, llicenciant-se el 1984 amb Premi Extraordinari. Es doctorà en Història Medieval, l'any 1989. Des del desembre de 1984 és professor de la Universitat, primer a Barcelona, i des del gener de 1991 a Lleida, ciutat on passà a residir amb la seva família. Actualment, és, des del mes de març del 2010, el degà de la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida, on imparteix les seves classes d'Història Medieval i de Paleografia i Diplomàtica. És també professor a l'Institut de Ciències Religioses de Lleida (IREL).

Viu a Alpicat (Segrià), està casat i és pare de dos fills.

data de la fundació d'aquesta institució, celebren en honor de la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca, Patrona de la Ciutat. I, per tant, deixeu-me felicitar a aquelles persones que obtindran els guardons per les seves obres premiades.

A la Universitat de Lleida, ha estat, entre altres, el director de la commemoració del 700 Aniversari de la fundació de l'Estudi General de Lleida (1997-2000), coordinador de la Universitat d'Estiu (2001-2004) i director de la Fundació de la Universitat de Lleida (2003-2006). Fora de la Universitat de Lleida, va participar en la refundació de la Societat Catalana d'Estudis Històrics (1985-1989), va ser director de l'àrea d'Història de l'Institut d'Estudis Andorrans (1986-1997) president de l'Ateneu Popular de Ponent (2001-2006), director de l'Institut d'Estudis Ilerdencs (2007-2009) i membre del Consejo Asesor del Centro Alfonso IX de Historia de las Universidades (Universidad de Salamanca, 2003-2012).

Actualment forma part del Grup de Recerca Consolidat "Espai, Poder i Cultura" de la Facultat de Lletres de la UdL; membre de la Junta Directiva de la Confederación Española de Centros de Estudios Locales del CSIC, des de 2009; membre de la Comissió Assessora de la Ciutat de Lleida, des del 2012; de la Comissió Assessora de Patrimoni Moble i Immoble del Bisbat de Lleida, des del 2013, i Conseller de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

Ha rebut les distincions següents: El Premi *Francesc Carreras i Candi* d'estudis històrics locals, el Premi *Recercat*, atorgat per la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana i l'Institut Ramon Muntaner, i el Premi *Athanagia* del Grup de Recerques de les Terres de Ponent.

Entre les seves publicacions, cal destacar, els dos volums de la traducció al català, conjuntament amb Raül Torrent i Teresa Quintillà, del Manuscrit dels *Usatges i Constitucions de Catalunya* de l'Arxiu Municipal de Lleida, (Lleida, 1999); la traducció al català de les *Consuetudines Ilerdenses (Els Costums de Lleida)*, Lleida, 1997); l'edició del Manuscrit dels primers *Estatuts* de la Universitat de Lleida, de l'any 1300, de l'Arxiu Capitular de Lleida (Lleida, 2000); el volum III de la *Història de Lleida* editada per Pagès Editors. "La ciutat baixmedieval" (Lleida, 2004); la monografia dedicada a un dels presidents de la Diputació del General (Generalitat) en els darrers temps medievals, *Manuel de Montsuar. Contra l'autoritarisme* (Lleida, 2011) o l'edició, traducció i estudi de l'Acta de Cort de Cervera de 1359 (*En els orígens de la Generalitat de Catalunya*, Barcelona, 2014). És autor, així mateix, de dos capítols del vol. II de la col·lecció impulsada pel Bisbat de Lleida "Arrels Cristianes" (Lleida, 2008). Entre les exposicions que ha comissariat, cal destacar la realitzada l'any 2003 amb motiu dels 800 anys de la Primera Pedra de la Seu Vella.

Un honor i una responsabilitat davant d'una llarga i exemplar història de l'entitat a les Terres de Lleida; una institució que ha estat i és font de cultura i d'espiritualitat arrelades en una devoció profunda per la Mare de Déu. Una joia que vull compartir, alhora, amb els docents del Col·legi Episcopal, on s'han format els meus fills, sota el patronatge, justament, de la Mare de Déu de l'Acadèmia.

També l'alegria de compartir l'edició d'enguany amb els amics de La Pobla de Cérvoles i la seva joia més preuada, la Mare de Déu de la Jonquera; Mare de Déu Trobada per un pastor en un joncar, com resa la llegenda, convertida, temps a venir, en Patrona de la població arran del vot del poble realitzat en aquells moments calamitosos, per a les nostres terres, com ho foren els de la guerra coneguda com dels Segadors, a mitjan segle XVII, concretament, el 1642. Alegria i, alhora, agraïment, perquè he tingut l'oportunitat de participar en els actes commemoratius d'una altra de les joies de la història de la població garriguenca: l'atorgament per part del monestir de Santa Maria de Poblet -un dels grans centres impulsors de la devoció mariana des de la seva fundació, senyor de bona part d'aquelles contrades- el 23 de febrer de 1315, de la Carta de Poblament de La Pobla de Cérvoles, ara fa 700 anys.

Bé, ho hem dit en començar: l'Acadèmia Mariana, font de cultura i espiritualitat. I en el sentit cultural, voldria destacar com la convocatòria d'uns Jocs Florals al segle XIX i la seva continuïtat fins avui, adreçats en el nostre cas, però, a honorar la Mare de Déu, entronquen o, millor, tenen un sentit històric que no podem oblidar, que no podem menystenir.

Fou justament a Lleida, en aquella Lleida medieval, famosa, entre altres, per ser la seu del primer Estudi General fundat als territoris hispànics de la Corona d'Aragó, fins al punt que el gran humanista florentí de mitjan segle XV, Llorenç Valla, la considerés la més cèlebre de Catalunya, on es celebraren els primers Jocs Florals de Catalunya. Efectivament, sota l'impuls del rei Pere el Cerimoniós, la ciutat acollia, el maig de 1338, per

la festa de la Pentecosta, aquesta manifestació cultural, quinze anys després de la fundació a Tolosa de Llenguadoc de la Sobregaya Companhia dels Trobadors, tot premiant les millors poesies mitjançant el lliurament de joies en forma de flor. Aquesta convocatòria, que altrament demostra i reforça la fluïdesa de les relacions que existiren històricament entre les terres de Lleida i el país occità, tingué lloc mig segle abans del famós Consistori de la Gaya Ciència de Barcelona. Sens dubte, no s'entendria tota aquesta activitat cultural sense la influència de l'esmentat Estudi General.

I en l'Estudi General, en aquella universitat que florí durant l'Edat Mitjana i els primers temps moderns, fins al seu tancament a començaments del segle XVIII, la protecció de la Mare de Déu, *Sedes Sapientiae*, Seu de la Saviesa constituïa un dels seus pilars fonamentals. Ferran de Segarra, en la seva magna obra, publicada el 1915, la *Sigil·lografia Catalana*, aplegà i estudià alguns dels segells conservats en papers i pergamins de l'antic Estudi. Segells presidits per la Imatge de la Mare de Déu entronitzada, asseguda i portant Jesús Infant al braç, i a ambdós costats un àngel agenollat i amb les ales esteses, tot sostenint un canelobre, i l'escut de la ciutat de Lleida, amb les barres i els liris. En la part inferior del camp del segell i als peus de la Verge, tres figures: probablement un mestre i dos estudiants rebent-ne l'amor i la protecció. Aquest era, doncs, el símbol, l'ensenyà d'uns estudis universitaris fundats pel rei Jaume II, l'1 de setembre de l'any 1300, prèvia autorització del Sant Pare Bonifaci VIII, i prèvia insistència dels governants de la Paeria, i el conjunt estaments urbans lleidatans, entre els quals, els frares de Sant Francesc. Retinguem aquesta darrera dada, la dels mendicants, la dels frares menors, perquè la retrobarem més endavant.

Aquella Universitat disposà, ben aviat, d'uns Estatuts. Foren aprovats i signats el 28 de setembre a l'Església de Sant Martí, que es convertia, alhora, en seu parroquial del burg universitari, el barri on mestres i estudiants gaudien

d'immunitats i privilegis diversos. I en aquests Estatus el paper protector i intercessor de la Mare de Déu hi és ben present. Així, era per la Vigília de la Purificació de Santa Maria, quan, cada any, el rector havia de convocar els estudiants d'ambdós drets, és a dir, de dret civil i canònic a l'església de Sant Martí, i allà, un cop celebrada una missa solemne, en honor de l'Esperit Sant, els escolars procedents de cadascuna de les diòcesis i nacions agrupats a l'Estudi havien d'escollir-ne el rector. Per altra banda, entre les festes universitàries que calia observar, hi tenien especial relleu, la Mare de Déu de febrer, és a dir la Purificació ja referida, l'Anunciació del mes de març, l'Assumpció del mes d'agost (titular, altrament de la catedral), i la Nativitat de setembre; dies en que els estudiants havien de visitar l'església mare, l'església catedral, i durant les vigílies de les quals s'havia d'observar dejuni.

La Mare de Déu, en el misteri de l'Assumpció o de l'Assumpta, donà nom altrament, al que fou el primer col·legi major fundat en terres hispàniques. Un centre inspirat en el Col·legi Espanyol de Sant Climent de Bolonya, que havia fundat el cardenal Gil de Albornoz, el 1364. Fou el canonge Domingo Pons, l'any 1376 i des d'Avinyó estant, qui atorgà l'escriptura de donació d'un edifici aixecat al peu de la grades majors de la Seu, el col·locà sota el patronatge del Capítol i l'instituí per tal que dotze clergues –símbol dels dotze apòstols– estudiants de teologia i dels dos drets (civil i canònic) poguessin estudiar. Dissortadament, ja entrat el segle XV, i per problemes diversos, el nombre d'alumnes beneficiaris es reduiria a 9. Certament, després vindrien altres col·legis, com el fundat en honor de Sant Bernat pels monjos de Poblet, el 1419, però aquell fou el primer; el primer, insisteixo, conegut arreu de la Península, i ho fou en honor de l'Assumpció.

Bé, entre els alumnes i professors que, amb el temps, passaren per l'Estudi General, hi trobem, entre altres, figures de la talla del cardenal Cerdà, el considerat "príncep dels teòlegs" pel papa Pius II; de Sant Vicenç Ferrer o del Sant Pare Calixt III,

Alfons de Borja, però també altres que tingueren, justament, i això és el que avui també ens interessa destacar, un forta influència en el reforç de la tradició majoritàriament Immaculista del nostre país durant l'edat mitjana. Ens ha semblat ben oportú, precisament, subratllar el paper de l'Estudi General en la progressiva implantació del misteri de la Puríssima, la Immaculada, patrona d'aquesta casa.

Com bé sabem aquesta creença fou definida com a dogma de fe pel Papa Pius IX, el 1854, amb la butlla *Ineffabilis Deus*. Però, per arribar fins aquí calgueren molts i molts anys de discussions. Tanmateix, a la Corona d'Aragó, un decret del rei Joan I, el 1394, establiria al celebració solemne de la festa en tots els seus territoris. I això malgrat les lluites teològiques entre maculistes, especialment representats pels dominics, i immaculistes, amb el protagonisme dels franciscans i sobretot dels seguidors de l'obra de Ramon Llull, els anomenats lul·listes.

Reprement, doncs, el que havíem apuntat més amunt, hem de dir que entre els impulsors de la fundació de l'Estudi General de Lleida, hi tingué un paper de relleu la comunitat franciscana. Cal advertir, alhora, que la dita comunitat gaudia d'un fort pes a la ciutat. Nogensmenys havia estat la primera fundació franciscana a casa nostra, a començaments del segle XIII. I, a més, havia aconseguit impartir la teologia mitjançant la càtedra popular anomenada "lectura de l'alba", a la que hi podia acudir tothom ja que era llegida en llengua romanç. La dita lectura es realitzava a l'església de Sant Joan de la ciutat. I així fou fins que no es fundà una càtedra de teologia al mateix Estudi General, el 1430.

La presència, per tant, i els corrents de pensament vinculats al món franciscà havien de tenir la seva influència, com la tingué la persona i l'obra del terciari franciscà Ramon Llull, de qui commemorem enguany els 800 anys de la seva mort, gran impulsor de les tesis immaculistes. Altrament, per citar un exemple també ben representatiu, un altre dels autors que serien llegits a l'Estudi fou l'aragonès Antoni Andreu, una de les

figures més representatives de l'escotisme medieval hispànic, juntament amb el català, també llegit a l'Estudi, Francesc Eiximenis. Així ens ho mostra, per exemple, la petició que feia el mestre Ramon Cubells, el 21 d'octubre de 1421, als paers i clavaris de l'Estudi General, de poder disposar, per a les classes de filosofia natural, d'un "llibre o lectura apellada Anthoni Andreu", segurament el *De Tribus Principiis Naturae*, la seva obra més original. El text, extret dels Llibres del Consell de la Paeria, diu així:

"Los quals honorables pahers e clavaris, atenents que a la lectura de filosofia natural no és stat provehit, per no trobar legidor, e sia ací lo honorable mestre Ramon Cubells, qui és molt àbil e sufficient. Perquè pregaren al dit mestre Ramon que a ell plagués continuar la dita lectura fins entretant que hagen conduhit [contractat] un altre a la dita lectura, a salari per los dits clavaris arbirtrador. Lo qual graciosament ho otorga, emperò dic que com ell hage mester un libre o lectura apellada Anthoni Andreu, que.ls plàcie de pregar al guardià dels frares menors que la dita lectura vulli prestar al dit mestre Ramon" (Arxiu Municipal de Lleida, Registre 408, f. 70).

Antoni Andreu, nascut a Tauste vers 1280, havia passat una temporada estudiant amb els franciscans de Lleida i després, a començament del segle XIV, havia seguit les classes del mestre Duns Escot a Paris. I no cal recordar la defensa de la doctrina immaculista per part del mestre escocès; un dels grans garants juntament amb Ramon Llull.

No ens estranyi, doncs, que un dels capítols més interessants de la història de la nostra antiga universitat, i que sacsejaria la vida espiritual i cultural lleidatana, fou l'enfrontament, el litigi que plantejà l'inquisidor general, el dominic Nicolau Eimeric, el curs 1391-1392, contra l'estudiant valencià Antoni Riera, batxiller en arts i estudiant de lleis, acusat de seguir i difondre les idees lul·lianes, en el marc de la forta polèmica que va recórrer la segona meitat del segle XIV, impulsada per aquell inquisidor, i de la que existeixen bons estudis realitzats

Però l'Estudi General encara donaria més en aquest sentit; el claustre de professors del curs 1473-1474 tindria un dels millors defensors de la Mare de Déu en el misteri de la Immaculada Concepció a Catalunya, fra Antoni Broquetes.

La Mare de Déu, doncs, al centre de la vida de l'Estudi, que és com dir de la vida de la ciutat. A la catedral, a les esglésies parroquials, als monestirs i convents, als hospitals i centres de beneficència, com l'Hospital general dedicat a Santa Maria a mitjan segle XV, i del qual encara gaudim de la seva presència arquitectònica, una de les mostres més reeixides del gòtic civil català; a la Paeria, com ens ho mostra tan bellament el retaule anomenat de la Verge dels Paers, obra de Jaume Ferrer II, també cap a la meitat del segle XV, emblema d'uns representants municipals orgullosos de la protecció de la Verge en la seva acció de govern. Sobretot, però, al cor de les persones, al cor dels creients que, com la gent de La Pobla de Cérvoles han mantingut la fe i la devoció en la seva patrona, que avui ens honora amb la seva presència, que tant els ha donat i que tant els donarà.

I voldria, per acabar, recollir un fragment del llibre del Sr. Anton Bundó i Nin sobre *Santa Maria de la Jonquera*, publicat el 1992: "Quan hom es troba a les fosques, sense veure'n la sortida, cal pensar que és possible tancar els ulls de la raó per cercar l'esperança amb una altra mirada, sorgida de la confiada serenor del qui es reconeix desvalgut i estén la seva mà per trobar la de qui és més fort que ell". Que ben expressada la devoció, la confiança en la Mare de Déu dels vilatans de la Pobla... i de tothom.

I ara permeteu-me que utilitzi una versió de l'Oració de l'estudiant, i em dirigeixi a la Puríssima, en nom dels meus companys de la Facultat de Lletres de la Universitat:

"Mare nostra Immaculada, que ets seu de la Saviesa perquè dugueres Jesús en el teu ventre; ensenya'ns a treballar, amb ordre i constància, amb intensitat i alegria. Dóna'ns la gràcia de santificar-nos en el treball, ajuda'ns i fes que cada hora d'estudi sigui una hora d'oració". Moltes gràcies!

• Veredictes del Jurat del Certamen Literari Marià de l'any 2015

Tot seguit es publica l'Acta del veredictes del Jurat, tal com va ser signada el dia 9 de setembre de 2015, i en la qual es recullen els components del mateix i els autors premiats en les diferents categories i seccions.

Cal dir que a més a més dels premis i els diplomes corresponents que estableixen les bases i que surten recollits a l'Acta del veredictes, l'Acadèmia Mariana va obsequiar tots els guardonats amb una imatge de la Mare de Déu de l'Acadèmia, la Verge Blanca.

Com a novetat, s'ha de recordar que enguany s'havia convocat per primera vegada la secció dedicada a obres en format audiovisual.

Guardonats, membres del Jurat i autoritats.

Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida

**Acta del veredict
del Jurat del Certamen Marià
(literari i audiovisual),
convocat per l'Acadèmia Mariana de Lleida
en honor a la Mare de Déu de la Jonquera,
patrona de la Pobra de Cérvoles**

Donada la circumstància de l'absència de la Secretària de l'Acadèmia, Piedad Martín Macías, produïda per motius personals, i per tal de realitzar les funcions de Secretària del Jurat del Certamen, actuant amb veu però sense vot, serà substituïda per Blanca Roca Bitria, membre de la Junta de l'Acadèmia, la qual dóna fe de que reunit el Jurat del Certamen Marià (literari i audiovisual) que organitza la Pontificia i Reial Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleida, presidit per Moisès Selfa Sastre i format per M^a del Carmen de Andrés Delgado, Salvador Escudé Baró, Teresa Farré Calzada, Teresa Maria Figuerola Curcó, Jordi Pérez Ansotegui, Mn. Luis Sallán Abizanda, Javier Terrado Pablo i Jordi Vivas Fillat, una vegada realitzada la lectura de les obres presentades al certamen, amb les corresponents deliberacions, i finalitzat el procés de selecció de les millors, decideix atorgar en la secció dedicada a participants en edat escolar els següents guardons:

- Categoria escolar d'estudis post obligatoris (alumnes nascuts durant els anys 1997 i 1998). Tres premis concedits pels Serveis Territorials del **Departament de Cultura de la Generalitat**, als tres millors *Treballs de reflexió i aprofundiment parlant de Maria de Natxaret entre els joves d'avui*, dotats amb 100, 150 i 300 € de material escolar, respectivament, i diploma, a

Arturo Muñoz González, de Lleida (estudia a l'IES Marius Torres) pel seu treball *Carta de una hija a su padre*. Se li atorga el segon premi.

Àgia Tost i García, de La Pobla de Cérvoles (estudia a l'IES Josep Vallverdú) pel seu treball *Lalia*. Se li atorga el primer premi.

El Jurat declara desert el tercer premi d'aquesta categoria.

- Categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, ESO, (alumnes nascuts durant els anys 1999, 2000, 2001 i 2002). Tres premis concedits per **CaixaBank ("La Caixa")**, als tres millors treballs que parlin de *la vida de Maria entre la gent del seu poble*, dotats amb 75, 100 i 200 € de material escolar, respectivament, i diploma, a

Mónica Arqués Bieto, de Lleida (estudia al Col·legi Mater Salvatoris) pel seu treball *La dona pobre*. Se li atorga el tercer premi.

Pedro Javier Gómez Fernández, de Santander (estudia a IES Villajunco de Santander) pel seu treball *María, inspiradora de generosidad*. Se li atorga el segon premi.

Emma Tost García, de La Pobla de Cérvoles (estudia al Col·legi Mare de Déu de Montserrat) pel seu treball *Vida de María*. Se li atorga el primer premi.

- Categoria escolar corresponent a 4t, 5è i 6è de l'Educació Primària (alumnes nascuts durant els anys 2003, 2004 i 2005). Tres premis concedits per **l'Acadèmia Mariana**, als tres millors treballs que parlin de *Maria i el seu amor al nen Jesús*, dotats amb 75, 100 i 200 € de material escolar, respectivament, i diploma, a

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

Fabio Ángel Gómez Fernández, de Santander (estudia al Col·legi del Sagrado Corazón de Santander) pel seu treball *María, ejemplo de amor de madre*. Se li atorga el primer premi.

El Jurat declara deserts el segon i tercer premi d'aquesta categoria.

En la secció adreçada a obres audiovisuals realitzades amb les noves tecnologies, s'atorga el **premi únic de l'Acadèmia Mariana**, patrocinat per la **Fundació Sorigué**, 500 € i diploma, al millor *Treball audiovisual en format digital, adreçat a mostrar l'actualitat de la presència de la Mare de Déu en la nostra societat, cercant transmetre-la al jovent*. Ha estat Concedit a **Francisco Javier Salinas Sánchez**, de Lleida, per la seva obra *Maria es madre*.

En la secció adreçada als autors en general, s'atorguen els següents premis:

El Jurat declara desert el **Premi del Cellar Mas Blanch i Jové** al millor *treball d'estudi i aprofundiment en prosa sobre la Mare de Déu de la Jonquera des d'alguna de les vessants històrica, sociològica, antropològica, espiritual,...*

Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs: 500 € i diploma, al millor *treball de reflexió i aprofundiment, que podrà ser indistintament en prosa o en vers, adreçat a l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, glosant especialment la dedicació de Maria com a acollidora*. Concedit a **Carmen Álvarez Alonso**, de Madrid, per la seva obra *Madre acogedora y madre de la misericordia*.

En aquest apartat, el Jurat decideix atorgar dos Mencions d'Honor a **Josep Salvia Vidal**, de Bellvís (Lleida), per la seva obra *Als braços de Maria*.

i a **Lázaro Domínguez Gallego**, de Ferrol (A Coruña), per la seva obra *María acogedora*.

Premi de l'Il·lm. Ajuntament de La Pobla de Cérvoles: 500 € i diploma, al millor treball poètic en vers adreçat a cantar la Mare de Déu de l'Acadèmia. Concedit a **Lázaro Domínguez Gallego**, de Ferrol (A Coruña), per la seva obra *Tríptico a la Virgen de la Academia*.

En aquest apartat, el Jurat decideix atorgar Menció d'Honor a **Eumelia Sanz Vaca**, de Valladolid, per la seva obra *A la Virgen de la Academia*.

Premi de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida: 500 € i diploma, al millor treball poètic en vers adreçat a cantar la Mare de Déu de la Jonquera. Concedit a **Lluís Coll Gilabert**, de Lleida, per la seva obra *Rosa sense espina*.

En aquest apartat, el Jurat decideix atorgar Menció d'Honor a **Josep Bochaca Romaguera**, de La Pobla de Cérvoles, per la seva obra *A la Verge de la Jonquera*.

Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida: Flor natural, 1000 € i diploma, al millor treball poètic en vers dedicat a lloar la Mare de Déu, tot ressaltant les seves virtuts, les qualitats de la seva personalitat, el seu amor a Déu o la devoció dels fidels vers ella.

En aquest apartat, el Jurat decideix atorgar Menció d'Honor a **Juan Lorenzo Collado Gómez**, de Albacete, per la seva obra *En penumbra*.

Finalment, el Jurat resol concedir la *Flor Natural* a **Manuel Laespada Vizcaino**, de Manzanares (Ciudad Real), per la seva obra *La medalla*.

Decisions preses a Lleida, el nou de setembre de dos mil quinze.

La Secretària del Jurat del Certamen
(en funcions)

Vist-i-plau
Moisés Selfa Sastre
President del Jurat del Certamen

• Recull de les obres premiades al Certamen Marià de l'any 2015

Tot seguit es reproduïxen totes les obres guardonades. Cal dir, però, que l'abundor de treballs presentats va fer encomiable la feina del Jurat, la dedicació del qual, durant gairebé dos mesos, els ha portat a decidir quines havien de ser guardonades.

El Jurat va decidir declarar deserts alguns dels premis de la categoria d'estudis secundaris post-obligatoris i de l'Educació Primària, així com el premi al *treball d'estudi i aprofundiment en prosa sobre la Mare de Déu de la Jonquera des d'alguna de les vessants històrica, sociològica, antropològica, espiritual,...* de la secció general, com a conseqüència de considerar que la qualitat de les obres lliurades als mateixos no era l'adequada pel nivell pel qual es presentaven.

El certamen d'enguany va presentar una novetat. Per primera vegada es va projectar un treball audiovisual. Va ser en el moment de la vetllada, just després de la lectura de les obres literàries i abans del concert que va oferir l'Orquestrina de la

Pobla de Cérvoles Al llegir les obres premiades, donat que el Sr. Lázaro Domínguez Gallego, del Ferrol, no va poder-se desplaçar a Lleida per assistir al Certamen, la seva poesia va ser declamada per una rapsoda de gran vàlua: la Maria Carmen Sabador Espuña. De la mateixa manera va passar amb el nen Fabio Ángel Gómez Fernández, de Santander, la composició del qual va estar llegida per Laura Belén Díaz Aman.

La lectura o declamació de les obres premiades va estar acompanyada al teclat per Emma Palau Domingo¹².

---

¹² **Emma Palau Domingo** (Lleida 1986). És diplomada en Magisteri Musical per la Universitat de Lleida i Experta Universitària en educació emocional. Inicia els seus estudis musicals (Llenguatge i piano) a l'edat de cinc anys a la ciutat de Barcelona i es trasllada a Lleida on cursa estudis musicals fins grau mitjà.

Al 2009 entra a formar part d'un grup de POP-ROCK Español anomenat MILIMA (format per 6 membres) on produeixen les seves pròpies cançons. La trajectòria del grup dura des del 2009 fins al 2011 on participen a diferents concursos començant per "Mostra de música jove de Lleida, Directe 2009" i acaben tocant a diferents sales d'arreu de Catalunya.

Actualment treballa com a mestra de música a les escoles públiques de Catalunya i també imparteix classes (de piano i llenguatge) en escoles privades de Lleida.

Està convençuda de que la música ho engloba tot; creu que aquesta serveix per canviar, per equilibrar, per escoltar, per treballar en equip, per riure, per plorar, per convida i per recolzar, per ser únics i per ser iguals, per continuar creixent i construint, per fer-nos forts i per unir, per estimar i sobretot per imaginar tot allò que volem aconseguir i ens fa feliç.

Arturo Muñoz González, de Lleida (estudia a l'IES Marius Torres) pel seu treball *Carta de una hija a su padre*. Se li atorga el segon premi de la categoria escolar d'estudis post-obligatoris (alumnes nascuts durant els anys 1997 i 1998) concedit pels Serveis Territorials del **Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya** a Lleida, als tres millors *Treballs de reflexió i aprofundiment parlant de Maria de Natzaret entre els joves d'avui*.

Carta de una hija a su padre

Querido padre,

¿Qué tal sigue yendo el negocio por Séforis? ¿Y cómo van las disputas entre la familia? Aunque nunca sean grandes discusiones, desde que vine a Nazaret veo todo más claro y me parece que debemos evitarlas. Piensa que a madre no le gustaría si se encontrase entre nosotros. Debo decirte que siento que he cambiado bastante.

Todo empezó al conocer a una familia con un niño. ¡Nunca había visto tanta fraternidad ni tanta alegría en la Tierra! Es cierto que no conozco a mucha gente, pero podría afirmar, pese a mi juventud, que no existe otra familia como esta.

El chico es servicial y alegre, siempre bien dispuesto. Lo mismo puedo decir del padre. Y la madre... A pesar de llevarnos unos cuantos años, es la persona con la que me encuentro más segura, más protegida, con la que puedo ser abierta totalmente. Siempre tiene palabras para consolar y animar. Siempre está disponible. No he encontrado ningún momento en el que acuda a ella y no me acoja con los brazos abiertos. Nunca piensa en sí misma, todo por los demás. Y este ejemplo me ayuda para mejorar como persona avanzando en los valores morales. Ojalá vinieses a conocerlos. Son un ejemplo para todos. Es precioso observar este ambiente e involucrarte en él. Además, María, que

así se llama, tiene una mirada y un trato de madre que me ayudan ahora que estoy sola. Es mi nueva madre.

Puedo asegurar que una simple mirada hacia María te cambia para siempre. Su serenidad, su alegría, su inmensa pureza, limpia y clara, su amabilidad, su continua atención... ¡Hasta su exigencia hacia la virtud! Todo ella estimula al esfuerzo personal, motivando principalmente a los jóvenes como yo, ya que buscamos ardientemente lo que nos llene y ella es capaz de mostrárnoslo. Pese a todos mis defectos, su amor de madre lo suple todo y me acompaña en los momentos de dificultad.

Ella me ha enseñado que la vida hay que vivirla al máximo, pero que debemos saber cuál es el camino que tenemos que escoger. Darse a los demás es el único camino que llena. En cambio, el camino egoísta es estéril. En los pequeños detalles del día a día me va mostrando el camino, marcándome el sendero a seguir a partir de su ejemplo.

Saludos de tu hija que te ama y que ha encontrado el camino de la verdadera alegría,
Damaris.

Construcció de pedra seca als camps de La Pobla.

Àgia Tost i García, de La Pobla de Cérvoles (estudia a l'IES Josep Vallverdú) pel seu treball *Laila*. Se li atorga el primer premi de la categoria escolar d'estudis post-obligatoris (alumnes nascuts duran els anys 1997 i 1998) concedit pels Serveis Territorials del **Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya** a Lleida, als tres millors *Treballs de reflexió i aprofundiment parlant de Maria de Natzaret entre els joves d'avui*.

Laila

(Síntesi explicativa)

He escrit un text sobre l'experiència personal d'una noia, que està relacionat amb una vivència de la Mare de Déu. La protagonista es veu obligada, per diverses raons, a passar uns dies apartada de la seva ciutat natal en un petit i meravellós poble, la Pobla de Cérvoles.

Al principi, el silenci i la tranquil·litat l'angoixen, perquè li fan adonar-se de tots els seus problemes. Un dia, per casualitat, entra a l'església sense cap afany religiós, simplement per gaudir d'una peça arquitectònica de gran bellesa i simplicitat. En entrar queda sorpresa per la devoció d'un grup de fidels que participen en una celebració en honor a la Mare de Déu de la Jonquera, patrona del poble. Asseguda en un banc, coneix una amable i encoratjadora persona. Sense adonar-se'n la protagonista li explica els seus problemes, els seus dubtes i es troba amb una bonica i metafòrica resposta. Una contesta que no s'esperava, i que realment canviarà la seva manera de pensar.

La senyora que acaba de conèixer no li dona una resposta senzilla i miraculosa per les seves dificultats. Li proposa un exemple, li explica la vida d'una "amiga" seva, Maria. Una persona que tampoc ho va tenir fàcil, que va haver de lluitar contracorrent per cadascun dels seus ideals. Una persona amb

qui la protagonista troba fàcil d'identificar-se i que proposa un canvi a la seva idealització vers la marededéu. És una manera per estimar, valorar i imitar més un exemple que serveix per cadascú, descobrint la història sagrada amb un punt de quotidianitat que ens la fa sentir una miqueta més a la vora nostre.

Laila

No fa gaire temps que vaig arribar a aquest poble de cases de pedra i carrers irregulars. Fa poc que encara era enmig d'aquell brunzir de vehicles, pol·lució i estrès que és la meua ciutat natal, Barcelona. El darrer curs no m'havia anat gaire bé, per no dir gens. Alguns suspensos i els ànims per terra. Els nervis acumulats durant aquelles últimes setmanes d'exàmens no em deixaven viure. Per això, la meua família em va proposar anar a passar un mes a casa de la meua àvia materna. Al principi, vaig trobar que anar a un poble allunyat de la "civilització" a casa d'una àvia seria un suplici. Però, la vida està plena de sorpreses i aquesta en va ser una.

Vaig arribar un dilluns de principis de juliol, quan el sol queia com una pluja de foc entre els camps ja segats, les vinyes i el bosc. El poble, rural, petit i bonic, em va semblar, només això, un simple poble. No em va costar trobar la casa. L'àvia m'hi esperava amb un somriure.

De fet, hi havia anat per estudiar, per trobar silenci i pau. Uns espais que ompliria amb avorriment i llibres de text. Però, aquest poble m'ha ensenyat alguna cosa més.

Era diumenge i feia tota una setmana que intentava omplir les hores. No havia obert ni un llibre i només havia sortit per ajudar la meua àvia a adquirir queviures en una petita botiga on hi havia una mica de tot. El silenci d'aquell indret m'angoixava. Era un lloc força desert amb piuladissa d'ocells i només un cotxe de tant en tant, o uns veïns cridant per qualsevol cosa. Tot plegat se'm feia estrany.

- Vés, surt un mica- em va dir l'àvia amb la televisió engegada com sempre-a veure si et distreus...

No havia vingut a distreure'm i tant m'era. No m'interessava res de tot allò i només esperava que aquell mes passés com més ràpid millor. Vaig sortir, mes que res, per no sentir tant la televisió i respirar una mica d'aire fresc.

Com cada dia, el poble era desert, malgrat que ja eren les vuit del vespre tocades. Vaig pensar amb la bogeria de l'estiu passat i el maleït curs que havia acabat més malament que bé. Era com si estigués enmig d'un huracà que no s'acabava mai. En realitat, la meua vida era això; un feix de vents que no paraven i jo era una simple barqueta navegant sola en aquell oceà. Anava caminant, sense rumb, les cames mancades d'exercici diari em portaven soles. Vaig descobrir una església. De fora, em va semblar grandiosa per un poble tant petit. No hi hauria entrat, perquè no sóc gaire de missa jo, sinó hagués estat per la meua curiositat artística.

En entrar em vaig trobar un grup de fidels que tot cantant uns goigs contemplaven amb devoció la Mare de Déu que coronava el temple. Em vaig posar a última fila, amb discreció i respecte, mentre s'acabava el culte. Amb aquells pocs minuts, vaig veure reflectit als rostres una devoció i un respecte inconeeguts per a mi. La Mare de Déu era contemplada amb joia, alegria, confiança... Alguna cosa, més enllà de mi em va canviar. Vaig esperar silenciosa que tothom marxés mentre una llàgrima furtiva em regalimava galta avall.

El cap d'una estona, una dolça veu femenina em va dir gairebé a cau d'orella: Perdona, No ets d'aquí, oi?.

- No, no...simplement passava per aquí i...he entrat i...- em vaig intentar excusar jo.

- Tranquil·la, és bonica, no et sembla?

- Molt, molt. És una Mare de Déu molt especial-vaig dir fixant-me amb els ornaments.

- És la Mare de Déu de la Jonquera- va dir amb orgull. Va ser trobada en una jonquera, a la vora del poble. És una història molt llarga i molt bonica i aquí tothom se l'estima molt. Que ets la néta de l'Antònia?

- Sí, sí. He vingut però no sabia ben bé què dir, per... per... estudiar.

- I amb ganes d'aprovar al setembre?

- Sí es clar, vull dir, no. No ho sé...estic passant una mala temporada i si no m'hi esforço molt repetiré. Però ja no és només això, són un munt de coses juntes. Això i això i allò altre. No sé com explicar-me.

- Quan fem una cosa no sabem mai quin bé ens farà, però segur que ens ajuda a madurar i a créixer en l'estima del Senyor.

- No sóc gaire religiosa, jo., no voldria ser brusca, però és la veritat.

- Oh això rai, la Mare de Déu com a bona mare ens estima i sempre té els braços oberts per acollir-nos. Tu vols solucionar i esperes que algú t'ajudi, oi?

- Sí-vaig reconèixer amb sinceritat. Va ser aleshores que la calidesa que transpirava aquella senyora va descabdellar ell meu cabdell de problemes i li ho vaig explicar tot.

- Sé que no és fàcil -em va assegurar ella quan vaig haver acabat. Però no ho és per a ningú. La Mare de Déu prou que ho sap...

- Ho sento, però sovint em falla la fe-vaig interrompre suaument però amb fermesa.

- T'explicaré una experiència viscuda de la millor amiga que he pogut tenir mai. La Maria, aquesta noia, era una nena jove i alegre que es va transformar en una xiqueta jovial i plena d'energia. Ser al seu costat era participar de la seva visió meravellosa d'aquest món i d'aquesta joia. Ella era molt creient, tenia molta fe en Déu. Maria es va enamorar d'un noi, es deia Josep. Creus en les visions?

- Crec que el més enllà es pot aparèixer, encara que a mi no m'ha passat mai-vaig contestar.

- Estaven compromesos -va seguir amb el seu relat personal-Aleshores, Déu li va enviar un àngel. L'àngel va dir-li que infantaria un fill. També li va comunicar que la seva cosina Elisabet, que ja era gran, i vivia amb la tristesa de no haver tingut cap fill se li concediria aquesta gràcia. Maria va lloar Déu en aquelles boniques paraules: "que es faci en mi la teva voluntat..." Maria, tal com va anunciar l'àngel, es va quedar embarassada i

va tenir un fill a la nit de Nadal. Era un fill beneït i malgrat les dificultats per tirar endavant ella va vetllar perquè aquesta llumeta que havia vingut al món no deixés mai de brillar. El seu fill va ser una persona especial, un innovador. A la vida tots som únics, tots aportem alguna cosa al món, per petita que sigui; però, hi ha gent que ho capgira tot que canvia les coses i que el seu exemple inspira confiança a moltes altres persones. Maria, com moltes més mares, va veure créixer el seu fill inculcant-li els seus valors. De gran, el va seguir a tot arreu perquè l'admirava i confiava molt en ell. Seguir el seu fill no va ser gens fàcil i sovint va haver d'assumir molts riscos amb fermesa i fe en Déu. Ella se'n va sortir amb perseverança, resant i estimant per sobre de tot al seu fill i a l'Altíssim. El fill de Maria va ser crucificat per ignorància, per una part de la societat, per gent assetegada de violència. Però, Maria era una persona plena de compassió i després d'acompanyar el seu fill fins l'últim moment va saber perdonar aquells qui van apagar una meravellosa llum, els qui van eixugar un riu cabalós. No és fàcil perdonar, i encara menys els qui t'han matat el teu fill.

Pensa en Maria, la meva amiga que va patir molt. Va ser l'amor i la fe per sobre de tot el que la va ajudar a tirar endavant. La vida no li ho va posar fàcil però ella va seguir amb els seus ideals, perquè els tenia molt clars.

- Admiro la seva amiga-vaig dir de cor sabent que m'havia explicat la història sagrada des d'un altre punt de vista, sense ser un conte de fades.

- Et pot ajudar. Segueix uns ideals, estima per sobre de tot. Tot ve i tot se'n va, però el més enllà roman. No ho tindrem tot sempre, valora el present i estima, estima sempre.

Em vaig quedar pensativa. Era estrany veure la Mare de Déu com una persona amb problemes per fer front, amb alegries i tristors i d'una manera tan humana.

- Aquesta és la mare de Déu de la Jonquera?-vaig preguntant assenyalant la imatge.

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

- És la mare de tots els habitants de la Pobla, i de tots els qui volen ser els seus fills. Tal com t'he dit abans va ser trobada en una jonquera i portada a Poblet en processó a contracor de les persones de la Pobla. Però, la Mare de Déu volia estar a la vora dels nostres i coronar aquesta església rebent cada any la veneració de tots i cada un dels seus fills.

- Vaja, he après la lliçó.

- Me n'alegro de poder aportar-te una mica de claror. Tan de bo ens ajudéssim tots així.

- Gràcies, gràcies. Jo també ho intentaré de fer, vaig afegir en veu baixa però segura. Sabia que a partir d'ara Maria seria la meva millor amiga i la Mare de Déu de la Jonquera m'acompanyaria sempre.

Àgia Tost llegint la seva obra *Laila*.

El cromatisme i la vistositat de les roques a la Pobla.

Mónica Arqués Bieto, de Lleida (estudia al Col·legi Mater Salvatoris) pel seu treball *La dona pobra*. Se li atorga el tercer premi de la categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, ESO, (alumnes nascuts durant els anys 1999, 2000, 2001 i 2002) concedit per **CaixaBank** (“**La Caixa**”), als tres millors treballs que parlin de *la vida de Maria entre la gent del seu poble*.

La dona pobra

Era el primer dia d'hivern. Estava al carrer amb dos trossos de cartró que havia trobat feia tres setmanes. Em sentia sola i desesperada. No tenia ningú que pogués ajudar-me, donar-me un cop de mà...o simplement, que m'adrecés un somriure. Era lògic, ningú no volia parlar amb una pobra com jo.

Com cada dia al despertar-me, vaig veure mota gent reunida al voltant d'una dona petita i fràgil però que semblava donar força a tots aquells que es reunien al seu voltant.

Jo l'observava des del meu racó. Aquella dona humil tenia una paraula amable per tothom, però jo no m'atrevia a acostar-m'hi.

Aquella nit, encara no sé perquè, alguna cosa em va impulsar i vaig anar a parlar amb ella. El que més em va impactar va ser que ella ja sabia tot el què m' havia passat sense que jo li digués res i estava disposada a ajudar-me.

Després d'aquella breu trobada, em vaig retrobar amb la meva família, ens vam perdonar i vaig poder deixar la vida que portava. Vaig deixar els carrers, els cartrons, la misèria, la soledat...

Aquella dona ....es deia MARIA.

Pedro Javier Gómez Fernández, de Santander (estudia a IES Villajunco de Santander) pel seu treball *María, inspiradora de generosidad*. Se li atorga el segon premi de la categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, ESO, (alumnes nascuts durant els anys 1999, 2000, 2001 i 2002) concedit per **CaixaBank ("La Caixa")**, als tres millors treballs que parlin de *la vida de Maria entre la gent del seu poble*.

María, inspiración de generosidad

David admiraba mucho a su abuela Gloria .Vivía con ella desde que muy pequeño perdió a sus padres en un accidente de tráfico y le acogió cariñosamente. Él se sentía muy solo pero su abuela supo cubrir ese vacío con todo su amor y dedicación.

Pasaron juntos muchos momentos de necesidad y penurias, en algunas ocasiones no tenían para comer los dos y aunque su abuela disimulaba, él se daba cuenta que solo comía él y su abuela con una sonrisa tierna le transmitía serenidad y seguridad de que todo se arreglaría.

Solía acompañar a su abuela Gloria a limpiar la Iglesia del pueblo. Allí se quedaba tranquilo en un rincón observando los monótonos movimientos que repetía su abuela para limpiar cada Santo pero se percataba de que ponía especial cuidado con la Virgen María, de la que tenía un pequeño altar en casa.

A pesar de que ellos vivían ajustadamente, su abuela siempre tenía un plato de comida para alguien más necesitado.

Un día que David se encontraba cenando una sopa con un trozo de pan duro, ante la atenta mirada de su abuela, alguien llamó a la puerta .Al abrirla se encontraron con un señor mayor de aspecto desaliñado.

- Buenas noches señora, estoy haciendo el camino de Santiago y me ha cogido la noche en este pueblo... ¿Sabría Ud.

donde podría quedarme?- preguntó el señor notablemente cansado.

- No encontrará alojamiento alguno a estas horas por aquí, así que le brindo mi modesta casa y una rica sopa.- respondió la abuela amablemente.

El señor aceptó de inmediato y se dirigió a asearse, tras las indicaciones de Gloria. Aprovechando la ausencia momentánea del señor, David, que era un jovencuelo, no salía de su asombro y reclamó a su abuela.

- Pero... ¿Cómo es posible que alojes a un desconocido y compartas nuestra escasa cena?.¿Si ni siquiera has cenado tú!

- David, hay que ser generoso en la vida porque puede ser que algún día te suceda a tí. Ese señor lo necesita y nosotros no vamos a ser más pobres por un plato de sopa menos.

Ese día, David comprendió que la generosidad de su abuela no tenía límites y que ella reencarnaba todos los atributos de la Virgen María de la que era fiel devota ,quizás por eso limpiaba su figura con especial cuidado .Su abuela siempre tenía una palabra de aliento para él, un plato de comida para el hambriento y una sonrisa para el enfermo por lo que los vecinos del pueblo siempre buscaban su ayuda ,tal y como era la Virgen María con su pueblo.

David aprendió a través de su abuela las enseñanzas de la Virgen María, al igual que deberíamos hacer todos.

Emma Tost García, de La Pobla de Cérvoles (estudia al Col·legi Mare de Déu de Montserrat) pel seu treball *Vida de María*. Se li atorga el primer premi de la categoria escolar corresponent a l'Educació Secundària Obligatòria, ESO, (alumnes nascuts durant els anys 1999, 2000, 2001 i 2002) concedit per **CaixaBank ("La Caixa")**, als tres millors treballs que parlin de *la vida de Maria entre la gent del seu poble*.

Vida de María

(Síntesi explicativa)

He escrit un text sobre la vida de Maria en el qual intento explicar els seus moments més humans, que, com tothom va ser feliç i va patir. Els esdeveniments de la vida de Maria els podem comparar amb la nostra vida quotidiana i en la nostra societat actual.

Maria sempre va confiar completament en allò que creia i aquesta fe es fa palesa en tots els seus actes. Admiro aquest lliurament i dedicació a Jesús. Josep també la va ajudar en moments difícils com en el naixement a l'establia i el trajecte cap Egipte.

Voldria acabar compartint la meva experiència amb Maria i d'una forma especial amb la Mare de Déu de la Jonquera. La primera vegada que vaig entrar a la església de la Pobla de Cérvoles jo tenia uns sis anys. Abans vivíem en un altre indret i la meva Mare de Déu de referència era la Moreneta. Amb tot em va impressionar. Per a mi les verges sempre han tingut un caire de mare bondadosa, amable, que sempre t'acull... i aquesta m'accentuava aquests sentiments. Era un sensació ensems de pau i devoció. Va haver-hi un temps que vaig anar molt a l'església, malgrat que ara ja no hi vaig tan encara sento aquella flama que em va encendre la Mare de Déu de la Jonquera quan era petita.

Crec que la vida és plena de oportunitats per sentir la flama de l'amor, i dono gràcies perquè jo he tingut aquesta oportunitat

Emma Tost llegint la seva obra *Vida de Maria*.

Vida de María

Moltes vegades sentim el nom de Maria, però pocs coneixen quin és el seu origen... i quina història pròpia té.

Maria, un bonic nom de pronunciar i amb un llarg significat al darrera. La història de Maria que coneixem s'inicia quan era una noia jove.

Maria, pletòrica de joventut, se li apareix un àngel i li anuncia que tindrà un fill i que l'anomenarà Jesús. Una sorpresa, que ben segur la va deixar del tot estorada, però la seva resposta va ser directa i sense dubtes: "Que es faci en mi segons la teva paraula". Ella hi confià, i va fer tot el que li va dir l'àngel, va ser una gran prova que va superar en escriu. Aquest important moment de la seva vida el podem comparar quan hem de prendre una decisió. Som capaços de fer un gest semblant el de Maria? Potser no ens apareixerà un àngel però en mig dels dubtes podem deixar-ho a les mans de Déu i confiar-hi? La sensació de confiar en algú és un sentiment molt fort i especial i si aquest "algú" és Déu encara serà una vivència més pregona.

Moltes vegades ens trobem en situacions complicades a la vida, sigui entre amics, a l'escola, a la feina o entre la gent del nostre voltant. A vegades les accions de cada dia ens fan veure que has de confiar, que has de esperar i no alterar-te. Maria ens en dóna un bon exemple. Ella confia i espera pacientment, una actitud que en el nostre món de les presses, no és malauradament gaire freqüent.

Més endavant quan Maria va a visitar la seva cosina Elisabet, aquesta en veure-la expressa el seu sentiment en les paraules:

Quan te sentit entrar, l'infant ha saltat a les seves entranyes!

Maria des de l'aparició de l'àngel ja porta l'Esperit al seu voltant. Elisabet una dona madura, que per la seva edat avançada li era molt difícil tenir fills en va concebre un. Maria

enviada per l'àngel la va a visitar perquè ella també esperava un fill. Elisabet portadora del profeta Joan i Maria del Messies.

En aquesta trobada es fa palès que quan una persona té una missió a complir tots els fets al seu voltant tenen algun lligam amb la finalitat que té encomanada. A la vida de Maria la seva missió és engendrar el Messies, i aquesta trobada amb la seva cosina fa que s'adoni una mica més que aquell que ha de portar al món serà important per molts segles, en moltes vides, a molts cors...

Maria i el seu espòs Josep van anar a Betlem i allà va néixer Jesús i ho va fer en una pobra establia. Josep el seu costat la va ajudar en uns moments difícils. L'àngel se li va aparèixer i l'avisà que fugissin a Egipte on trobarien unes terres més segures per a viure-hi. Josep i Maria van travessar, amb un ruquet, un llarg camí, fins arribar a les terres anunciades per l'àngel. Ells fugien del rei Herodes que volia que tots els nens acabats de néixer morissin.

Maria i Josep van viure una vida disposats a fer qualsevol cosa encomanada per Déu. Era una vida de servei i de disponibilitat total.

En tornar d'Egipte, Jesús va anar creixent amb els seus pares. Els pares i el nen anaven a la sinagoga a resar, un dia Jesús es va perdre enmig de la multitud. Després de cercar molt, els pares el van trobar conversant entre els mestres de la llei i parlant al seu nivell d'intel·ligència. Els pares li van dir que vigilés que sempre anés amb ells, però ell els hi va respondre que ara ja era gran i que havia de seguir el camí del Pare del cel. Aquest incident demostra la saviesa de un nen que era el Messies.

Poques vegades en adonem de la saviesa i el coneixement que podem aprendre dels altres, siguin nens ,gent gran, o qualsevol persona. Hem d'aprendre a mirar el cantó

positiu de cadascú, de mirar què en podem aprendre i en que ho podem posar en pràctica a la nostra vida.

Un altre moment de la Bíblia que apareix Maria és a les noces de Canaan. Maria i Jesús els conviden a un casament i durant el banquet s'acaba el vi. Maria li diu al seu fill que faci més vi, ell però estranyat li diu que encara no ha arribat la seva hora. Maria no li'n fa cas i diu als servents que facin el que diu el seu fill, ell per amor al seva mare converteix l'aigua en vi.

Al llarg de la vida de Jesús, Maria sempre està al seu costat, en la seva vida pública. Maria és una de les persones que sap en tota certesa que el seu fill és el Messies.

Maria pren el paper secundari, i sempre va amb els seu fill tot admirant qui era.

Ella era al peu de la creu quan Jesús va ser crucificat, estimava el seu fill d'una manera especial.

Ben segur que em direu que és una bonica història que va passar fa un munt d'anys, però la meravella és que avui dia té el mateix valor perquè Maria intercedeix per a nosaltres en el dia a dia i sempre com una bona mare ens espera amb amor per ajudar-nos en les nostres necessitats.

Voldria acabar compartint la meva experiència amb Maria i en una forma especial amb la Mare de Déu de la Jonquera. La primera vegada que vaig entrar a la església de la Pobla de Cérvoles jo tenia uns sis anys. Abans vivíem en un altre indret i la meva marededéu de referència era la Moreneta. Amb tot em va impressionar. Per a mi les verges sempre han tingut un caire de mare bondadosa, amable, que sempre t'acull,... i aquella m'accentuava aquests sentiments. Era una sensació ensems de pregona pau i devoció. El dia que vaig anar a venerar-la al cambril vaig sentir la pau que desprenia la marededéu, i em va colpir profundament. Vaig anar molt sovint a la església i durant uns anys feia d'escolaneta. Ara no hi vaig tant com abans, i ja no faig d'escolaneta, però encara sento aquella flama que la Mare de Déu de la Jonquera em va encendre de ben petita. Crec que la

vida està plena d'oportunitats per sentir la flama de l'amor, i dono gràcies perquè jo he tingut aquesta oportunitat.

Una oportunitat que es a l'abast de tothom perquè Maria sempre ens espera amb els braços oberts.

La Pobla de Cérvols.

Fabio Ángel Gómez Fernández, de Santander (estudia al Col·legi del Sagrado Corazón de Santander) pel seu treball *María, ejemplo de amor de madre*. Se li atorga el primer premi de la categoria escolar corresponent a 4t, 5è i 6è de l'Educació Primària (alumnes nascuts durant els anys 2003, 2004 i 2005) concedit per l'**Acadèmia Mariana**, als tres millors treballs que parlin de *Maria i el seu amor al nen Jesús*

María, ejemplo de amor de madre

Carmen llegó a casa del colegio con un ramo de flores que había recogido en el trayecto de vuelta. Últimamente se había portado muy mal: no había hecho los deberes, no obedecía a sus padres y pegaba a su hermano pequeño. Pero ese día había sido distinto. La profesora les había hablado de la Virgen María y de su amor por el niño Jesús que le hizo pensar mucho en su familia, entonces se dio cuenta de lo mala que era con sus padres y su hermano pequeño. Su madre era buena, cariñosa y paciente con ella, como contaba su profesora que era la Virgen María con el niño Jesús, así que reconoció que su madre le quería mucho y que le daba todo su amor a pesar de que ella fuera egoísta y caprichosa. Era un amor sincero e incondicional como el de la Virgen María hacia el niño Jesús. Entonces se arrepintió de haber tratado así a su familia y de no cumplir con los deberes que le correspondían. Por eso, decidió recoger unas flores para su madre y demostrarle lo arrepentida que estaba de su comportamiento.

Una semana después, su colegio organizó una excursión a la principal iglesia de la ciudad, allí descubrió más sobre la Virgen María y de cómo se sacrificó por su hijo Jesús, acompañándole hasta la muerte, lo que hizo pensar a Carmen que su madre haría por ella.

Entonces la profesora, que también se llamaba María, y era una persona dulce y comprensiva, al verla triste, le preguntó:

-Carmen, ¿Te ocurre algo?

-Bueno,... es que en casa me he portado mal, no he obedecido a mis padres, no he hecho los deberes y he pegado a mi hermano pequeño.

-No estés triste, yo te daré un consejo: considera más a tu familia ,porque es lo más importante que tienes, son los que te van a acompañar toda la vida, siempre debes tratarlos bien, porque los amigos van y vienen, aparecen y desaparecen, pero tu familia siempre estará ahí para apoyarte y consolarte, nunca te olvides de eso.

Cuando acabó la excursión, Carmen fue corriendo a abrazar a su padre, a su hermano y a su gran madre. Le prometió a su familia que cambiaría su actitud a partir de ese día y que valoraría el trabajo de su madre, que al igual que la Virgen María ofrecía todo su amor a su hijo Jesús, ella era ejemplo en la familia de todos esos valores que de verdad importan.

Desde ese momento, Carmen vio las cosas de otra manera, y cada noche le daría las gracias a la Virgen María por ayudarle a ver a su madre de una manera especial y por ser la mejor madre del mundo, ¡Después de la mía! Claro.

Laura Belén Diaz llegint el text de Fabio A. Gómez.

Francisco Javier Salinas Sánchez, de Lleida, per la seva obra audiovisual *María es madre*. Se li atorga el **Premi de l'Acadèmia Mariana**, patrocinat per la **Fundació Sorigué**, al millor *Treball audiovisual en format digital, adreçat a mostrar l'actualitat de la presència de la Mare de Déu en la nostra societat, cercant transmetre-la al jovent*.

Per raons òbvies no es pot transcriure aquesta obra audiovisual. *María es madre* es troba “penjada” a la pàgina web de l'Acadèmia Mariana i tothom que pugui estar interessat pot accedir-hi des d'aquest enllaç:

<https://vimeo.com/142725968>

sempre, però, respectant la obra en la seva integritat i els drets de l'autor i de la propietat, que n'és de l'Acadèmia Mariana, segons el que marca la Llei.

Imatges de l'audiovisual *Maria es Madre*.

Carmen Álvarez Alonso, de Madrid, per la seva obra *Madre acogedora y madre de la misericordia*. Se li atorga el **Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs** al millor treball de reflexió i aprofundiment, que podrà ser indistintament en prosa o en vers, adreçat a l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, glosant especialment la dedicació de Maria com a acollidora.

Madre acogedora y madre de la misericordia

(Síntesi explicativa)

De la acogida a la misericordia: la maternidad de María como camino hacia la plenitud de lo humano

Según la etimología del verbo latino *accolligere*, la acción de “acoger” recoge dos significados inseparables: el de unir junto a sí y el de unir o congregar también hacia sí realidades distintas y de diversa procedencia. Pero, más allá de su etimología, la acción de acoger tiene un fuerte significado interpersonal, pues en ella se realiza el principio de la unidad en la diferencia, que modula el amor humano. La acogida, en cuanto expresión de una donación interpersonal, alcanza en la maternidad una expresión significativa y, por lo tanto, está particularmente unida al significado de la feminidad y a la vocación de la mujer. Las reflexiones que siguen pretenden profundizar en la maternidad divina de María como la realización más cumplida de la acción de acoger.

Por otra parte, el lenguaje y la lógica de la acogida están también asociados al Espíritu Santo y a los dinamismos propios de su ser personal dentro de la vida intratrinitaria. Por ello, podemos intuir algunos paralelismos muy sugerentes entre el acoger femenino, tal como se realiza en la maternidad divina de María, y el acoger trinitario, que propiamente corresponde al Espíritu Santo.

La lògica de la acogida, propia de la maternidad, reviste la forma de misericordia hacia el hombre y todo lo humano. Por eso, en la maternidad divina de María se nos revela de una manera singular esa misericordia divina, que asume en Cristo todo lo humano para salvarlo. De este modo, la feminidad de María es el presupuesto antropológico que permite referir con toda verdad el título de “Madre” a María. Y el misterio de su maternidad divina es el fundamento teológico de lo que la devoción popular ha ido recogiendo en dos títulos marianos especialmente entrañables: Madre acogedora y Madre de la misericordia.

Carmen Álvarez, llegint la síntesi de la seva obra.

Madre acogedora y madre de la misericordia

De la acogida a la misericordia: la maternidad de María como camino hacia la plenitud de lo humano

En su origen etimológico, el término “acoger” procede del latín *accolligere*, un verbo cuyo significado más básico es “unir, juntar, atar una cosa con otra”. Modulado por el prefijo *ac-*, o *ad-*, ese significado básico se aproxima al de pertenencia y propiedad: allegar, unir junto a sí, atar consigo, juntar consigo mismo. El verbo latino tiene, además, una acepción interesante, que añade al significado común de “unir junto a sí” un cierto matiz de apertura y, podríamos decir, hasta de universalidad, pues significa también “recoger, reunir, concentrar, congregar muchas cosas o de muchas partes”. Así pues, la acción de “acoger” recoge dos significados: el de unir junto a sí y el de unir o congregar también hacia sí realidades distintas y de diversa procedencia.

Conviene destacar que ambos significados son inseparables: la unión consigo mismo requiere, a la vez, que las cosas o partes que se unen sean diferentes. Por eso, más allá de su etimología, la acción de acoger tiene un fuerte significado interpersonal, pues en ella se realiza el principio de la unidad en la diferencia, que modula el amor humano. Cuando el otro es unido junto a mí, es decir, es acogido *en mí*, comienza a “ser” y “existir” de una manera totalmente nueva. Y quien acoge, en cierta manera posee y tiene al otro como si fuera algo de sí mismo. La acogida mutua se convierte para ambos en fuente de una novedad, que toca lo más radical de la propia existencia. Y así, entre el que acoge y el que es acogido comienza una relación única y particular, que nace del don mutuo y de la acogida recíproca. El que es acogido se convierte en “dado” y en “don” para el que acoge, de tal manera que, en cuanto expresión de donación mutua, la acción de acoger dispone y conduce a la

comunió interpersonal. Así pues, la acogida forma parte esencial de la dinámica del don y tiene, además, la estructura de una promesa: la acogida del otro da inicio a un camino de intimidad interpersonal, que apunta hacia la plenitud de una comunió mayor.

Este breve apunte sobre la valencia semántica y antropológica de la acción de acoger indica ya la dirección en la que discurrirán las reflexiones que siguen. La acogida, en cuanto expresión de una donación interpersonal, alcanza en la maternidad una expresión significativa y, por lo tanto, está particularmente unida al significado de la feminidad y a la vocación de la mujer. Habrá que considerar, por tanto, cómo en la maternidad divina de María se alcanza la realización más cumplida de la acción de acoger. Por otra parte, el lenguaje y la lógica de la acogida están también asociados al Espíritu Santo y a los dinamismos propios de su ser personal dentro de la vida intratrinitaria. Todo ello invita a rastrear los paralelismos que se dan entre el acoger femenino, especialmente en María, y el acoger del Espíritu Santo. Será el tema que nos ocupe en estas páginas, en las que sintetizamos una aproximación al misterio de la maternidad divina de María como expresión destacada de la lógica de la acogida y de la misericordia. El tema bien merecería una reflexión complementaria y más exhaustiva sobre el misterio de la paternidad divina de José, pues la dinámica femenina de la acogida, tal como se cumple en María, no puede entenderse ni realizarse al margen de la dinámica de acogida en clave masculina, que se cumple y realiza, también de manera admirable, en el misterio de José. En ambos se revela, de una manera ejemplar a la vez que diferente, el dinamismo del acoger propio y distintivo del Espíritu Santo en la vida intratrinitaria.

1. En los orígenes de una analogía: el dinamismo *en sí* propio del acoger trinitario

Por la doctrina trinitaria de la *perichoresis*¹³, las personas divinas no solo son y están *en relación con*, o *en relación hacia* las otras, sino que también son y están *en* las otras. Entre ellas no se da solo un *esse ad*, una relación *hacia* el otro, sino también un *esse in*, un estar y ser *en* el otro. Las tres personas divinas están *una en la otra*, en cuanto personas, no en cuanto a su esencia, y ese *estar en* y *ser en* ha de entenderse como una realidad dinámica, inseparable de la relación existente entre ellas.

Esta relación *esse in*, que se da entre las tres personas divinas, implica que el dinamismo *en sí*, propio de la acción de acoger, es un dinamismo eminentemente trinitario: la acogida mutua entre las tres personas divinas es inherente a la unidad de naturaleza divina; pero, es también inseparable de la relación que existe entre ellas y, por lo tanto, está vinculada a la diferencia personal. Así pues, en la unidad del dinamismo *en sí* se da a la vez la diferencia personal. Las tres personas divinas se acogen mutuamente, pues cada una *es* y *está en* las otras dos, en virtud de la unidad del ser divino. Pero, ninguna de las tres recibe y acoge a las otras dos de igual modo, pues en tal caso se anularía la diferencia personal. Padre e Hijo se acogen mutuamente *en* el Espíritu Santo; pero, en esa acogida es el Espíritu Santo quien asegura que el don mutuo de las otras dos personas divinas es acogido y recibido. El completamiento del

---

¹³ Sobre esta doctrina trinitaria y otras cuestiones generales sobre el tratado de Trinidad, cf. L. LADARIA, *El Dios vivo y verdadero. El misterio de la Trinidad* (Salamanca 4^a2010); *Id.*, *La Trinidad misterio de comunión* (Salamanca 2002) 371-375; G. GRESHAKE, *El Dios Uno y Trino. Una teología de la Trinidad* (Barcelona 2001); E. DURAND, *La périchorèse des personnes divines. Immanence mutuelle. Réciprocité et communion* (Paris 2005); C. L. ROSETTI, "La perichoresi: una chiave della teología catolica. A proposito della recente riflessione trinitaria": *Lateranum* 72 (2006) 553-575; L.F. MATEO-SECO, "Perichóresis y circuminsessio": *Scripta Theologica* 35/2 (2003) 507-515.

don mutuo entre el Padre y el Hijo corresponde, por tanto, al Espíritu Santo, que es la acogida mutua del don de los dos.

En cuanto a su origen, el Espíritu Santo es Don del Padre y del Hijo (genitivo subjetivo), mientras que en cuanto término, o en cuanto procedido, el Espíritu Santo es el Donado, el Dado, del Padre y del Hijo (genitivo objetivo). A Él corresponde, por tanto, ser la Acogida mutua de los dos en el donarse del Padre y el Hijo (genitivo subjetivo), y ser el Acogido mutuo de ambos (genitivo objetivo). Al Espíritu Santo corresponde ser el “darse” y el “ser dado” del Padre y del Hijo y, por lo tanto, le corresponde también ser el “acogerse mutuo” del Padre y del Hijo, y el “ser acogido” de ambos. El Espíritu asegura de manera indefectible que el don del Padre y del Hijo es mutuamente recibido y acogido por ambos. El es, por tanto, el “nosotros” del Padre y del Hijo, pues en la intimidad del don mutuo y de la mutua acogida de estas dos personas divinas ambas espiran conjuntamente al Espíritu Santo. Así pues, siendo la relación *esse in* algo que se dice de las tres personas divinas, el dinamismo *en sí* propio del acoger trinitario se dice distintivamente del Espíritu Santo. De él se puede afirmar que es, propiamente, el *en sí* del Padre y del Hijo.

El acoger propio del hombre, varón y mujer, tendrá en este acoger trinitario su modelo y arquetipo. La acogida es, en el lenguaje humano, una realidad analógica, pues en ella se realiza de un modo particular ese acoger trinitario que distingue la acción del Espíritu Santo en la vida intratrinitaria. A la luz de esta analogía, la maternidad divina de María se nos presentará como un signo en la carne especialmente elocuente y revelador de esa acogida trinitaria. El Espíritu Santo prolongará en Ella, a través del lenguaje del cuerpo y de la carne, el dinamismo *en sí* propiamente trinitario que Él hace posible en el Padre y en el Hijo. Su maternidad se convierte así es un especial *locus theologicus* a través del cual podemos escudriñar ese misterio trinitario que es la acogida en el don mutuo entre las tres personas divinas.

2. La capacidad de acoger marca estructuralmente todo lo creado

La dimensión del don está en el corazón mismo de la creación y de las experiencias originarias del hombre creado¹⁴. Este concepto de don comprende al que dona, al que recibe y acoge el don, y también la relación que se establece entre ellos. Juan Pablo II insistió en esta estructura del don como una clave hermenéutica que nos permite descifrar el misterio de la creación, hasta el punto de que consideró la estructura del don como la estructura misma del ser creado¹⁵.

La creación, como acción de Dios, no sólo significa llamar a la existencia de la nada, establecer la existencia del mundo, o colocar al hombre en el ser y en el mundo. Eso podría hacerlo también el dios de Aristóteles, o el dios absolutamente trascendente del deísmo. Según el primer relato del Génesis, creación significa sobre todo *donación*: una donación fundamental y radical de parte de Dios, es decir, una donación en la que el don surge solo del amor. Y en el corazón mismo de esta donación primera de Dios, se sitúa el hombre, creado como destinatario del amor absolutamente primero de Dios. El hombre aparece en la creación como aquel que ha recibido el mundo como don, y viceversa, puede decirse también que el mundo ha recibido como don al hombre. La dinámica del don marca, así, el conjunto de la creación, que toda entera es un don de Dios.

Al don primero creador de Dios se corresponde la experiencia originaria y correlativa de la acogida y la aceptación

---

¹⁴ Una explicación del significado de estas experiencias originarias y primordiales del hombre la da JUAN PABLO II, *Audiencia general* (12-12-1979).

¹⁵ Cf. JUAN PABLO II, *Audiencia general* (2-1-1980). El Papa Francisco ha insistido en esta idea en el n. 76 de su encíclica *Laudato si*: “La naturaleza suele entenderse como un sistema que se analiza, comprende y gestiona, pero la creación sólo puede ser entendida como un don que surge de la mano abierta del Padre de todos, como una realidad iluminada por el amor que nos convoca a una comunión universal”.

de ese don. Así lo requiere la estructura misma del don, pues el donante reclama siempre un receptor y una acogida, que asegure el completamiento y la posibilidad misma del don. Si la creación misma comienza a existir como don de Dios y como 'dada', desde el momento en que es sacada de la nada y llamada a la existencia, la misma existencia y ser de las cosas es ya, en sí mismo un modo de acogida y de aceptación del don primero y creador de Dios, al modo de las criaturas impersonales. Ese estribillo que atraviesa todo el primer relato creacional del Génesis: "y así fue", con el que se va ratificando el cumplimiento de cada palabra creadora de Dios, en cierto modo manifiesta una primordial acogida del don creador de Dios por parte de las criaturas impersonales. Así pues, si la materia es creada como don y como dada, también es creada como receptora y acogedora del don: su mera existencia es también un modo de acoger el don creador que Dios entrega en su palabra. No podríamos concebir una materia creada incapaz de acoger el don creador de Dios, es decir, incapaz de ser y existir, ya que caeríamos en la imposibilidad del don y, por lo tanto, en la imposibilidad creadora de Dios. Así pues, al crear, Dios asegura en el ser y en la existencia de sus criaturas una cierta capacidad de acoger el don de la creación. La dinámica de la acogida marca, por tanto, toda la estructura de lo creado.

Esta capacidad de acogida del don de Dios por parte de la creación impersonal llega a su culmen en el polvo de la tierra a partir del cual Dios plasma al hombre primordial. La idea aparece resaltada de diversos modos a través del lenguaje metafórico y simbólico que domina el segundo relato creacional. Especialmente significativo es el recurso literario a la imagen del soplo divino, que Dios infundió en el barro primigenio del hombre creado (cf. Gn 2,7)¹⁶, y cuya función, dentro de la obra de

---

¹⁶ Es particularmente ilustrativa para la teología del cuerpo la lectura teofánica del viento y del soplo en estos dos relatos creacionales, que ofrece C. GRANADOS, "El espíritu de Yahvé y el dinamismo de la creación en el Antiguo Testamento": *Anthropotes* XXVI (2010) 50-53.

la creación, era la de vivificar el barro del primer hombre creado. Dios mismo se estaba entregando al hombre en aquel soplo de vida, al tiempo que aquella primigenia carne humana acogía *en sí* ese don primero y creador de Dios. Aquel soplo divino era el Don personal de Dios al hombre, un Don en el que las tres personas divinas se estaban entregando al hombre para dejar impresa en él su imagen. Y el barro del hombre acogía como criatura aquel soplo divino, que había de vivificarle para que llegara a ser imagen de Dios. De esta manera, tanto la imagen del soplo de vida de Gn 2,7, como la mención a la imagen de Dios de Gn 1,26-28, han de leerse de modo complementario¹⁷. El hombre es diferente y superior al resto de los seres vivientes creados también por su capacidad de acoger el don del otro. Puesto que lleva impresa en sí la huella de la donación creadora de las tres personas divinas, el hombre es capaz de acoger el don del otro a imagen de Dios, es decir, en modo análogo a como se acogen entre sí las tres divinas personas en la vida trinitaria.

La materia, y sobre todo la carne del hombre, es creada como don, a la vez que como receptora de ese don, es decir, capaz de *acoger en sí* el don, a imagen del *acoger en sí* propio de la vida trinitaria. Aquí radica la imposibilidad de concebir la materia como una realidad materializada, es decir, una materia no marcada en su estructura misma por la dinámica amorosa y creadora del don y de la acogida de Dios. La creación sitúa la

---

¹⁷ Los dos relatos creacionales del Génesis se explican e interpretan recíprocamente. Es la indicación hermenéutica que, en su momento, señaló Juan Pablo II en *Mulieris dignitatem* 6: "No existe una contradicción esencial entre los dos textos. El texto del *Génesis* 2, 18-25 ayuda a la comprensión de lo que encontramos en el fragmento conciso del *Génesis* 1, 27-28 y, al mismo tiempo, si se leen juntos, nos *ayudan a comprender de un modo todavía más profundo la verdad* fundamental, encerrada en el mismo, *sobre el ser humano* creado a imagen y semejanza de Dios, como hombre y mujer". A propósito de esta complementariedad entre la imagen del soplo y el ser imagen de Dios del hombre, S. CROATTO, *Crear y amar en libertad. Estudio de Génesis 2,4-3,24* (Buenos Aires 1986) 48, indica: "En Gn 2,7 el aliento de Dios es comunicado a todo hombre, como en 1,26s el ser «imagen de Dios» –título propio de los reyes de Mesopotamia y Egipto– es otorgado a todo ser humano".

materia y la carne en la lógica de la donación y de la acogida; en ello radica la posibilidad intrínseca de que lleguen a convertirse en signo sacramental y formen parte del lenguaje de la liturgia¹⁸.

La donación primera y radical de Dios no fue algo puntual y ya acabada, sino que es continua en el tiempo y en el espacio, pues hace que lo creado se mantenga en la existencia y no vuelva a la nada de la que salió. Ahora bien, si la donación del Padre mantiene en la existencia el mundo creado es porque, en él, el Padre acoge y recibe el don del Hijo, es decir, su donación co-creadora con Él, pues el mundo ha sido creado en Cristo, por Él y para Él¹⁹. Dios no ha pensado nunca en la totalidad de la creación fuera de su relación con Cristo y hasta podríamos afirmar, en términos extremos, que, si Cristo no existiera, nada de lo creado podría tampoco existir²⁰. Este cristocentrismo de la

---

¹⁸ Cf. JUAN PABLO II, *Audiencia general* (20-2-1980): “Por tanto, en el hombre creado a imagen de Dios ha sido revelada, en cierto sentido, la sacramentalidad misma de la creación, la sacramentalidad del mundo. El hombre, mediante su corporeidad, su masculinidad y feminidad, llega a ser signo visible de la economía de la Verdad y del Amor, economía que tiene la fuente en Dios mismo y que ya fue revelada en el misterio de la creación”.

¹⁹ Esta doctrina de la totalidad de la mediación creadora y salvífica de Cristo se refiere tanto al hombre como al cosmos, en el mundo visible. Está atestiguada en diversos textos de la Escritura, sobre todo en san Pablo: Col 1,15-17; 1 Co 8,6; Ef 1,7-10, y en otros textos como Hb 1,2-3 y Jn 1,1-3. 10, en donde el Logos y Cristo se identifican. Sobre esta dimensión cósmica de la mediación de Cristo, cf. T. OTERO LÁZARO, “«Todo en todos». Cristología de Col y Ef”: *Estudios Bíblicos* 68 (2010) 31-52.

²⁰ Sobre la consistencia de esta vinculación de todo cuanto existe con Cristo afirma san Atanasio: “Aquel, por tanto, que por su Verbo eterno lo hizo todo y dio el ser a las cosas creadas no quiso que se movieran y actuaran por sí mismas, no fuera a ser que volvieran a la nada, sino que, por su bondad, gobierna y sustenta toda la naturaleza por su Verbo, el cual es también Dios, para que, iluminada con el gobierno, providencia y dirección del Verbo, permanezca firme y estable, en cuanto que *participa de la verdadera existencia del Verbo del Padre y es secundada por él en su existencia, ya que cesaría en la misma si no fuera conservada por el Verbo* (...) Este Verbo del Padre, omnipotente y santísimo, lo penetra todo y despliega en todas partes su virtualidad, iluminando así lo visible y lo invisible; mantiene él unidas en sí mismo todas las cosas y a todas las incluye en sí, de tal manera, que nada queda

creación hace que la acogida del mundo, creado como don y como dado, venga inicialmente asegurada en Cristo por Dios mismo, ya en el hecho mismo de crear. Pero, es el Espíritu Santo, también co-creador con el Padre y el Hijo, quien asegura que el don del mundo es indefectiblemente acogido por parte del Padre y del Hijo, pues a Él corresponde completar y perfeccionar el don mutuo de los dos. Si el mundo es don del Padre, lo es para el Hijo, por Él, en Él y para Él; si el mundo es don del Hijo, lo es para el Padre. Y si el mundo creado es acogido por ambos como don del Padre y del Hijo, lo es en el Espíritu Santo, que es el acogerse mutuo de ambos. A Él corresponde unir *a Dios y en Dios* la multiplicidad y la diferencia de las criaturas, haciendo así posible el completamiento del don primero de Dios en su obra creadora.

Al hombre hará Dios partícipe singular de esta estructura de acogida radical y primordial que articula internamente todo lo creado, pues el hombre, tanto varón como mujer, recibe y acoge el mundo como don y él mismo es puesto en la existencia como don para el mundo. En la realidad material creada, ser criatura implica, por tanto, la dimensión del “ser dado” como algo inseparable del “ser acogido”. El dinamismo *en sí*, propio de la acción de acoger, se convierte por tanto en algo estructural y esencial al ser de las criaturas. La acogida, como el don, se convierte así en una clave hermenéutica de todo lo creado, que alcanzará en la carne y sangre de María una especial culminación.

---

privado de la influencia de su acción, sino que a todas las cosas y a través de ellas, a cada una en particular y a todas en general, es él quien les otorga y conserva la vida” (*Contra los gentiles* 40-42 [PG 25,79-83]).

3. La acogida como experiencia originaria del hombre creado

El relato de la creación de la mujer está precedido de un preámbulo, que ofrece una importante clave antropológica para comprender toda la unidad redaccional: “Voy a hacerle a alguien como él, que le ayude” (Gn 2,18). La expresión indica la posición en la que es creada la mujer, es decir, igual al varón en toda dimensión existencial y personal. Según el relato, en la creación de la mujer ya está inscrito, el “principio de la ayuda”, que no es unilateral sino recíproca y complementaria²¹. Este principio de la ayuda mutua no ha de entenderse, por tanto, en el orden operativo, afectivo o procreacional, sino que se trata más bien de un don de Dios al varón y a la mujer, que ha de entenderse como una ayuda en el orden del ser²². Tanto el varón como la mujer son, uno para el otro, complementarios y recíprocos, en el sentido de que la totalidad de lo humano se realiza en la unidad

---

²¹ En realidad, esta “ayuda” es recíproca, tal como precisa Juan Pablo II en *Mulieris dignitatem* 7: “En la «unidad de los dos» el hombre y la mujer son llamados desde su origen no sólo a existir «uno al lado del otro», o simplemente «juntos», sino que son llamados también a *existir recíprocamente*, «*el uno para el otro*». De esta manera se explica también el significado de aquella «ayuda» de la que se habla en Gn2,18-25 (...) El contexto bíblico permite entenderlo también en el sentido de que la mujer debe «ayudar» al hombre, así como éste debe ayudar a aquella; en primer lugar por el hecho mismo de «ser persona humana», lo cual les permite, en cierto sentido, descubrir y confirmar siempre el sentido integral de su propia humanidad. Se entiende fácilmente que –desde esta perspectiva fundamental– se trata de una «ayuda» *de ambas partes, que ha de ser «ayuda» recíproca*”.

²² Cf. JUAN PABLO II, *Carta a las mujeres* (29-6-1995) 7: “En la creación de la mujer está inscrito, pues, desde el inicio *el principio de la ayuda*: ayuda – mírese bien– no unilateral, sino *recíproca*. La mujer es el complemento del hombre, como el hombre es el complemento de la mujer: mujer y varón son entre sí *complementarios*. La feminidad realiza lo «humano» tanto como la masculinidad, pero con una modulación diversa y complementaria. Cuando el Génesis habla de «ayuda», no se refiere solamente al ámbito del *obrar*, sino también al del *ser*. Feminidad y masculinidad son entre sí complementarias *no sólo desde el punto de vista físico y psíquico*, sino *ontológico*. Sólo gracias a la dualidad de lo «masculino» y de lo «femenino», lo «humano» se realiza plenamente”.

de los dos. Ni la masculinidad ni la femineidad se entienden o se realizan de forma aislada e individualista sino solo en la mutua relación, es decir, en la mutua donación y acogida. Ahora bien, tanto la femineidad como la masculinidad realizan lo humano con una especificidad propia y diversa. El principio de la ayuda mutua significa para ambos un don, que entraña un camino y una vocación: el camino de la diferencia sexual, del enriquecimiento mutuo en la propia identidad femineina y masculina, que ambos habrán de recorrer en el tiempo y en la propia historia. Este camino de la diferencia sexual es posible porque el hombre, en cuanto ser sexuado, ha sido creado a imagen de Dios, es decir, lleva inscrito el dinamismo *esse ad* y *esse in* propios de la diferencia personal en la Trinidad.

El relato de la creación de la mujer culmina, también desde el punto de vista literario, en la experiencia originaria de la mutua acogida entre el varón y la mujer. Las palabras de Gn 2,23, puestas en boca de Adán, confirman esa experiencia originaria, en la que el varón y la mujer se acogen mutuamente, después de reconocerse ambos como “hueso de mis huesos y carne de mi carne”, es decir, iguales en su naturaleza humana a la vez que diferentes en su ser personal. Varón y mujer son creados como “dados” y “acogidos” mutuamente. El hombre aparece así desde el principio como creado, es decir, como aquel que, en medio del mundo, ha recibido como don al otro hombre. En la creación, la mujer “es dada” al varón por el Creador (cf. Gn 2,22) y aceptada por él como don; a su vez, el varón “es dado” a la mujer por el Creador y aceptado por ella como don²³. Que el varón y la mujer

---

²³ Juan Pablo II retorna a menudo a esta idea del varón y mujer creados como “dados” uno al otro. Cf. JUAN PABLO II, *Audiencia general* (13-2-1980): “En el misterio de la creación, el varón y la mujer *han sido «dados» por el Creador, de modo particular, el uno al otro*, y esto no sólo en la dimensión de la primera pareja humana y de la primera comunión de personas, sino en toda la perspectiva de la existencia del género humano y de la familia humana”; *Id.*, *Audiencia general* (2-1-1980): “El hombre aparece en el Principio como «creado», es decir, como aquel que, en medio del «mundo», ha recibido como don al otro hombre”; *Id.*, *Audiencia general* (19-2-1979): “El varón y la mujer

han sido creados a imagen de Dios significa que ambos son capaces de darse y acogerse mutuamente en modo análogo a como las tres personas divinas se dan y se acogen mutuamente entre sí. El principio de la ayuda mutua y el camino de la diferencia sexual que tanto el varón como la mujer están llamados a recorrer, será ya posible desde el momento en que ambos se reconocen y se acogen mutuamente como “hueso de mis huesos y carne de mi carne”.

La acogida del otro forma parte integrante de la esencia del don. La experiencia originaria del don entre el varón y la mujer entraña, a su vez, la experiencia originaria de la acogida mutua. La donación interpersonal lleva consigo el recibimiento y la acogida mutua vividos como promesa, es decir, como camino hacia la comunión personal, precisamente porque solo esa acogida mutua asegura la esencia misma del don. Esta mutua aceptación del otro como don da inicio a ese dinamismo *en sí* propio del acoger, necesario precisamente para que el don mutuo sea posible. De este modo, el don y la acogida del don se compenetran y entrelazan de tal manera que la acogida llega a ser un modo de don y el don llega a ser un modo de acogida. Lo contrario de esta acogida, o aceptación del otro como don, sería una privación del don mismo y, por tanto, una reducción del otro a ‘objeto para mí mismo’. Nos situaríamos así en el utilitarismo y la objetualización del otro²⁴, que sustituye el dinamismo *en sí* por el dinamismo del *para mí*.

---

originariamente habían sido dados el uno al otro precisamente según esta verdad, en cuanto "estaban desnudos". En el análisis del significado de la desnudez originaria, no se puede prescindir en absoluto de esta dimensión”; *Id.*, *Audiencia general* (20-2-1980): “El hombre aparece en el mundo visible como la más alta expresión del don divino, porque lleva en sí la dimensión interior del don”; *Id.*, *Audiencia general* (23-7-1980): “La dimensión del don, es decir, la capacidad de expresar el amor con que el hombre, mediante su feminidad o masculinidad se hace don para el otro, en cierto modo no ha cesado de empapar y plasmar el amor que nace del corazón humano”.

²⁴ El utilitarismo es la ideologización de la utilidad considerada como valor supremo o único. Sin duda que la utilidad es una especie de valor, pero no es, ni

La lógica del don define el ser personal de los dos, varón y mujer, pero especifica a la vez su diferencia sexuada, pues el varón y la mujer no se entregan de la misma manera. De igual modo, la lógica de la acogida define también el ser personal de los dos, varón y mujer, pero también define y especifica su diferencia sexual, pues si bien ambos acogen el don y se acogen mutuamente, varón y mujer no acogen ni se acogen del mismo modo. El dinamismo de la acogida aparece, así, estrechamente vinculado a la diferencia sexual y al significado personal del cuerpo masculino y femenino, que se convierte en el lugar y ámbito por excelencia del don y, por tanto, de la acogida del otro. En el cuerpo, en su masculinidad y feminidad, el hombre está llamado a vivir de una manera particular la lógica del amor que recibe, es decir, el dinamismo *en sí* propio de la acogida. Esta verdad se realizará de forma singular en el cuerpo materno de María, que se convertirá en el lugar por excelencia de la acogida propiamente femenina.

En este mutuo darse y acogerse del varón y de la mujer, ambos van descubriendo la verdad de lo que son, en su masculinidad y feminidad, al mismo tiempo que descubren su ser a imagen de Dios. El don primero que surge entre Adán y Eva, precisamente en cuanto varón y mujer, es el “nosotros”, el amor de comunión, en cuanto procede de ambos a la vez, es decir, en cuanto es dado y recibido mutuamente. Su mutuo *ser hacia y ser en mí* les hace entregarse y recibirse recíprocamente, en

---

mucho menos, el único ni el más eminente. Más bien al contrario, es una forma baja y precaria de valor, porque lo que es útil –en tanto que lo es– no posee un valor absoluto sino que vale solamente en la medida en que sirve para algo. La utilidad subordina este servicio a aquello mismo que mediante él se obtiene. Lo útil se comporta como un medio y, por tanto, es naturalmente inferior a su fin. Por eso, la utilidad no es buscada por sí misma sino por sus resultados. El valor de algo o de alguien no va exclusivamente ligado a la utilidad, porque ese algo o alguien pueden valer por sí mismos. Por tanto, el valor de la utilidad no realza a los seres más perfectos sino que, por el contrario, los rebaja, precisamente al considerarlos útiles. Cf. A. MILLÁN-PUELLES, *Fundamentos de Filosofía* (Madrid 2001) 32-33.

cuando don y en cuanto acogidos. Y en este continuo “ser dado” y “ser acogido” en el otro se actualiza y prolonga el dinamismo perfectivo propio del Espíritu Santo en la Trinidad, que es el “ser dado” y el “ser acogido” del Padre y del Hijo. En esa experiencia originaria del mutuo acogerse entre lo masculino y lo femenino se está revelando ya, de un modo singular y análogo, ese lenguaje del acoger trinitario, que modula la comunión entre las tres personas divinas. La experiencia originaria de la acogida encierra, por tanto, un profundo significado antropológico y pneumatológico.

4. La maternidad como paradigma de la lógica de la acogida

La acción de acoger pertenece al ser personal de los dos, varón y mujer, pues ambos han sido creados y llamados a darse y acogerse mutuamente. Esta lógica de la acogida, en cuanto camino antropológico y pneumatológico, alcanzará su madurez humana en la vivencia de la paternidad y de la maternidad. Sin embargo, el lenguaje del cuerpo nos enseña que la lógica de la acogida se dice de una manera mucho más radical y profunda de la feminidad, precisamente en virtud de la maternidad. La acogida, por tanto, está especialmente vinculada a la vocación de la mujer.

En el segundo relato creacional del Génesis, la creación de la mujer viene descrita con la imagen de la construcción material de un edificio: “Y edificó Yahvé Elohím una mujer del lado que había tomado de Adán” (Gn 2,21-22). En hebreo, el verbo utilizado para referirse a la creación de la mujer es *bnh*, “construir”, con lo que el sentido del versículo sería como sigue: Dios edificó, construyó a la mujer a partir de la costilla, o del costado, de Adán. El tema de la construcción y del edificio que se

construye ocupa un gran lugar en la Biblia²⁵, ya que el pueblo de Israel se construye y edifica sus propias casas, templos y ciudades. El verbo hebreo *bnh* designa, ante todo, la construcción de edificios materiales: un altar, en Gn 8,20; una casa, en Gn 33,17; una ciudad, en Gn 4,17. La presencia divina en la construcción es indispensable para que la obra no esté condenada al fracaso (cf. Sal 127,1). Y Dios concede estas obras a condición de que no estén, como en Babel, destinadas a levantar al hombre contra Él (cf. Gn 11,1-9).

El verbo *bnh* se utiliza también para mencionar la construcción de una persona, como se aprecia en el relato del Génesis sobre la edificación de la mujer a partir de la costilla de Adán. De la construcción de la persona se pasa fácilmente a la edificación de la familia, de la tribu o del pueblo, a través del concepto de ‘casa’. Por ejemplo, es Dios quien obra para edificar la dinastía de David (cf. 2 Sa 7,11), y la casa o el pueblo de Israel (Jr 12,16; 24,6; 31,4). Así pues, construir una casa no es sólo edificar sus muros; es también fundar un hogar, engendrar una descendencia, formar una familia. La mujer construida por Dios, no sólo da principio a la vida de sociedad²⁶; es también la matriarca universal, la ‘madre de todos los vivientes’, y de ahí el nombre de Eva. Todo esto es lo que intenta describir, a través de ese verbo *bnh*, el relato del Génesis: con la construcción de la mujer, el edificio del ser humano, la fundación de la familia de la humanidad, está ya completada. La mujer es una obra construida por Dios, ya que es Dios mismo quien la construye; no es una

---

²⁵ Cf. X. LÉON-DUFOUR, “Edificar”, en: *Id.*, *Vocabulario de Teología Bíblica* (Barcelona 1972) 255-256.

²⁶ Es frecuente en la Biblia el paralelismo entre la ciudad y la mujer, si bien la imagen de la ciudad como matrona no es exclusiva de Jerusalén. También la ciudad enemiga, Babilonia, se presenta como matrona, madre de hijos y señora de reinos, algo que permitirá a los profetas contraponer Babilonia a Jerusalén (cf. Is 47; Jr 50-51). Tradicionalmente, los que nacen en una ciudad son sus hijos (cf. Bar 4-5) Cf. L. ALONSO SCHÖKEL, *Símbolos matrimoniales en la Biblia* (Pamplona 1997) 134.

edificación pagana, como Babel, porque en ella no interviene nadie, ni siquiera el varón, sino solo Dios.

Por su maternidad, la mujer es querida y construida por Dios como casa y madre del hombre, como el hogar de lo humano. En ella es acogido y custodiado lo más humano del hombre, que es la vida y el amor. En todas las dimensiones de su ser, la mujer está hecha para *acoger en sí* al otro: acoger la vida es la maternidad, y acoger el amor es acoger al varón. La mujer, por tanto, se da y se entrega acogiendo *en sí misma* el don del otro: del hijo y del varón. El dinamismo *en sí* será distintivo –si bien no exclusivo– de la femineidad, frente al dinamismo *hacia*, más propio de la masculinidad, si bien tampoco exclusivo del varón. La lógica de la acogida marca mucho más radicalmente, incluso en el orden de lo biológico, la estructura de la femineidad, hasta el punto de que tiene su realización más representativa en la maternidad. De esta manera, el lenguaje y la dinámica de la acogida se convierten en una destacada clave hermenéutica para acercarnos al significado de la femineidad y al sentido de la maternidad.

El relato de la construcción de la mujer culmina en el momento en que Dios conduce y presenta a Eva ante el *adam*: “De la costilla que había sacado de Adam, el Señor Dios formó una mujer y se la presentó a Adam” (Gn 2,22). La escena recuerda uno de los momentos más comunes en los antiguos rituales nupciales, cuando los amigos de los novios acompañaban y conducían a la novia ante el futuro esposo. En el relato del Génesis, Dios aparece como el amigo de los novios. El momento, por tanto, adquiere un carácter didáctico y pedagógico particularmente significativo para la mujer: conduciéndola ante el *adam*, Yahvé está enseñando a Eva el significado y la vocación de su femineidad. La mujer, a la búsqueda de su propia identidad, se encuentra a sí misma a la vista del *adam*, nombre genérico que designa aquí la humanidad, todo lo humano, el hombre, tanto el varón como la mujer.

El descubrimiento de esta vocación específica de la mujer hacia lo humano culminará, según Gn 4,1, en la maternidad biológica, cuando Eva sea conocida por Adán y dé a luz a Caín. Pero, hasta entonces, la mujer recién construida por Dios habrá de descubrir la experiencia de otra maternidad, mucho más radical y universal, que consiste en acoger dentro de sí al hombre y todo lo humano. Antes de concebir y dar a luz a su hijo, la mujer ha de aprender a ser casa y hogar de lo humano, a *acoger en sí* como un don de Dios al *adam* que descubre ante ella. Eva se convierte así en custodia del otro, que es acogido y recibido *en ella* por sí mismo. De este modo, la lógica de la acogida se entrelaza íntimamente con el misterio de la feminidad y alcanza su expresión más cumplida en la maternidad no solo biológica sino también, y sobre todo, espiritual. Juan Pablo II vinculó así esta lógica de la acogida propia de la maternidad con la vocación específica de la mujer: “La fuerza moral de la mujer, su fuerza espiritual, se une a la conciencia de que *Dios le confía de un modo especial el hombre*, es decir, el ser humano. Naturalmente, cada hombre es confiado por Dios a todos y cada uno. Sin embargo, esta entrega se refiere especialmente a la mujer —sobre todo en razón de su feminidad— y ello decide principalmente su vocación”²⁷.

En el orden de la vida, es propio de la maternidad hacer fecunda la masculinidad, haciendo padre al varón. En el orden de la transmisión de la vida, no le corresponde a la mujer ser el principio dador de vida, sino recibirla y *acogerla en sí*, dentro de ella. La mujer recibe y *acoge en sí* la vida de los dos: recibe la vida del varón, porque sin él la mujer no es fecunda, y recibe la vida del hijo, que siempre es un don, alguien que es acogido y recibido de otro. Pero, a la mujer le corresponde por la maternidad entregar “hacia fuera” de ella la vida de los dos: la

---

²⁷ *Mulieris dignitatem* 30. Cf también JUAN PABLO II, *Audiencia general* (12-3-1980): “El misterio de la feminidad se manifiesta y se revela hasta el fondo mediate la maternidad (...). La mujer está ante el hombre como madre”.

vida que ha recibido del varón y la vida que ha recibido en el don del hijo.

Esta dinámica de la maternidad puede interpretarse a la luz de la analogía con el modo en que el Espíritu Santo acoge y comunica la vida divina. Siendo el Espíritu Santo el acogerse mutuo del Padre y del Hijo, es también quien asegura indefectiblemente la fecundidad trinitaria, pues no podría haber generación eterna entre el Padre y el Hijo sin ese “acogerse mutuo” en el don, que es el Espíritu Santo. A Él corresponde acoger la vida de los dos, del Padre y del Hijo. De Él decimos que en la vida trinitaria no tiene “fecundidad”, en cuanto que ni el Padre ni el Hijo proceden de Él; pero, es él quien hace fecundos a los dos, al Padre y al Hijo, pues siendo su “acogerse mutuo”, completa y perfecciona el don de los dos. Del Espíritu decimos que es “fecundidad trascendente”, en cuanto que *acoge en sí* la vida de los dos, del Padre y del Hijo, para entregarla “hacia fuera” de la Trinidad. Esta es su propiedad personal, intransferible y distintiva respecto de la fecundidad de las otras dos personas divinas. Este don de la vida del Padre y del Hijo, entregado “hacia fuera” de la Trinidad, se comunica precisamente a través de la maternidad de la Iglesia. La fecundidad del Espíritu se expresa en la fecundidad espiritual de la Iglesia, que es por ello lugar y paradigma de la acogida: el Espíritu une *a sí mismo* y *en sí mismo* a todos los miembros del cuerpo y, en él, los une también al Padre y al Hijo; al mismo tiempo, es también el Espíritu Santo quien asegura indefectiblemente que este cuerpo, que es la Iglesia, es en Él y por Él acogido de parte de Dios Padre y Dios Hijo.

Así pues, es propio de la mujer y de la maternidad acoger la vida de los dos, del padre y del hijo, y entregarla “hacia fuera” de los dos, al modo como el Espíritu Santo acoge y entrega la vida de los dos, del Padre y del Hijo, haciendo materna a la Iglesia. Se ilumina así, desde la perspectiva de la feminidad, la afirmación del Génesis de que el hombre ha sido creado a imagen de Dios: si bien la imagen de las tres personas

divinas ha quedado impresa tanto en el varón como en la mujer, sin embargo la imagen del Espíritu Santo se refleja de una manera singular en la feminidad de la mujer, a través de la estructura y la dinámica de la maternidad²⁸.

5. La maternidad de María, teofanía del mutuo acogerse trinitario

El significado de la maternidad y la lógica femenina de la acogida encuentran una realización particularmente extraordinaria en María, precisamente por ser mujer y por ser madre. En el lenguaje de su feminidad y en el misterio de su maternidad divina se nos revela de manera asombrosa ese dinamismo *en sí*, tan definitorio y distintivo del Espíritu Santo en la vida intratrinitaria. María se entrega hacia dentro de ella, *acogiendo en sí* el Don del Padre y del Hijo, que es el Espíritu Santo. Por eso es tan representativa de su feminidad la respuesta que da al anuncio del ángel: “Hágase *en mí* según tu palabra” (Lc 1,38). Pero, su entrega a Dios pasa también por su entrega a José: ella *acoge en sí* el don esponsal de José y el misterio de su paternidad, necesario para que María pueda ahondar en el misterio de su maternidad y crecer en su identidad femenina²⁹.

---

²⁸ Sobre este punto, cf. C. ÁLVAREZ ALONSO, *El cuerpo, imagen de la Trinidad. Una aproximación trinitaria a la imago Dei en la perspectiva de la Teología del cuerpo* (Madrid 2015).

²⁹ Cf. JUAN PABLO II, *Redemptoris Custos* n. 21: “En esta familia José es el padre: no es la suya una paternidad derivada de la generación; y, sin embargo, no es «aparente» o solamente «sustitutiva», sino que posee plenamente la autenticidad de la paternidad humana y de la misión paterna en la familia. En ello está contenida una consecuencia de la unión hipostática: la humanidad asumida en la unidad de la Persona divina del Verbo-Hijo, Jesucristo. Junto con la asunción de la humanidad, en Cristo está también «asumido» todo lo que es humano, en particular, la familia, como primera dimensión de su existencia en la tierra. En este contexto está también «asumida» la paternidad humana de José”.

En el plan de Dios, ambos habrán de recorrer juntos el camino y la vocación de la diferencia sexual, dando así cumplimiento y plenitud al principio de la ayuda mutua, que marcó la creación del hombre, varón y mujer, en el misterio de la creación. La experiencia originaria de la acogida, tal como se describe en el Génesis, alcanzará en la mutua acogida entre María y José un significado nuevo y una plenitud humana hasta entonces insospechada.

Por la maternidad, el Espíritu Santo entra *en* María como Don del Padre y del Hijo (genitivo subjetivo) y, al mismo tiempo, es acogido por María como el Dado y el Donado del Padre y del Hijo (genitivo objetivo). De parte de Dios, al Espíritu Santo le corresponde ser *en* María, el “acogerse mutuo” entre las tres personas divinas; de parte de la criatura humana, el Espíritu Santo es también *en* María su Acogida plena hacia el don de Dios. Al Espíritu corresponde asegurar que el don mutuo de las tres personas divinas es acogido de manera indefectible *por* y *en* María. Ella misma se hace, en su cuerpo materno, un “nosotros” trinitario, en modo análogo a como el Espíritu Santo es el “nosotros” del Padre y del Hijo en la vida trinitaria. Las palabras del ángel recogidas en el relato evangélico describen el momento en que el Espíritu Santo se hace el “nosotros” del Padre y del Hijo en el seno de María: “El Espíritu Santo descenderá sobre ti y la fuerza del Altísimo te cubrirá con su sombra” (Lc 1,35). *Acogiendo en sí* al Espíritu Santo, María se hace acogida mutua del Padre y del Hijo, al modo como el Espíritu Santo es el acogerse mutuo del Padre y del Hijo en la Trinidad. Al paralelismo entre el acoger femenino de María en su maternidad y el acoger del Espíritu Santo en la vida trinitaria se añade ahora la novedad de la carne. Esta acogida mutua entre María y las tres personas divinas se realiza en el cuerpo materno de María. Así, queda asegurado que el don de Dios en la Encarnación sea posible y quede inscrito de una manera nueva y definitiva en el lenguaje de la carne humana. De este modo, la feminidad de María adquiere un especial significado pneumatológico y su

maternidad se hace teofanía de la Trinidad. La dinámica de la acogida marca, por tanto, la estructura misma del misterio de la Encarnación.

Siendo el Espíritu Santo el acogerse mutuo entre María y las personas divinas, también él es quien asegura la fecundidad divina en la maternidad humana. Si el Espíritu Santo, siendo el acogerse mutuo del Padre y del Hijo, asegura en la Trinidad la paternidad del Padre y la generación eterna del Hijo, es también quien asegura que esa fecundidad trinitaria se prolonga *en* María, siendo *en ella* el acogerse mutuo del Padre y del Hijo con la criatura humana. A María corresponde acoger *en ella* la vida de los dos, del Padre y del Hijo, y acogerla *en* el Espíritu Santo, que es quien acoge en la Trinidad la vida de los dos. El Espíritu Santo es quien hace fecundos a los dos, al Padre y al Hijo, *en* María, manifestando así *en ella* esa “fecundidad trascendente” que le distingue en la Trinidad. Este don de la vida del Padre y del Hijo, entregado ya “hacia fuera” de la Trinidad *en María*, volverá a ser entregado “hacia fuera” por la maternidad de María, cuando de ella nazca al Hijo de Dios. María entrega esa vida de los dos, del Padre y del Hijo, primero a José, que acoge a través de ella todo el misterio del plan salvífico de Dios³⁰. Pero, a través de la

---

³⁰ Cf. JUAN PABLO II, *Redemptoris Custos* n. 5: “El participó en este misterio junto con ella, comprometido en la realidad del mismo hecho salvífico, siendo depositario del mismo amor, por cuyo poder el eterno Padre «nos predestinó a la adopción de hijos suyos por Jesucristo» (Ef 1, 5)” (n. 1); “El, por tanto, se convirtió en el depositario singular del misterio «escondido desde siglos en Dios» (cf. Ef 3, 9), lo mismo que se convirtió María en aquel momento decisivo que el Apóstol llama «la plenitud de los tiempos» (...) De este misterio divino José es, junto con María, el primer depositario. Con María —y también en relación con María— él participa en esta fase culminante de la autorrevelación de Dios en Cristo, y participa desde el primer instante. Teniendo a la vista el texto de ambos evangelistas Mateo y Lucas, se puede decir también que José es el primero en participar de la fe de la Madre de Dios, y que, haciéndolo así, sostiene a su esposa en la fe de la divina anunciación. El es asimismo el que ha sido puesto en primer lugar por Dios en la vía de la «peregrinación de la fe», a través de la cual, María, sobre todo en el Calvario y en Pentecostés, precedió de forma eminente y singular”.

maternidad de María, el Espíritu Santo entrega la vida del Padre y del Hijo a toda la humanidad, manifestando así de una manera nueva, y a través del lenguaje de la carne, su “fecundidad trascendente”.

6. La maternidad de María como culmen de la vocación de la mujer

Si, en el misterio de la creación, la mujer fue construida por Dios como casa y hogar de lo humano, en María la edificación de la mujer alcanza un significado nuevo, convirtiéndose en casa y hogar de Dios. Aquella carne primordial, que *acogió en sí* el sople divino, en el que las tres personas divinas se estaban entregando al hombre, anunciaba ya esta carne de María, que había de *acoger en sí* el Don del Espíritu Santo, en quien se entregan el Padre y el Hijo. En María, Dios funda su propio hogar y engendra una nueva descendencia, convirtiéndola a título nuevo en “Madre de todos los vivientes”.

Y, dado que en la encarnación, todo lo humano ha sido asumido y salvado por el Verbo, María es también casa y hogar del hombre y de todo lo humano. Aquella vocación que la primera Eva descubrió a la vista del *adam* creado se desvela plenamente en la maternidad de María, a quien Dios encomienda los primeros misterios de su plan de salvación. Se inicia en ella una nueva y más plena forma de maternidad que, si bien permanece vinculada al cuerpo, trasciende la esfera de lo biológico y apunta hacia el horizonte de lo salvífico y universal. Un nuevo *adam*, asumido y salvado en Cristo, comienza a formarse en Ella, como don y como vocación, dando así una altura y alcance insospechado al significado de la feminidad y a la vocación de la mujer. Por su maternidad, María comienza a ser casa y hogar de lo humano en su sentido más pleno. Comienza a apuntar ya en ella esa nueva humanidad, asumida en la humanidad de Cristo, que llegará a ser la carne de la Iglesia,

cuerpo místico de Cristo. De este modo, la maternidad de María se reviste de un profundo significado eucarístico y eclesial, que dará a la feminidad de la mujer una profunda dimensión sacramental. Resplandece así en María, con más fuerza que en la Eva del Génesis, lo que será el misterio de la maternidad de la Iglesia, concebida por Dios como hogar de Dios y del hombre. En María se manifiesta plenamente todo el contenido de la revelación sobre el misterio de la mujer y de la feminidad, que estaba ya esbozado en aquella primera Eva del Génesis³¹.

Aquella primera y radical donación de Dios, que dio origen a lo creado, se hace nueva en María, dando inicio *en ella* a una nueva creación. A través de la maternidad, la lógica de la acogida marca en su origen esta nueva creación. La carne de María acoge *en sí* el don trinitario de Dios, y la humanidad de Cristo se hace también signo de la maternidad de María y de su acogida hacia el don de Dios. De este modo, la materia creada y, de una manera especial la carne humana, situadas desde el misterio de la creación en la lógica de la donación y de la acogida, ven cumplidas todas sus expectativas litúrgicas y sacramentales. Por la maternidad de María, el lenguaje de la carne se convierte en lenguaje litúrgico y, de una manera singular, en lenguaje eucarístico. Por la acción del Espíritu Santo, la carne y sangre de María acogerán *en sí* el don de la vida y el amor de Dios, dando así un profundo significado eucarístico a la estructura de la maternidad. La lógica de la acogida propia de la feminidad queda así revestida de una dimensión eucarística que marcará la maternidad de la mujer allí donde se produzca³².

---

³¹ Por eso, según Juan Pablo II, se da en el misterio de la mujer una “*revelación correlativa* al misterio de la redención: “Dado que a María se la llama también ‘nueva Eva’, ¿cuál puede ser el significado de esta analogía? (...) Conviene detenernos particularmente en el significado que ve en María la manifestación de todo lo que está comprendido en la palabra bíblica ‘mujer’, esto es, una revelación correlativa al misterio de la redención” (*Mulieris dignitatem* 11).

³² Cf. JUAN PABLO II, *Mulieris dignitatem* 19: “El paradigma bíblico de la ‘mujer’ culmina en la maternidad de la Madre de Dios (...) *Dios inicia en ella, con su ‘fiat’ materno, una nueva alianza con la humanidad. Ésta es la alianza*

7. La maternidad de María como paradigma de misericordia

La creación no fue una acción puntual de Dios en el tiempo. La acción divina mantiene las cosas en su existencia a través de una creación continua en el tiempo, que se sostiene por el cristocentrismo de todo lo creado. Esta conservación de lo creado no es algo estático sino dinámico, pues toda la creación camina hacia Cristo como centro del mundo, del tiempo y de la historia. Esta dinamicidad interna de la creación responde al dinamismo perfectivo propio de la acción del Espíritu Santo sobre lo creado, que lo conduce todo al Padre por medio de Cristo. Pero, la conservación de lo creado comprende también el cuidado de Dios Padre hacia sus criaturas y, de manera particular, hacia la condición creatural y frágil del hombre. En la creación comienza a revelarse la Paternidad divina, que no solo genera el ser a partir de la nada sino que acompaña en el tiempo el camino de sus criaturas, por medio de la acción perfectiva del Espíritu Santo, para conducirlo hacia su plenitud en Cristo.

Este movimiento trinitario, que acompaña todo lo creado y, de una manera singular, la carne frágil del hombre, es la expresión más esencial de la misericordia de Dios hacia el hombre. La misericordia es, en realidad, un modo de donación de Dios hacia sus criaturas, especialmente hacia el hombre, inseparable de su acción creadora. No es, por tanto, una acción puntual de Dios, que mira a socorrer al hombre a través de acciones esporádicas y ocasionales, sino más bien un acompañamiento continuo de las criaturas, a lo largo del tiempo

---

*eterna y definitiva en Cristo, en su cuerpo y sangre, en su cruz y resurrección. Precisamente porque esta alianza debe cumplirse ‘en la carne y en la sangre’ su comienzo se encuentra en la Madre (...) En el orden de la alianza que Dios ha realizado con el hombre en Jesucristo ha sido introducida la maternidad de la mujer. Y cada vez, todas las veces que la maternidad de la mujer se repite en la historia humana sobre la tierra, está siempre en relación con la alianza que Dios ha establecido con el género humano mediante la maternidad de la Madre de Dios’’. Sobre la relación entre feminidad y Eucaristía, cf. C. ÁLVAREZ, *Teología del cuerpo y Eucaristía* (Madrid 2010).*

y del espacio. Puesto que tiene su origen en la Paternidad divina, la misericordia es siempre un acto generativo: busca generar la persona, conduciéndola y acompañándola hacia su propia plenitud. La misericordia, por tanto, es biográfica, es decir, está unida al tiempo y acompaña la carne concreta de cada hombre. Radicada por el misterio de la creación en lo más íntimo de cada persona, la misericordia no es una realidad individualista o subjetiva, sino responsorial y comunal, pues el don trinitario de Dios, a través de su cuidado misericordioso, requiere en el hombre la respuesta de la acogida en la propia vida. Así pues, la lógica de la acogida forma parte esencial de la misericordia cristiana, que es también una forma de comunión.

La maternidad de la mujer aúna y realiza de forma paradigmática todos estos rasgos distintivos de la misericordia divina. En realidad, la maternidad es inseparable de la misericordia, tal como la hemos descrito aquí, pues ambas se inscriben en el horizonte de la lógica del don y de la acogida. La maternidad es un modo de donación y de acogida y, por tanto, es una expresión singular y paradigmática de la misericordia de Dios hacia el hombre. Por ello, se da una esencial vinculación entre la maternidad de María y la misericordia de Dios. La encarnación del Verbo surge de una donación radical de parte de Dios y de una acogida plena de parte de María, y, por tanto, es en sí misma la mayor revelación de la misericordia de Dios hacia el hombre. Creación y misericordia se aúnan de un modo nuevo en el Verbo, que se hace carne en el seno de María, en el que todo lo creado, y de una manera especial el hombre, ha sido asumido y salvado. La mayor misericordia de Dios con el hombre consistirá en haber abrazado su misma carne y su misma condición de criatura. Se inicia así en María el camino de Dios con el hombre y con todo lo humano, es decir, una nueva forma de misericordia en la que Dios se hace uno de nosotros en todo, menos en el pecado. Y por su maternidad, no solo será generado el Verbo en la carne sino que en Él será generada una humanidad nueva y una creación nueva, traspasada de raíz por la

misericordia salvadora de Dios. María, sin cuya maternidad esta revelación plena de la misericordia divina no hubiera sido posible, acompañará este camino de Dios con el hombre, a través de una maternidad espiritual que, en la Iglesia, se hará eficazmente universal.

La maternidad de la mujer no es algo puntual y ocasional, pues no se agota en el momento de dar a luz al hijo. Es, más bien, una realidad que va más allá de lo biológico: significa, ante todo, generar una persona y acompañarla, poniéndola en el camino de su propia plenitud. Mucho de la madre permanece en el hijo, más allá del momento de dar a luz. La maternidad de María, siendo excepcional en lo biológico, es aún mucho más prodigiosa en el ámbito de lo teológico y espiritual. Mucho de María permanece también en el Hijo de Dios, a quien María acompaña como Madre a lo largo de toda su vida, colaborando con el Padre y el Espíritu para que el misterio de Cristo se revele en toda su plenitud. La acogida del plan de Dios se hace en ella misericordia hacia su Hijo, a quien acoge y acompaña perfectamente asociada a la voluntad del Padre por obra del Espíritu. Y, si de toda maternidad humana se puede decir que está unida a la carne concreta del hijo que es generado, con toda verdad se puede decir de María que la misericordia divina se ha unido definitivamente a la carne de todo hombre. María acompañará la carne y sangre de Cristo, no solo durante la gestación sino durante toda su vida, dando así a su maternidad una orientación esencialmente eucarística y cultural. De este modo, por la maternidad de María, en la vida de la Iglesia la misericordia de Dios quedará definitivamente unida al sacramento de la Eucaristía.

La maternidad, como la misericordia, es una realidad vinculada al tiempo, pues en el seno de la madre confluye el tiempo de Dios, el tiempo del hijo, el tiempo del padre y el tiempo de la propia madre. El tiempo de la maternidad aún y acompasa todos esos tiempos, que transcurren unidos cuando son acogidos en el seno de la madre. En la maternidad de María,

la misericordia divina aparece unida a la verdadera plenitud del tiempo (cf. Ga 4,4). El tiempo de la carne es abrazado en ella por la persona divina del Verbo, restituyendo aquella primera plenitud salvífica que el tiempo del hombre había perdido por el pecado. Entrando en el tiempo de la criatura, a través del tiempo de la maternidad, Dios manifiesta de nuevo su misericordia hacia el hombre, abriéndole definitivamente las puertas de lo eterno.

Toda maternidad, y especialmente la de María, no es nunca una realidad individualista o aislada; más bien, es una profunda realidad de comunión, que anticipa en la carne lo que será la misericordia vivida como comunión con el otro. En María se hace carne una misericordia divina que busca la íntima comunión con el hombre y pide de él la respuesta de la acogida. Pero en ella, la comunión de la carne es solo signo que anticipa y revela lo que será la verdadera comunión con Dios, no solo entre la Madre y el Hijo, sino entre toda la humanidad y Dios.

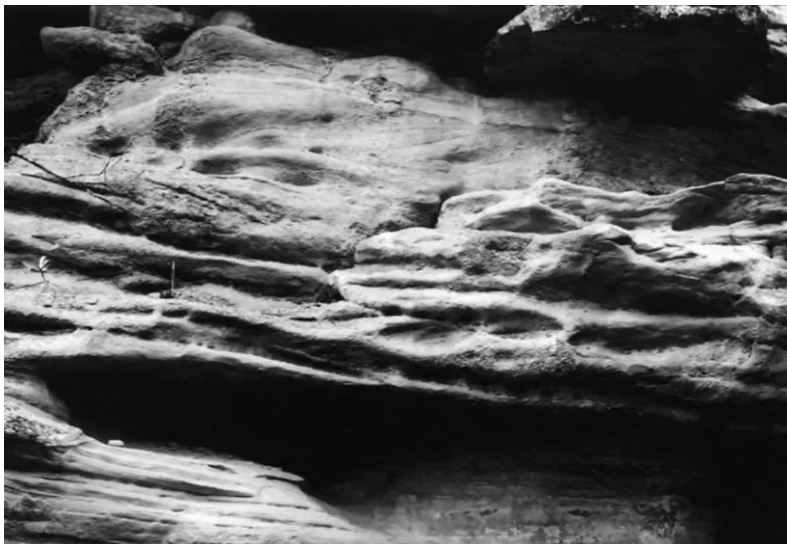
La maternidad de María se convierte en el cauce natural que Dios, como el amigo de los novios, escoge para conducir y acompañar al hombre y todo lo humano hacia su propia plenitud. Y la femineidad de la mujer encontrará en esta forma de misericordia, que es la acogida y el acompañamiento de todo lo humano, el cumplimiento de su propia identidad y plenitud.

8. Conclusión

Aun en toda su simplicidad, los significados básicos del verbo latino *accolligere* iluminan aspectos teológicos del misterio de la maternidad de María muy sugerentes y novedosos. En el cuerpo virginal y materno de María se hace carne el *en sí* de las Tres Personas divinas por obra del Espíritu Santo. En ella se hace carne también la mayor unidad –el Verbo hecho carne–, en la mayor diferencia: las Tres personas divinas y una criatura humana, en la que la multitud de todos los hombres y de todo lo

humano ha sido recapitulado y asumido por el Verbo. También de san José habría que escribir páginas sobre el misterio de su paternidad como modelo de acogida y de misericordia. Solo así se iluminaría en plenitud aquel principio de la ayuda mutua, que encuadraba en el relato del Génesis la creación de la mujer y que alcanza en la maternidad misericordiosa de María un cumplimiento inimaginable.

La femineidad de María es el presupuesto antropológico que permite referir con toda verdad el título de Madre a María. Y el misterio de su maternidad divina es el fundamento teológico de lo que la devoción popular ha ido recogiendo en dos títulos marianos especialmente entrañables: Madre acogedora y Madre de la misericordia.

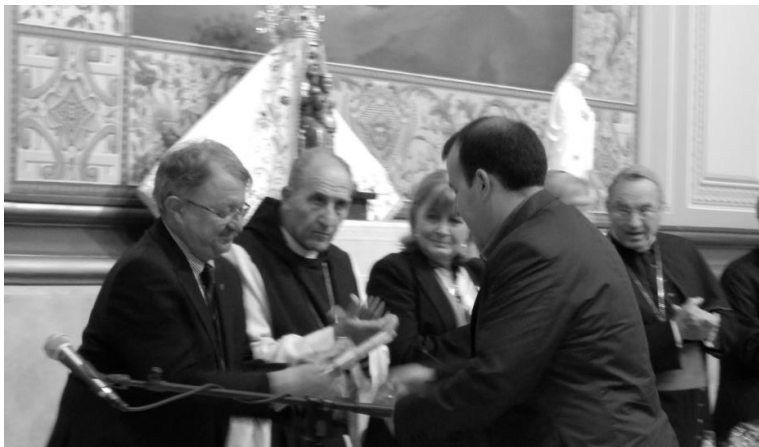
Josep Salvia Vidal, de Bellvís (Lleida), per la seva obra *Als braços de Maria*. Se li atorga una **Menció d'Honor** en el **Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs** al millor treball de reflexió i aprofundiment, que podrà ser indistintament en prosa o en vers, adreçat a l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, glosant especialment la dedicació de Maria com a acollidora.

Als braços de Maria

(Síntesi explicativa)

La religió és un dels temes més tractats al llarg de la història de l'art i la pintura i la escultura han estat una eina més que útil, sobretot per l'alta tasca d'analfabetisme que hi havia en èpoques pretèrites, alhora de traslladar en imatges els dogmes i les creences de la fe cristiana. Aquest treball doncs pretén elaborar un recorregut per aquelles escenes dels Evangelis en les quals intervé la Verge Maria, destacant cites extretes de la mateixa Bíblia, i que després han estat representades pels artistes amb els seus pinzells, convertint així la fe en colors. Alhora aquest treball també és una exaltació de la figura de Maria com a Mare, Mare del Crist i Mare nostra que ens acull amorosament als seus braços, que constitueixen un lloc meravellós on descansar a la protecció de qualsevol perill. I és que als braços de Maria, mitjançera de totes les gràcies, no hi existeix el mal.

Josep Salvia Vidal recollint el guardó.

Als braços de Maria

A tall d'introducció

Des de fa més de dos mil anys, quan una noia de Natzaret dona a llum al Fill de Déu en una establia de Betlem, Déu i la humanitat sencera resten units per sempre. La noia és, evidentment, la Verge Maria i des d'aquell dia tan llunyà, a més d'esdevenir la mare del Crist, es també la Mare de tots nosaltres. Ella és el nexa d'unió entre Déu i la humanitat, el camí que uneix el cel amb la terra, la mitjancera entre ambdós extrems, el pont entre les dues ribes. Maria és aixopluc, acolliment, protecció, recer, ajuda, consol, amor, tendresa, salvació, model. Maria és una força potentíssima que, com a bona Mare, vetlla sempre pels seus fills. Més encara. Ella és generositat i aquesta generositat és tant gran i immensa que no dubta en entregar-se a Déu per portar-nos el Salvador del món i convertir-se així en la Mare del cel per a tots els homes. Així ho diuen els Evangelis: *sóc l'esclava del Senyor. Que es compleixin en mi les teves paraules* (Lc 1, 38). I és que en el moment de l'Anunciació que li fa l'Arcàngel Gabriel quan Ella ja acull a Jesús dins el seu ventre, la seva fe és més gran que qualsevol altre dels seus sentiments. *Feliç tu que has cregut* (Lc 1, 45) li diu Elisabet en l'escena de la Visitació. I Maria respon, un cop més, amb paraules que demostren la seva fe (Lc 1, 46-49):

*La meua ànima magnifica el Senyor,
el meu esperit celebra Déu que em salva,
perquè ha mirat la petitesa de la seva serventa;
des d'ara totes les generacions em diran Benaurada
perquè el Totpoderós obra en mi meravelles.*

Amor de Mare

Ja ho havia anunciat el profeta en l'antigor: *de Betlem de Judà sortirà un príncep que guiarà el poble d'Israel* (Mt 2, 6). I allí, en un estable de la ciutat de Betlem perquè no hi havia lloc a l'hostal, neix Jesús entre un bou i una mula, posat en una menjadora plena de palla. No hi pot haver origen més humil per a un rei, el regne del qual no és d'aquest món. A les escenes de l'Adoració dels pastors i l'Epifania, Maria ens presenta el seu Fill acollint-lo als braços o a la falda mostrant tota la tendresa, la delicadesa i tot l'amor de Mare que guarda al fons del seu cor. Molts pintors al llarg de la història de l'art, des del Bosco a Murillo, des del Greco a Velázquez, han representat aquests paisatges dels Evangelis amb els seus pinzells, la fe transformada en colors, en dibuix, en art; la devoció plasmada sobre una tela. Uns dels pintors que pinta més retrats de Maria amb l'Infant és Rafael Sanzio, nascut a Urbino (Itàlia) el 1483. No hi ha dubte que el genial pintor té l'habilitat de donar a un tema tant tractat una espiritualitat nova, amb una fe renovada i més propera, la divinitat humanitzada. *I el verb es feu carn i habità entre nosaltres* (Jn 1, 14).

Són imatges delicades on apareixen la Mare i el Nen entre paisatges oberts de gran bellesa amb ruïnes d'edificis clàssics de fons. Maria és presentada amb el rostre suau, dolç, delicat, jove, pur, lluminós, sense màcula, vestida sempre amb túnica vermella i mantell blau, acollint Jesús als braços recolzat sobre el pit o els genolls. Mare i Fill interactuen desplegant un repertori de tendresa i amor, s'abracen, s'estimen o juguen, imatges precioses plenes d'innocència, de bondat, de candor, de senzillesa, d'equilibri, de llum, de naturalitat i de sentiment. A vegades apareixen sols però sovint els acompanyen altres personatges com Santa Elisabet, Santa Anna, Sant Josep o Sant Joan Baptista infant, el que es coneix com a Sagrada Família.

Amb la nova concepció filosòfica de l'Humanisme però ja fins i tot des de la Baixa Edat Mitjana, la figura de la Verge

Maria s'humanitza ostensiblement en un clar viratge en la manera de representar-la, adquireix una bellesa serena per transmetre al poble una dolçor infinita sense perdre la dignitat, ja que sentiment religiós evoluciona i la severitat en les representacions del Cristianisme primitiu es converteix així en sentiment i en expressivitat. La suavitat en les formes i en el gest volen ser el símbol d'una fe que s'apropa als éssers humans, una devoció que deixa d'anunciar el càstig diví per oferir una relació entre el cel i la terra a través de l'esperança i l'amor. Aquest amor ens arriba a través la Verge i és que nosaltres també ens sentim acollits als braços de Maria igual que el Crist. En una època en què la majoria de la població és analfabeta, la iconografia religiosa juga un important paper en la transmissió dels valors religiosos i els dogmes de la fe. Per això aquest canvi en la manera de representació abandonant la severitat religiosa medieval contribueix a estendre la devoció popular.

L'Infant es converteix en Home a l'emparança dels seus pares en una casa de Natzaret. Maria espera amb silenci l'inici del seu ministeri, doncs Ella sap que aquell nen que ha crescut sota la seva protecció és el Fill de Déu, el Senyor fet home, el Messies anunciat per tants profetes a les Sagrades Escripures. I Ella, Maria, ens el presenta novament abans què obri el seu primer miracle en el conegut paisatge de les Noces de Canà on assisteixen Jesús, els deixebles i la seva Mare. *Feu tot el que ell us digui* (Jn 2, 5) diu Maria als servents del banquet de la boda quan es queden sense vi per servir, un missatge que es pot extrapolar a tots els seus creients, feu tot el que ell us digui perquè és Fill de Déu sembla dir-nos Maria amb les seves paraules. Aquest és l'inici del ministeri de Jesús, de la seva predicació, de les seves obres que el porten a guarir malalts. Ell fa que els cecs hi vegin, que els sords hi sentin, que els invàlids puguin tornar a caminar, que els morts com Llätzer ressuscitin, redimeix el pecadors com Maria Magdalena, arrenca el maligne dels cossos, ensenya als seus seguidors amb les seves paràboles i anuncia la seva passió.

Dolor de Mare

A tu una espasa et traspasarà l'ànima (Lc 2, 35). L'ancià Simeó en el moment de la presentació de Jesús al temple preveu el dolor i el patiment de la Verge que sofrirà uns anys més tard. Maria pateix, com tota mare, pel seu fill. El primer patiment és la Fugida a Egipte perquè el rei Herodes busca a l'Infant per matar-lo uns dies després d'haver nascut, el perill recau en el Nen i només queda fugir tal i com ho ordena en somnis a Sant Josep un àngel del Senyor. El segon patiment el veiem en l'únic paisatge de l'adolescència de Jesús que es recull en els Evangelis quan es perd tornant a Natzaret des de Jerusalem després de la celebració de la Pasqua. Els seus pares el busquen amb desesperació entre els parents i la resta de la gent que formen la comitiva i al no trobar-lo tornen a la ciutat. *Fill meu, per què t'has portat així amb nosaltres? El teu pare i jo et buscàvem amb ànsia* (Lc 2, 48). L'expressió deixa entreveure el patiment i la preocupació d'una mare diligent i sol·lícita que es desvia pel seu fill. Trobem Jesús al temple entre els doctors de la llei que l'escolten meravellats.

Evidentment, però, el moment més dolorós que viu la Verge és la mort del seu Fill estimat. Jesús és arrestat, jutjat pel Sanedrí, flagel·lat, humiliat i sentenciat a morir a la Creu que Ell mateix porta al coll camí del Calvari. I és en aquest moment quan Jesús troba a la seva Mare Santíssima entre la multitud i altres dones que l'acompanyen. El rostre desencaixat de Maria és la senyal del seu sofriment, del dolor per l'espasa que li travessa l'ànima com havia dit Simeó, màrtir en l'ànima, les mirades d'ambdós es creuen amb dramatisme. Segueixen després dues escenes igualment molt representades en la història de l'art com són la Crucifixió i el Davallament. En ambdós paisatges hi és present Maria que accepta amb resignació la mort del seu Fill que és voluntat divina per redimir la humanitat sencera. *Dona, aquí tens el teu Fill. Fill, aquí tens la teva Mare* (Jn 19, 26-27) diu Jesús uns instants abans de morir a la Creu al veure que estan allí a la vora la seva Mare i Joan, el deixeble estimat. I és en aquest

moment i amb aquestes paraules que la figura de Maria adquireix tot el seu valor simbòlic perquè, a través de Joan, passa a ser la mare de tots els deixebles de Crist i per extensió de tots aquells que creuen en Ell, és a dir, de tots els fidels que formem la seva l'Església. Se l'anomena "dona" en al·lusió a la primera dona del llibre del Gènesi, Eva, la mare de tota la humanitat. En el moment que amb la mort de Crist hi ha una altra creació hi ha una nova "dona" que és la Mare de l'Església de la que tots viuen.

Dins el repertori artístic que posen en imatges moments de la Passió ens fixarem ara com a exemple en una escultura. Qui millor representa la Pietat és Miquel Àngel Buonarrotti, nascut a Caprese l'any 1475, a la talla de marbre que avui es conserva a la basílica de Sant Pere del Vaticà. La Verge, molt jove i pura perquè no coneix el pecat i no presenta cap rastre de corrupció, acull al seu Fill mort als braços però Maria no mira Crist sinó que amb un posat capcot i amb el gest molt expressiu de la mà esquerra accepta amb silenci la voluntat divina. És un conjunt admirablement esculpit a partir del bloc de marbre concebut com un tot, una obra fluida sobre la qual la vista de l'espectador rellisca sense pressa ni entrebancs, les dues figures formen una unitat indivisible ja que Mare i Fill queden units mitjançant els plecs de la roba d'Ella elaborats amb un excel·lent tractament del drapejat. El rostre de la Verge assoleix la perfecció tant humana pel sentiment de dolor i alhora tant idealitzada per la forma, mentre que el cos nu i inert de Crit, entravessat a la falda de Maria, conserva encara la tensió vital a la musculatura, és la vida que s'acaba d'escapar de la seva anatomia. La tragèdia feta bellesa a cops de martell i escarpell, la mort concebuda per un geni, el dolor convertit en gràcia, l'anatomia esdevinguda perfecció, la religiositat transformada en serenitat. Tant content estava Miquel Àngel de la seva escultura que és la única obra de la seva producció artística (tant pictòrica com escultòrica) que presenta la seva firma. A la cinta del vestit que creua el pit de la Verge hi podem llegir: *Michael Angelus Buonarotus florentin faciebat.*

Al·leluia

Per què busqueu aquell qui viu? No és aquí, ha ressuscitat (Lc 24, 5-6). Quan el primer dia de la setmana, diumenge, les dones acudeixen al sepulcre, només hi troben el llençol d'amortallar. Tal i com deien les Escripures i com Ell mateix havia anunciat, Crist ressuscita el tercer dia d'entre els morts. El sepulcre buit és la senyal inequívoca de la seva victòria sobre la mort i les tenebres. A partir d'aquest moment Maria, convertida ja en la mare de tots, entra a formar part de l'apostolat. Maria no és present a l'Ascensió del Senyor però sí a la vinguda de l'Esperit Sant. El dia de Pentecosta quan es troben tots units i se'ls apareixen les llengües de foc que es posen sobre els seus caps, Maria està entre els deixebles i també rep la glòria de l'Esperit de Déu. *Convertiu-vos i que cada un de vosaltres es faci batejar en el nom de Jesucrist i així rebreu el do de l'Esperit Sant* (Ac 2, 38). D'aquesta manera neix la primera comunitat cristiana i es difon arreu la paraula de Déu. Maria forma part també d'aquesta església primitiva la qual li venera ja gran devoció des dels inicis de la religió, se li atribueixen nombrosos miracles pòstums. L'inici oficial del culte marià és el Concili d'Efes (431) on es nomenada Esposa mística de Déu, es considerada la personificació de la nova Església i es proclamada Mare de Déu. A partir d'aquest moment, el culte a la Verge s'escampa i apareixen així les diverses advocacions del nom de Maria que en cada poble, en cada ciutat, en cada comarca, en cada zona desenvolupen una devoció pròpia vers Ella tot lloant alguna de les seves múltiples virtuts, actituds com les que es veuen als Evangelis o qualsevol situació que faci referència a la seva vida. Algunes d'aquestes Verges es troben enterrades a la terra, amagades en coves o en altres llocs, d'altres s'apareixen en persona per salvar a algun devot fidel d'algun perill. A partir d'aquí el seu culte es generalitza s'expandeix arreu del món i se li dediquen esglésies, catedrals i monestirs. Maria es converteix en una de les figures més venerades.

A tall de conclusió

En molts casos l'aparició d'aquestes advocacions marianes territorials han afavorit a la cohesió d'un poble o fins i tot d'una comarca, persones unides pel fet comú de la fe i aplegades al voltant de la figura de Maria. Aquest és el cas de la Mare de Déu de la Jonquera (patrona de la Pobla de Cérvoles) a qui es dedica el Certamen Literari Marià en la edició d'aquest any, la Mare de Déu de les Sogues (patrona de Bellvís i de la comarca del Pla d'Urgell) a qui es va dedicar l'any passat o de la mateixa Verge Blanca de l'Acadèmia, patrona de la mateixa ciutat de Lleida.

Ella, Maria, és per tant molt a prop nostre, no tinguem inconvenient ni objecció d'atansar-nos-hi. Fem-ho sense por, sense preocupació, de la mateixa manera que tot fill s'acosta a la seva mare, perquè de ben segur que Ella ens rebrà i ens acollirà amb els seus braços oberts perquè els braços de Maria són metàfora de vida. I si ens acostem a Maria serem també més a prop de Crist, del cel, de l'eternitat i de Déu perquè aquesta és la finalitat real de qualsevol devoció mariana.

Bibliografia utilitzada per aquest treball

- Associació Bíblica de Catalunya, *La Bíblia*, Editorial Claret-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2011.
- Los Grandes Genios del Arte, *Miguel Ángel*, Unidad Editorial S.A., Madrid, 2005.
- Los Grandes Genios del Arte, *Rafael*, Unidad Editorial S.A., Madrid, 2005.
- V.V.A.A., *Visualart*, Vicens Vives, Barcelona, 2001.
- Louis Réau, *Iconografía del arte cristiano*, Ediciones del Serbal, Barcelona, 1996.

Lázaro Domínguez Gallego, de Ferrol (A Coruña), per la seva obra *María acogedora*. Se li atorga una **Menció d'Honor** en el **Premi de l'Institut d'Estudis Ilerdencs** al millor *treball de reflexió i aprofundiment, que podrà ser indistintament en prosa o en vers, adreçat a l'estudi de qualsevol aspecte mariològic, glosant especialment la dedicació de Maria com a acollidora*.

María acogedora

I

Regazo maternal, regazo puro,
regazo acogedor, playa divina
donde anegarse en Dios -luz cristalina-
y estar a salvo, incólume y seguro.

Regazo de ternura donde el duro
corazón del olvido se hace fina
perla viva de amor, fe diamantina,
felicidad y júbilo maduro.

Tú, por Madre piadosa, inmaculada,
por Madre virginal y delicada,
acoges a tus hijos con dulzura.

Por eso a ti acudimos diariamente,
y por eso hacia ti, devotamente,
vamos siempre, María, con premura.

II

¿Dónde acudir si somos pecadores?
¿Dónde encontrar alivio, acogimiento,
amparo, protección, recibimiento,
perdón, piedad, amor... tantos favores?

Sólo, Madre, a tu lado los deudores
encontramos favor, cobijo, aliento,
la gracia que nos da arrepentimiento
y nos libra de angustias y amargores.

Porque tú eres refugio, fortaleza,
regazo de bondad y de pureza,
misericordia, asilo consagrado.

Porque tú eres, oh Madre inmaculada,
descanso para el alma fatigada
y albergue del que llora su pecado.

III

¿Dónde acudir si siempre el luto, el llanto,
nos invaden, acosan nuestra vida,
y somos los vencidos con la herida
visible del dolor y el desencanto?

¿Dónde acudir si el miedo y el quebranto
nos ganan a menudo la partida,
y, a veces, angustiada, entristecida,
pierde el alma su música y encanto?

A ti, Madre de Dios, Virgen María,
que puedes transformar en alegría
la amargura y la pena prolongada.

A ti que eres la Madre acogedora,
y la reina del mundo y la señora
de cuantos van a ti con la mirada.

IV

Porque acoges a todos con ternura,
con los brazos abiertos, maternales,
derramando favores a raudales
y gracias celestiales con holgura.

Porque acoges a todos con dulzura,
librándolos de angustias y de males;
porque alivias con manos virginales
al que porta la cruz de la amargura

Porque eres, Virgen Madre, desde el cielo,
santuario de paz y de consuelo
para aquel que a ti acude con fe viva...

Te aclamamos con gozo "Acogedora",
con la voz más ardiente y más sonora,
con la voz más devota y efusiva.

V

A ti vamos con ojos encendidos,
absortos en la luz de tu hermosura.

A ti vamos hambrientos de ternura,
sedientos de tus brazos ofrecidos.

Somos, Madre, tus hijos malheridos
por la fuerza del mal y la amargura,
por la culpa nefanda y la negrura
del pecado que abrumba los sentidos.

En ti siempre encontramos la caricia
de Madre bondadosa y la delicia
de sentirnos mirados dulcemente.

Y en ti el perdón, la fuerza salvadora,
la alegría, la paz, la bienhechora
ayuda para amarte tiernamente.

La rapsoda Maria Carme Sabador llegint l'obra de Lázaro Domínguez.

Lázaro Domínguez Gallego, de Ferrol (A Coruña), per la seva obra *Tríptico a la Virgen de la Academia*. Se li atorga el **Premi de l'II·Im. Ajuntament de La Pobla de Cérvoles** al millor treball poètic en vers adreçat a cantar la Mare de Déu de l'Acadèmia.

Tríptico a la Virgen de la Academia

I

Reina, Madre y Señora, Virgen pura,
que en Lleida tienes trono y santuario,
altar donde reinar y amplio escenario
para mostrar a todos tu ternura.

Míranos con piedad y con dulzura,
Virgen Blanca, de Dios vivo sagrario,
arcaduz de la gracia, escapulario
del alma catalana y su andadura.

Riega siempre la tierra leridana
con la luz de tus ojos encendidos
de maternal amor ilimitado.

Y cura, fortalece, salva y sana
a todos cuantos van a ti afligidos
con corazón contrito y humillado

II

Los que amamos al Hijo de tu seno
con amor de verdad, apasionado,
tenemos en tus ojos siempre anclado
el corazón, por ti de fervor pleno.

Te miramos con celo fiel, sereno,
con júbilo piadoso, prolongado,
porque estar de rodillas a tu lado
es el gozo más límpido y ameno.

Eres nuestra patrona y alegría,
la Madre bondadosa que nos guía
por caminos de paz firme y segura.

Y eres de nuestra tierra catalana
la mejor protectora, la guardiana
de cuantos te queremos con locura.

III

Virgen de la Academia, leridana,
Virgen llena de amor, Blanca, preciosa,
faro de Cataluña, luz hermosa,
más pura y virginal que la mañana.

Al filo de tu llama meridiana,
Lérida con su huerta generosa,
su comercio, su mano laboriosa,
reza, canta, camina libre, ufana.

Porque tú eres la más firme señora
de esta tierra de fe pura y sincera,
de esta tierra que te ama tiernamente.

De esta tierra que eleva su plegaria
fervorosa, litúrgica, y diaria,
hasta ti, con amor, piadosamente

Racó de la Pobla a la plaça de l'església.

Eumelia Sanz Vaca, de Valladolid, per la seva obra *A la Virgen de la Academia*. Se li atorga una **Menció d'Honor** en el **Premi de l'II·Im. Ajuntament de La Pobla de Cérvoles** al millor treball poètic en vers adreçat a cantar la Mare de Déu de l'Acadèmia.

A la Virgen de la Academia

Virgen Blanca, muy querida
y en Lleida reverenciada,
eres la perla sagrada
que enaltece nuestra vida.
Tu persona fue escogida
para la Maternidad
de Jesús, por tu piedad,
por tu fe y tus cualidades,
por ser un mar de bondades
y un crisol de santidad.

Por tu colaboración
con Dios Padre Omnipotente
fue aplastada la serpiente
yalzada la Redención.
Virgen Blanca, bendición,
alma en gracia concebida
que diste a Jesús la vida
y por su Cruz quedó abierta
de par en par esa puerta
que a la Gloria nos convida.

Virgen Blanca, flor sencilla,
ser de “Amor de Dios” nutrido,
exponente de elegido
espíritu sin mancilla.
¡Gracias!, porque en esta orilla
le diste el primer sustento
al que creó el pensamiento
la razón y la alborada,
al que creó de la nada:
tierra, mar y firmamento.

Concepción Inmaculada,
de Lleida Santa Patrona,
Virgen Blanca, que ocasiona
ser por las artes honrada.
Clara luz de la alborada,
blanca paloma, azucena,
María de gracia plena,
aurora en el Oratorio
de la Academia, un emporio
mariano que el alma llena.

Lluís Coll Gilabert, de Lleida, per la seva obra *Rosa sense espina*. Se li atorga el **Premi de l'Il·lm. Sr. Alcalde de Lleida** al millor *treball poètic en vers adreçat a cantar la Mare de Déu de la Jonquera*.

Rosa sense espines

Sota la serra de Llena,
en un bell i humit indret,
va deixar la seva ofrena
¬uns verds joncs¬ l'humil riu Set.

Dormint al bres de la serra,
somiant l'aigua del cel,
miren a dreta i esquerra,
sempre amb por i gran recel.

Temences hi ha al veïnatge.
Com que no es veuen germans,
la malesa del paratge
fa que siguin molt més grans

Tanca la mà l'avarícia
tement per la seva sort.
Tanca els ulls la injustícia
tot tement qui es més fort

¬Nostra vida és endebades.
Existim, per quin motiu?
per veure passar albades
de l'hivern i de l'estiu?

És l'udol existencial
d'una vida fugissera;
és basarda filial
d'una orfandat severa.

La buidor ens fa ferida.
Si l'esperit és absent,
quin sentit té nostra vida?
tot s'acaba en el present?

La resposta en una imatge
empesa pel fort corrent.
És la Verge i duu un missatge:
-Sou fills meus, eternament.

Qui guià la mà sincera
que hàbilment tallà aquell soc?
Qui guià la torrentera
i l'encallà en aquell lloc?

És la gràcia divina
que obre braços i mans,
i una Rosa sense espina
l'empara dels pobletans

Així fou l'any de la guerra,
mil sis-cents quaranta-dos,
quan la mort dallà a la terra:
sans estan al seu redós

Llucs que sou de la Jonquera,
de Cérvoles pobletans
Veïns que éreu en la llera,
una Mare us fa germans.

Lluís Coll recitant la seva obra.

Josep Bochaca Romaguera, de La Pobla de Cérvoles, per la seva obra *A la Verge de la Jonquera*. Se li atorga una **Menció d'Honor** en el **Premi de l'II·Im. Sr. Alcalde de Lleida** al millor treball poètic en vers adreçat a cantar la Mare de Déu de la Jonquera.

A la Verge de la Jonquera

A Cérvoles fóreu trobada
entre joncs, prop d'una font.
Oh! Maria immaculada,
Jonquera d'aquest entorn,
Vós sou la Verge triada
i Mare de tot el món.

A la Pobla hi teniu sostre
per a Vós i el Salvador.
Us besem les mans i el rostre
i us mostrem estimació,
perquè us sentim a prop nostre
en la joia i el dolor.

La pluja que ens és avara
implorem en processó.
La terra és eixuta encara,
els camps no tenen saó,
demanem la vostra empara
a Vós i a Nostre Senyor.

En les hores malastrugues
us tragueren del setial.
Les nostres vides feixugues
no troben el caminal,
que mena vers les pastures
d'una pàtria celestial.

En el cambril, reposada,
esgardeu els vilatans.
En sou sempre venerada
per forans i poblatans,
perquè d'ells sou l'advocada
i dels pobles dels voltants.

Qui en Vós es refugia
Oh! Verge de la Jonquera,
i us canta i us elogia
amb fe i caritat sincera,
de Vós obté l'energia
i de la Glòria l'espera.

Vós sou corredemptora
de tot el llinatge humà.
En fóreu intercessora
en les bodes de Canà,
i ara en sou la protectora
de tot l'orbe cristià.

Guardeu-me Verge Maria
en el meu peregrinar.
Siau amb el Fill la guia
i el bàcul del caminar,
a qui sempre en Vós confia
un dia al Cel arribar.

Josep Bochaca en el moment de declamar el seu poema.

Juan Lorenzo Collado Gómez, de Albacete, per la seva obra *En penumbra*. Se li atorga una **Menció d'Honor** en el **Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida** al millor *treball poètic en vers dedicat a lloar la Mare de Déu, tot ressaltant les seves virtuts, les qualitats de la seva personalitat, el seu amor a Déu o la devoció dels fidels vers ella.*

En penumbra

Me acerco esta tarde a tu templo,
María, y en el silencio y la soledad
de la tarde hablo contigo,
con la voz en un susurro de nieve
que ha ablandado el tiempo
y la soledad cuando tiritita
la luz de las velas hasta dejar el sendero
en penumbra tantas veces.

He hecho el camino entre labrantíos
plenos de esperanzas que ahora quisiera
acercar a tu mirada triste, Reina de los Sueños,
ponerlos a tus pies junto a esta historia
de la vida donde guardo horizontes
y las caricias de las olas de estas playas
que besan tu cercanía, Madre.

Hoy desnudo ante ti mi alma,
porque quiero hablarte, pedirte
que sea un poco del suelo por donde caminas
y darte uno de estos besos pálidos
que guardé para ti hace tanto.

¡Ay, Virgen de la Vida!

¿Sabes que tienes los ojos tristes?

Me convertiré para ti en un pétalo de azahar
para que me lleve el viento a tus manos,
una pizca de sal de este mar nuestro
que se hace sombra para cobijar
emocionado tu presencia.

Porque tú eres el brillo de la tierra,
el perfume intenso que llena las calles
de la existencia y, en realidad, qué soy yo
para pedirte nada. Tal vez, una cansada
realidad que te necesita, que quiere
aprender de tu humildad, Señora
de las Playas, donde se esconden
tantos pretextos que sirven de poco.

Hoy me atrevo a poner a tus pies un poema,
bien sabes que te quiero, que te miro
y me desarmas con tu mirada triste,
con el rostro que intenta acogirme
con una sonrisa cansada.

Ahora estamos solos, aunque
hay un ángel sentado en la última fila,
en silencio y la tarde es nuestra,
bajo el cielo del templo un golpe del corazón
que intento hacer latir al unísono
con el tuyo para hacerme contigo
un árbol, madera de una barquita
de pesca, la cola de un delfín,
la palabra de una oración
o lo que tú quieras, qué más da
yendo contigo.

No sé cómo decirte que te necesito,
aunque ya lo sabes. Esto es un amor
a la luz de la luna, de penumbra
en el interior de este templo cuyos cirios
tiemblan como la luz en una mañana de enero
con tu hermosura, María, cuando te reflejas
en el azul del mar y te encuentro tan hermosa,
y quiero levantarme de este banco
para atreverme a tocar tus manos
con la punta de los dedos.
No sé si hacerlo, llegar tan alto
y seguiré así,
aquí sentado, intentando decirte
que te quiero, Madre, aunque de sobra sé,
que tú lo sabes.

Manuel Laespada recollint la *Flor Natural* en el Certamen Marià de l'Acadèmia Mariana.

Manuel Laespada Vizcaino, de Manzanares (Ciudad Real), per la seva obra *La medalla*. Se li atorga la *Flor Natural* amb el **Premi de l'Excm. i Rev. Sr. Bisbe de Lleida** al millor treball poètic en vers dedicat a lloar la Mare de Déu, tot ressaltant les seves virtuts, les qualitats de la seva personalitat, el seu amor a Déu o la devoció dels fidels vers ella.

La medalla

Hay veces en la vida de los hombres
que un círculo de estaño
con tu rostro grabado,
con la estampa impoluta de tu imagen,
María,
–lustrando nuestro pecho– representa
la paz del beso aquel que, tiritando,
nos recorrió la frente
disipando recelos,
alfombró de quietudes nuestra almohada
y ahuyentó los insomnios.

Hay veces que resbala por los dedos
un perfume de sedas, al palparla,
los tactos de la infancia ¡tan lejanos!,
y nos deja un olor a lirios nuevos,
a mimos presentidos
o a caricias soñadas.

Como si luna llena, la medalla,
hay veces que se lleva sobre el pecho
esperando, tal vez, que así florezca,
que nuevos soles mojen en las playas
de sus mares tan tristes y tan muertos
sus pies descalzos,
nuestra fe imprecisa...
o al menos que nos deje su semilla
anclada en los adentros
o dormida quizá. Y de ese modo,
si el viento ayuda
o nos hurta su polen alguna mariposa,
su brisa prenderá en otras almohadas,
y desde el horizonte de esos ojos, los Tuyos,
sin esquinas, María, ni fronteras,
que endulzan el mutismo del metal,
germinarán racimos de esperanza.

Hay veces en la vida de los hombres
en que un rostro de bronce
guirnaldea el eclipse,
destierra las ausencias
e ilumina senderos.
Y la quietud de su mirada abraza
las sombras, deja estrellas
dormitando en aleros, dibujando oropeles
allá donde la pena
extendía su arrullo...

Cuánto calor me daba ¡cuánta fuerza!,
María, Madre, Guía,
hablarte de mis cosas cara a cara,
buscar complicidades, recibirte
con la misma pasión, con esa dicha
con que acoge el sediento al agua clara,
y acercarte a mis labios
(susurrarte al oído
como la brisa al mar)
cuando el miedo o la duda
descalzos galopaban por mis venas.
Y cómo me llegaba
el hálito de tu sonrisa nívea
zurciéndole palomas
a mis desasosiegos.

Prenderé en la medalla de *mi* Virgen,
las penumbras que arropan mis estancias,
mis dudas pesarosas
como huellas robadas al silencio,
ese temor que aborda
los oteros que anidan en mi sangre,
ese peso tan grande de este hombre
que a veces, solo a veces,
presiente el extravío.
Por suerte tu medalla
es rosa de mis vientos,
es abrigo y es pan.

Arribaré hasta tus mejillas,
esas que dan calor y vida al bronce,
Madre de Dios y Guía de los hombres,
y allí destrozaré mis astrolabios
para perderme irremisiblemente
contigo, junto a ti,
tan cerca de tu alma,
Tú en mi pecho.

Dos moments de
la lectura de
Manuel Laespada,
Flor Natural del
Certamen Marià
del 2015.

● Salutacions

Com a cloenda, es recullen les paraules de salutació de l'Abad de Poblet i les de l'Alcalde de La Pobla de Cérvoles, les de l'Arquebisbe de Tarragona, les del Director de l'Acadèmia Mariana i les de l'Alcalde i el Bisbe de Lleida.

Moment de la salutació del Bisbe Salvador.

Salutació del Pare José Alegre Vilas³³

Començaria amb un text de Sant Bernard, és la introducció al seu treball *Lloança a la Verge Maria: Ja fa temps que la devoció m'empenta a escriure alguna cosa, però m'ho han impedit les ocupacions. D'ençà, una indisposició m'incapacita per seguir amb els meus germans la vida comuna i, d'altra banda, em resulta insuportable romandre ociós durant aquest curs descans. Així, doncs, llevant al somni una mica de temps, tractaré d'abordar, d'una vegada, el tema que sovint a cridat a les portes del meu respecte: redactar alguna cosa en lloança a la Verge Mare seguint el relat evangèlic que ens explica la història de l'anunciació del Senyor.*

He de reconèixer que no em constreny això, cap necessitat dels meus germans i el seu major profit espiritual que és el primer que he d'atendre. Ja altres han escrit sobre la Verge, però penso que això no és raó suficient per deixar de fer-ho. Crec que no pot molestar que satisfaci la meua devoció personal si en tot moment em troben disposat a servir-los en quant em necessitin.

Sant Bernat després serà el Sant Pare que més ha escrit sobre la Verge Mare; és impressionant, però és impressionant també, els 150 anys de l'Acadèmia en els que molts han escrit sobre la Verge, molts actes al llarg de la història; 150 anys, estic veritablement impressionat de la riquesa que haurà en els arxius de l'Acadèmia Mariana aquí a Lleida.

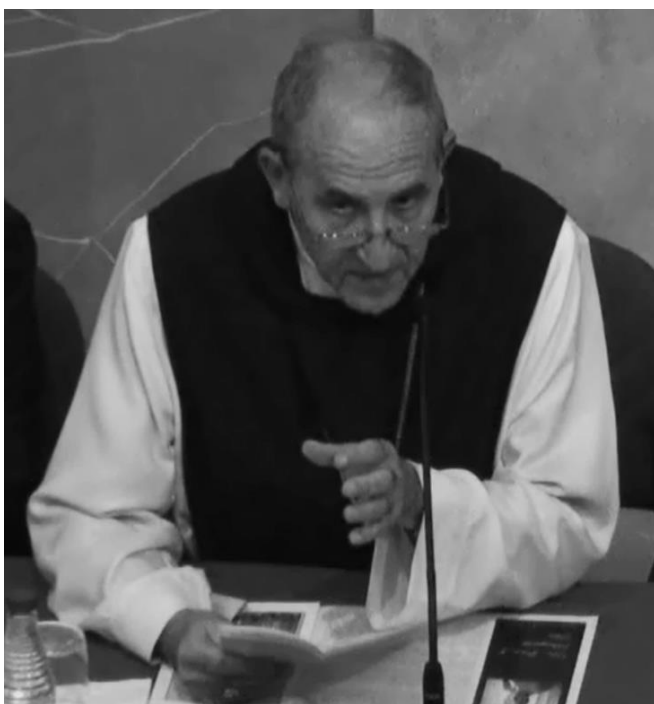
I un altre text d'un monjo cistercenc del nostre temps: *Tot el que s'ha escrit sobre la Verge Mare de Déu, em prova que la seva és la més recòndita de les santedats. El que la gent arriba a dir d'ella ens diu*

---

³³ El **Pare José Alegre Vilas** és l'abad de Poblet; la seva salutació és espontània i cordial donat que ha estat tret de l'enregistrament de so que es va realitzar.

més sobre la gent que sobre la Nostra Senyora. Així doncs, com Déu ens ha revelat molt poc sobre ella, els que no saben res sobre qui era, tendeixen a delerar-se a sí mateix quan intenten afegir alguna cosa al que Déu ens ha dit (text de Tomàs Merton, monjo cistercenc).

O sigui que 150 anys que porta l'Acadèmia en aquest certamen i no han dit res de nou sobre la Verge, han posat de relleu la seva estima, el seu amor a la Verge mitjançant els seus treballs. Molt bonic, molt bonic. Tinc una gran admiració a la devoció mariana de l'Acadèmia Mariana. Els felicito.

El P. Josep Alegre en la seva salutació als guardonats i els assistents.

*Salutació del Sr. Jaume Estradé Vall*³⁴

Excel·lentíssims i Reverendíssims Senyors, Excel·lentíssim Sr. Alcalde de Lleida, Sr Director de la Junta de l'Acadèmia Mariana, mantenidor del Certamen literari Dr. Joan Busqueta, membres del Jurat, persones guardonades, lleidatans, garriguencs i pobletans.

Bona tarda.

Jo no sé si a tots els pobles que tenen per patrona o advocada una Mare de Déu, succeeix el que passa a la Pobla de Cérvoles. Em refereixo a què, més enllà de les creences religioses de cadascú, quan a la Pobla parlem de la Mare de Déu de la Jonquera sembla que tothom la venera i la viu com a Mare espiritual de tots nosaltres.

Confirma aquesta devoció en el temps present la petició que fan molts poblatans, que tenen la seva residència en una altra població, de pujar al cambril a besar-la, quan retornen a la Pobla.

En el passat es feia palesa aquesta devoció en moltes ocasions, però principalment quan els camps es trobaven faltats d'aigua. A la Història de la Pobla de Cérvoles del pare Benet, podem llegir les referències a anys concrets d'extraordinària sequera, que la Pobla i 6 pobles més del seu entorn sortien en processó demanant la pluja i com aquesta arribava tot seguit.

De llavors ençà, l'admiració, el respecte en molts casos, i la devoció en la majoria, ens han portat als temps presents en què la Mare de Déu de la Jonquera és per tots venerada.

Jo no tinc coneixement que la Mare de Déu de la Jonquera hagi estat treta del seu setial, fora de les processons abans esmentades, i de quan, en moments que és millor oblidar,

---

³⁴ **Jaume Estradé Vall** és l'Alcalde de La Pobla de Cérvoles.

va ser arrabassada del seu cambril, i reposada acabada la guerra. Avui, de manera excepcional, ha estat duta com en un pelegrinatge pels seus fidels, a aquesta Acadèmia, per agermanar-se amb la Mare de Déu Blanca de l'Acadèmia, copatrona de Lleida, en ocasió del certamen literari marià. L'ocasió bé valia aquesta excepció.

Sabem tots que el 21 de novembre és la festivitat de la Mare de Déu de la Jonquera, però el dia 22 n'és el Besamà. Una devoció tan sentida que amb el temps quasi va desplaçar la seva festa original. En l'actualitat celebrem la festa pròpiament dita i el Besamà amb la mateixa solemnitat.

Però avui toca una altra cosa. Avui, amb la nostra presència, volem donar relleu als guardonats en les diferents versions en què ha estat convocat aquest certamen.

Per la gent de la Pobla haurà estat també l'ocasió de conèixer o de conèixer millor aquest magnífic edifici i a la Mare de Déu que s'hi venera.

La meva consideració a tots els que han participat en aquest certament i la meva felicitació als que han estat guardonats.

Gràcies a tots els que fan possible aquest certamen i l'encontre de la Mare de Déu de l'Acadèmia amb una Mare de Déu d'algun poble o santuari proper.

Salutació del sr. Alcalde de la Pobla.

*Salutació de Mons. Jaume Pujol Balcells*³⁵

És per a mi un goig i un plaer molt gran saludar-vos a tots vosaltres com a arquebisbe de Tarragona, arxidiòcesi a la qual pertany la Parròquia de la Mare de Déu de la Jonquera, patrona de la Pobla de Cérvoles.

Adreço la meva salutació en primer lloc al Sr. Bisbe d'aquesta seu, l'Excel·lentíssim i Reverendíssim Mons. Salvador Giménez, des de fa pocs dies el vostre pastor. Saludo el mantenidor, Dr. Joan J. Busqueta Riu, els autors guardonats i la resta d'assistents.

Parlar i escriure de Maria m'omple d'alegria, perquè ella és la mare de Jesús, la Mare de Déu; i ella és —per la nostra incorporació al Crist— la nostra mare, la mare de l'Església, mare també, d'alguna manera, de tota la humanitat. Maria és la dreuera per a trobar Jesús, per a dirigir-nos a Déu. Ella, en cos i ànima des del cel, es preocupa contínuament de nosaltres, ens escolta, atén totes les nostres necessitats.

Us puc assegurar que els pobles que tenen una gran devoció a Maria tenen un no sé què especial en la seva vida cristiana. Els fidels se senten més protegits, la dolcesa de la mare Maria fa que els fills s'estimin més entre ells, visquin amb més cura el gran precepte de Jesús, que ens estimem els uns als altres com ell ens va estimar. Gràcies a Déu, a la nostra arxidiòcesi, i diria que a totes les diòcesis de Catalunya, l'amor a la Mare de Déu està molt arrelada; els santuaris marians estan escampats per tota la nostra geografia i tenen unes tradicions molt fermes. Jo demano avui que no les perdem, al contrari, que sapiguem viure i transmetre a les noves generacions aquestes tradicions tan entranyables.

---

³⁵ **Mons. Jaume Pujol Balcells** és l'Arquebisbe de Tarragona.

Com vaig escriure en el pròleg del preciós llibre *Santuàris marians de l'arquebisbat de Tarragona*, de Mn. Isidre Saludes, «sabem bé que la Mare de Déu és sempre la mateixa, malgrat que l'honorem amb gran varietat d'advocacions». «I és que passa com a les famílies de la terra: tots els germans estimen molt la mare, però cadascun té la seva manera afectuosa de tractar-la, i fins i tot cadascun l'anomena de manera diferent. Les nombroses advocacions de la Mare de Déu són com una col·lecció de fotografies de la mare estimada, fetes des de diferents punts, en moments i actituds diversos. I quan després un les mira diu: «Aquesta és la bonica!» Però potser un altre germà ho nega: «No! Aquesta altra encara ho és més.» Bé, jo he de dir que la Mare de Déu de la Jonquera és molt maca, molt bonica, molt estimada per la gent de la Pobla de Cérvoles.

Dono les gràcies a tots els qui feu possible, any rere any, aquest Certamen Marià en honor de la Mare de Déu, aquest any centrant la mirada en la Mare de Déu de la Jonquera, una de les tantes marededéus trobades que enriqueixen la nostra devoció i el nostre patrimoni.

Moltes gràcies.

Salutació de l'Arquebisbe de Tarragona.

Salutació del Sr. Joan Viñas Salas³⁶

Benvolguts Salvador Jiménez, Bisbe de Lleida, Jaume Pujol, Arquebisbe de Tarragona, Josep Mª Alegre, Abad de Poblet, Sr. Jaume Estradé, Alcalde de la Pobla de Cérvoles, Sr. Jordi Curcó, Director dels Serveis Territorials de Governació, Dr. Joan Busqueta, Mantenedor, Degà de la Facultat de Lletres, Sra. Sara Mestres, Regidora de l'Ajuntament de Lleida, Sr. Francesc Cerdà, Diputat de Lleida, regidors, autoritats, Senyores i Senyors, amics i amigues.

Seguint la tradició de més de 150 anys, celebrem avui els jocs florals més antics que perviuen, en honor de la Verge Maria. Aquest any la Verge convidada és la Mare de Déu de la Jonquera Patrona de la Pobla de Cérvoles, poble que celebra també el 700 aniversari de la seva carta de constitució donada per l'Abad de Poblet. Agraïxo a l'Abad José Mª Alegre ens acompanyi avui en aquest certamen, així com al Sr. Arquebisbe de Tarragona, bisbat al que pertany La Pobla. També a l'Alcalde Jaume Estradé i a tots vosaltres, especialment els que heu vingut de la Pobla.

La devoció a la Verge Maria és tant antiga com el mateix cristianisme. Ella és un exemple per a tots nosaltres d'estar oberta al misteri, de sortir d'ella mateixa acceptant la voluntat de Déu i sent sensible a les necessitats dels altres, com la seva cosina o la manca de vi en les noces de Canà, acompanya sense protagonismes, evangelitzant sent sal en la terra o llevat, està present en els moments difícils, defensa als pobres i últims de la societat en el Magníficat, etc.

Els catòlics ens dirigim a Maria com a Mare que ens estima i ens acompanya, i li demanem ajut davant les nostres dificultats i problemes. Ella ens ajuda a ser millors persones, acostant-nos al seu Fill, Jesús. L'estimació ens ve de petits, per

---

³⁶ **Joan Viñas Salas** és el Director de l'Acadèmia Mariana de Lleida.

això fa pocs anys vam instaurar els premis als infantils i joves. Agraïxo a tots els professors i professores que heu animat als vostres alumnes a presentar-s'hi, així com a tots els nois i noies que s'han presentat. Aquest any hem donat també un premi a la presentació audiovisual. Cada poble té una Verge Patrona. L'any vinent celebrarem el 70 aniversari de la proclamació de la Verge Blanca de l'Acadèmia com a Patrona de Lleida.

Felicito al Mantenedor d'aquest any el Dr. Joan Busqueta, professor d'història de la UdL i degà de la Facultat de Lletres, per la seva magnífica exposició.

Felicito a tots els guardonats aquest any. Menció especial al Sr. Manuel Laespada Vizcaino, que se ha desplazado de fuera y a la Sra. Carmen Álvarez Alonso, premiados y que nos han acompañado viniendo de lejos, espero que hayan entendido bastante del catalán. así como a las otras personas venidas de fuera, i agraïxo a tots els participants al certamen, així com a tots els col·laboradors: Fundació la Caixa, Fundació Sorigué, Celler Mas Blanc i Jové.

Agraïxo a totes les persones que han fet possible aquest certamen, dirigit pel Sr. Juan Luis Salinas, al jurat, a les pubilles de Lleida, a l'Orquestrina de la Pobla que ens oferirà després un concert.

Moltes gràcies a tots i totes per la vostra presència.

Salutació de la Sra. Sara Mestres Llusá ³⁷

Bona tarda. En primer lloc... Pare Abad de Poblet, Sr. Arquebisbe de Tarragona, Sr. Bisbe, Sr. Director de l'Acadèmia Mariana, Sr. Alcalde de la Pobla, Sr. Director dels Serveis Territorials de Governació, mantenidor Dr. Josep Busqueta, Sr. Diputat de la Diputació de Lleida, Regidores de l'Ajuntament de Lleida, Pubilles, autoritats i amics de la Pobla de Cérvoles i amics i amigues de la ciutat de Lleida... Disculpar en primer lloc l'Alcalde de Lleida al qual no li ha estat possible assistir a aquest acte, ha estat en l'acte anterior, a la missa, i tot i que volia estar aquí, hi ha moments en els que és totalment impossible.

A mi només em pertoca felicitar el guardonats, *a todas las personas que habéis tenido premios, gracias por estar aquí en la ciudad de Lleida, en la Academia Mariana*, així com també a tots aquests joves, nois i noies que heu estat avui i que heu participat en aquest famós premi de l'Acadèmia Mariana.

Em correspon com Ajuntament de Lleida, agrair a l'Acadèmia Mariana, a la Verge Blanca, que molts pocs lleidatans saben que tenim aquesta Verge Blanca, em correspon agrair tota aquesta tasca cultural que s'ha fet durant aquests 150 anys. Abans ens ho deia el Pare Abad de Poblet. És d'agrair aquest acte que s'ha fet perquè 150 anys de cultura, amb tot el que va implicar els anys que no va estar possible, des del 36 al 40 si no recordo malament, per les raons que vam viure tal vegada. Crec que mantenir aquest acte cultural és important per un país, no només per una ciutat sinó per un país. Crec que col·laborar amb totes les persones que han estat al costat d'aquesta casa mariana,

---

³⁷ **Sara Mestres Llusá** és Regidora de l'Ajuntament de Lleida i assistí en representació del seu alcalde; la seva salutació és espontània i cordial donat que ha estat treta de l'enregistrament de so que es va realitzar.

com fa l'Ajuntament de Lleida i d'altres entitats que ajuden a que això sigui possible, és fer cultura, des de l'espiritualitat, evidentment, però cultura perquè aquesta té diferents besants.

Només em queda que tornar agrair a tots el permetre que hagi pogut estar aquí amb tots vosaltres, gràcies per convidar-nos. Moltes gràcies i que el proper any ens puguem tornar a veure.

Salutació de Sara Mestres.

Salutació de Mons. Salvador Giménez Valls³⁸

Des del primer moment que vaig trepitjar Lleida vaig escoltar dels llavis de sacerdots i d'algun seglar, elogis envers l'organització d'aquest certamen marià. També em van donar escrits en els quals hi constava el seu origen, el seu desenvolupament posterior, les persones que l'havien conduït i tants i tants col·laboradors que havien contribuït amb la seva paraula, la seva lletra i el seu temps perquè aquest esdeveniment tingués cada dia una major notorietat. Últimament s'han introduït diferents iniciatives que han beneficiat la participació i la concurrència.

No obstant això, cap dels meus informants ha pretès acabar la seva informació respecte aquest certamen amb aquesta notícia. Tots anaven més lluny i arribaven fins al cor dels actes d'aquesta Acadèmia Mariana. S'alegraven i s'enorgullien de la gran devoció que la ciutat de Lleida té cap a la Verge Maria; es preocupaven, com a responsables de la institució, d'ampliar l'amor cap a la mare de Jesús a tots els sectors de la nostra societat. Pretenien que l'estima inculcada pels seus pares fos traslladada a les generacions juvenils i infantils. Que tots sentissin propera la presència de la Mare a les seves vides, tant en les dificultats com en les alegries diàries.

És la pretensió autèntica de tot cristià. És el repte que el mateix poble cristià té plantejat mirant al futur: donar a conèixer la persona, el missatge i l'obra de Jesucrist. I no hi ha ningú que el pugui ajudar millor que la seva mateixa Mare. Amb Ella al nostre costat descobrirem els aspectes més importants de l'experiència cristiana; ens resultarà més suportable l'exigència

---

³⁸ **Mons Salvador Giménez Valls** és el Bisbe de Lleida.

que ens proposa el Senyor. La tendresa d'una mare facilita sempre la predisposició a estimar els altres, a fer el bé i a complir amb promptitud el servei que per a cada un de nosaltres té reservat Crist. Per tot això, un primer agraïment a tots els que feu possible aquesta festa anual de literatura i fe. També gratitud pels qui han procurat viure, al llarg dels segles, amb autenticitat i fidelitat la devoció a la Verge Maria que els conduiria inevitablement a la trobada amb Crist; al mateix temps que ho procuraven transmetre als seus coetanis.

El Bisbe Salvador saludant als guardonats i els assistents.

Una última dada que em va causar certa sorpresa. Quan vaig escoltar unides les paraules “mariana” i “acadèmia” vaig associar amb rapidesa la fe i la cultura, que tants rius de tinta ha propiciat però que mai ens resistirem a abandonar. A l’Acadèmia es viu i es transmet el saber, la cultura, la ciència; en contacte amb Maria és viu i es transmet la confiança, la misericòrdia, l’amor. Les dues trilogies es complementen per aconseguir que l’ésser humà anheli la presència de Déu, col·labori amb Ell en l’obra creada i s’entregui amb passió al servei dels seus germans. Sense distincions, sense exclusions.

Que la Mare de Déu, sota les advocacions de La Jonquera, patrona de La Pobla de Cérvoles, i Blanca de l’Acadèmia, la nostra Patrona, ens acompanyi i enforteixi a tots en el seguiment del seu Fill. Vull acabar aquestes paraules fent una referència de reconeixement i de gratitud a Mn. Ramon Prat, Vicari General del Bisbat, que precisament el passat dijous va rebre la medalla d’or de la Facultat de Teologia de Catalunya, pels seus 41 anys de professor.

- **Programa del concert ofert per l'Orquestrina de La Pobla de Cérvoles (OPC)**

L'Orquestrina de la Pobla de Cérvoles, és una agrupació musical que va formar-se a l'estiu del 2014 com a conseqüència de trobar-se diferents persones, residents, descendents i amics del poble, amants de la música i de gaudir de la vida sana, coincidint totes elles en un temps d'estiueig i de relaxació, amb la finalitat de fruitir d'uns instants lúdics alhora que practicaven la seva afició: la música. D'aquests moments va sortir aquesta realitat que ja a finals d'aquell estiu va oferir els seus fruits en forma de concert, el qual, modificant i ampliant el repertori, han tornat a fer durant l'estiu d'enguany.

Posteriorment han tingut d'altres ocasions en les que han obsequiat la sensibilitat d'aquells que els han escoltat.

Només assabentar-se que el certamen es faria en honor a la Mare de Déu de la Jonquera, de seguida es van comentar que com no havien d'acompanyar i oferir el seu saber a la Verge, i es van oferir per tal de contribuir amb aquest regal a la Mare i concedir un moment agradable als assistents.

El ficar-se al capdavant d'aquesta idea per desenvolupar-la i fer que esdevingués una realitat, ha estat una tasca conjunta dels músics i musicòlegs Màrius Bernadó, Antoni Escayola, Josep Ramon Jové i Gerard Moragues que assumí la tasca de director.

Donades les característiques de sonoritat i espai de l'escenari, la segona part de la vetllada es va realitzar al teatre de l'Acadèmia, començant-la amb una projecció de fotografies de la Poble i els seus voltants, la projecció de l'audiovisual guanyador i el concert.

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

Diferents moments del concert ofert per l'Orquestrina de la Poble de Cérvoles.

☉ El programa que l'Orquestrina de la Pobla de Cérvoles va realitzar va estar el següent:

- <i>Watermark</i>	Enya
- <i>Wir alle glauben an einen Gott</i> (Tots creiem en un sol Déu)	J.S. Bach
- <i>Sarabanda (De la suite en D menor)</i>	G,F, Händel
- <i>La Llista de Schlinder</i>	J. Williams
- <i>Gott vater in ewigket</i> (Déu pare a l'eternitat)	J.S. Bach

En finalitzar el concert, l'Orquestrina va dirigir als assistents per tal d'interpretar conjuntament els *Goigs de la Mare de Déu de la Jonquera*. L'adaptació va estar cantada com a solista per la Anna Correa Espasa.

a la que tots els assistents van respondre en les parts que havia indicat el director.

La Anna Correa Espasa cantant els solos dels Goigs a la Mare de Déu de la Jonquera.

La publicació d'aquest llibre ha estat
possible gràcies a la
Diputació Provincial de Lleida
que ha assumit la seva edició.

Diputació de Lleida

Certamen per honorar la Mare de Déu de la Jonquera

